

elki-

evangélikus
Lelkészi
szakfolyóirat

őasztor

LVIII. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

1983. FEBRUÁR

TARTALOMJEGYZÉK

CSEENDBEN ISTEN ELŐTT

A világ számára kinyilatkoztatott reménység (Dr. Fabiny Tibor) 65

EGYHÁZUNK ÚTJÁN

Püspöki jelentés az Országos Presbitérium 1982. november 18-án tartott ülésén (Dr. Káldy Zoltán) — — — — — 69

EGYHÁZ A VILÁGBAN

A kis számok is számítanak (Dr. Gottfried Mierau) — — — 82

TANULMÁNY

Az ember Jézus (Szabóné Mátrai Marianna) — — — — — 86

ÖRÖMHÍR A GYERMEKEKNEK

(Győri János Sámuel) — — — — — 93

AZ IGEHIRDETŐ MŰHELYE

Böjti igehirdetés-sorozat

Hát ti kinek mondotok engem? (Zászkaliczky Pál) — — — 101

Böjt 3. vasárnapja (Dr. Groó Gyula) — — — — — 109

Böjt 4. vasárnapja (Povázsay Mihály) — — — — — 112

Böjt 5. vasárnapja (Balikó Zoltán) — — — — — 114

Böjt 6. vasárnapja (Szabik Imre) — — — — — 119

Nagyesütörtök (Tóth-Szöllös Mihály) — — — — — 122

Nagypéntek (Sólyom Károly) — — — — — 124

Nagyszombat (Vértesy Rudolf) — — — — — 126

EGYHÁZTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

A híres oltárépítő (Id. Dedinszky Gyula) — — — — Borító III

LELKIPÁSZTOR

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Nagy István

A szerkesztés munkájában a szerkesztő bizottság vesz részt

Előfizetési ár: havi 35,— forint, fél évre 210,— forint, egy évre 420,— forint

Csekkszámla: Lelkipásztor Kladóhivatal, Budapest 516—220507

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1088 Budapest VIII., Puskin u. 12.

Telefon: 142-074

Egyetemi Nyomda — 82.9021 Budapest, 1983. Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya

Indexszám: 26 451

ISSN 0133—2821

Csendben Isten előtt

Az 1984. évi LVSZ Nagygyűlésre kitűzték a bibliatanulmányok témáit és igéit. A Lelkipásztor feldolgozza ezeket a témákat. Célunk az, hogy általuk erősödjünk a reménységben és hitben. Reménységgel végezzük szolgálatunkat, mert reménységgel küldettünk a világba, a viláért.

Szerkesztő

A világ számára kinyilatkoztatott reménység

Mt 4,11—17

Bizonyára nem véletlen, hogy a Lutheránus Világszövetség VII. Nagygyűlésének első reggeli bibliatanulmánya egy olyan igeszakasszal kezdődik, amelyhez annak kijelölői — akarva vagy akaratlanul — hozzávették Jézus megkísértése történetének utolsó mondatát. Ez a mondat a hatalom kísértésének a legyőzéséről beszél. A Mester mai tanítványainak, Krisztus mai egyházának egyik legnagyobb kísértése ugyanis nem más, mint amit Dosztojevszkij Karamazov testvérei című regényének főinkvizitoráé volt: a mások felett való uralkodni vágyás.

A kereszte után a pusztában 40 napon át böjtölő Jézust akkor hagyta el a Kísértő, amikor a *hatalom* megígért ajándékának elvétele helyett (9. v.) a *szolgálat* útját választotta (10. v.). Szerte a világon szétszórt, 70 milliónyi fehér, fekete, sárga vagy barna színű evangélikus gyülekezeteink akkor nyújtanak igazán reménységet a világnak, ha a jézusi kinyilatkoztatásnak erre a sokszor elfelejtett vonására most mindjárt kezdetben elkötelezően felfigyelnek: amiként Krisztus, úgy tanítványai is le kell, hogy győzzék a hatalom útjának a kísértését. Csak ekkor várhatjuk, hogy — igénk első mondatának szavaival — elhagyjon minket az ördög és íme angyalok jöjjenek és szolgáljanak nekünk. Csak ezzel a lelkülettel indulhatunk mások szolgálatába.

*

Egy tulajdonomban levő, XVIII. század eleji magyar bibliafordítás fenti textusának margójára egykori olvasója ezt a mondatot írta a szolgálatát megkezdő Jézusról: „Tisztét éhséggel kezdi, Szomjúsággal a kereszt-fán végzi.” Revelációként hatott rám ez a bejegyzés: Krisztus éppen az *éhező és szomjazó világ számára* kinyilatkoztatott reménység. Azokhoz áll igazán közel, és Ő is azokkal vállal szolidaritást, akiknek éhség és szomjúság a mindennapi kenyerük.

Am hajoljunk közelebb az Igéhez és azon keresztül Jézus személyéhez.

1. Már a bevezető gondolatokból is kitűnik, hogy *a világnak szolgáló Jézus* az, aki a teremtettség számára *a reménység* lehet. Ez a reménység azonban paradox. Hiszen az ő korában is, ma is ellenkező előjelű sokak messiási várakozása. Akkor is, ma is sokan azt remélték, hogy hatalmával uralma alá veti az egész földkerekséget, lesújt a gonoszokra, s népének politikai szabadulást hoz. Jézus egészen másként lépett fel.

Már *születésével*, sőt világrajövetele előtt a reménytelenség és reménység összeütközését váltotta ki. Többből volt szó, mint egy gyermek születésének reményteljes várásáról. Édesanyját, Máriát rendkívüli vonások állították Sára, Anna és Erzsébet sorába, ahol Isten a reménytelenséget változtatta reménységgé: „rátekintett szolgálóleányának megalázó voltára”. Jézus is ebbe a vonulatba kerül, de rögtön túl is lép rajta: a rávonatkozó jóvendölések sokkal messzebbre mutatnak. Már neve is azt fejezte ki, hogy születésével korántsem egy család örömről van csupán szó, hanem az egész népről, egyetemes szabadulásról. Már pusztá neve is reménységre adhatott okot a világnak.

Tanításával ugyanezt tette. Reménységet, világosságot akart terjeszteni, „a népnek, amely sötétségben lakott”, mégpedig az emberek hétköznapi életétől kezdve, egészen a nagy üdvtörténeti reménységig. A letargia, a közöny leküzdését akarta. Isten országát meghirdető, eszkatologikus beszédeiben apokaliptikus leleplezés, titokfeltárás, időpont-bejelentés helyett — tehát egy „közeli várakozás” helyett — a „folyväs várakozást” hirdette meg. Jellemző példa arra, hogyan módosította például környezetének reménységképzetét, amikor a farizeusok kérdésére, hogy ti. mikor jön el Isten országa (Lk 17,20), látszólag kitér a pontos válaszadás elől, ám valóságban a tétlen reménység helyett a tevékeny, etikailag motivált reménységet hirdette meg: „Igyekezetek bejutni a szűk kapun...”.

Halálával is — amellyel éppen embersége lett teljessé — reménységet nyújthat minden teremtménynek. Hiszen ha „a bűn zsoldja a halál” — aminthogy így is van —, akkor elmúlásunk éppen a reménytelenségnek a forrása. De mivel személyesen az ment a halálba, aki „hordozta a világ bűneit”, halálával éppen a reménytelenségből szabadíthatja meg a benne hívőket.

Feltámadásával még erőteljesebbé válhat a világ reménysége. Fel lehet ugyan vetni a felszínes kérdést: Jézus halálának vagy feltámadásának van-e nagyobb jelentősége az emberiség számára. A kettő elválaszthatatlanságának bizonyítékaként hadd idézzük korunk két jeles teológusát. Leslie Newbiggin délindiai püspök egy ízben arról tett bizonyosságot, hogy „nincs más keresztyén reménység, csak az, amelyik a Krisztussal való megfeszítettség sötétségéből és vajúdásából támad fel. Aki nem ismeri ezt a megsemmisülést, az nem ismeri ezt a reménységet” — mondta. Jörgen Moltmann professzor pedig nemrégiben így vallott: „A keresztyén jövő-reménység egy bizonyos egyszeri eseménynek, Jézus feltámadásának és megjelenésének komolyan vételéből nő ki.”

Látszólag messzire mentünk textusunk mondanivalójától, mégis hiszem, hogy annak éppen a középpontja, Jézus személye az, akire legjobban figyelnünk kell. Személyében ugyanis nemcsak hirdette, hanem meg is valósította Isten országát.

2. *A csend gazdagságából merítő Jézus* válhatott és válhat ma is a világnak kinyilatkoztatott reménységgé. Nem véletlen, hogy a názáreti

Szűz, miután Gábel angyal híradását veszi, sietve a „hegyek közé” megy és találkozni, szót váltani akar rokonával, a magzatát szíve alatt hordó öreg, oly soká meddő Erzsébettel. Ugyanigy akarta Jézus is felváltani a názáreti ácsműhely zaját a Jordán-parti keresztelés kinyilatkoztatási élménye után a pusztá csendjével.

Amit az Ó- és Újszövetség írói több helyen „Júda pusztája” (midbár jehudah, hé eremos és judaia) néven emlegetnek, valójában nem homoksivatag, hanem komor, fenséges mészkőhegyek vonulata Jeruzsálemtől délkeletre, a Holt-tenger nyugati partján. Keresztyén őseink évszázadokon át alig tudtak róla valamit. A Qumrán- és Masada között elterülő magányos, pusztaságra akkor figyelt fel a világ, amikor 1947-ben a qumráni leletek napfényre kerülésével és az 1963-ban elkezdett angol ásátásokkal feltárták az esszénusok partmenti kolostorának és Nagy Heródes masadai luxuspalotájának a romjait. (Ez utóbbi tragikus pusztulását Josephus Flavius leírásából ismerjük: a várat védő 960 zélóta férfi, asszony és gyermek Kr. u. 73-ban a tömeges öngyilkosságot választotta a túlerőben levő római fegyveresekkel szemben. Az ásátások igazolták Josephus híradását.)

Qumrán és Masada zajától is távol, a kövek csendjében élt, bőjtölt és imádkozott 40 napon át a szolgálatára felkészülő Jézus. Az Atyával és Szentlélekkel közösségben mérte fel életének titkát és küldetésének súlyát. Nemcsak az éhezést és szomjazást tanulta itt meg, hanem azt is itt ismerhette fel, hogy Isten „a kövekből is támaszthat fiakat” Izraelnek.

Nekünk is mennyire kellene „Júda pusztájának” csendje! Keletnyugati fegyverkezések félelmetes zajában, atomkorunk még félelmeztőbb árnyékában, hazugságokat üvöltők és hazugságra csábítók között, technizált világunk zajártalmi közepette sem gyülekezeteink népe, sem egyházi Világszervezeteink nem nélkülözhetik a gyógyító csendet. Az eszméltető csendet. A szolgálatra felkészítő csendet. Mert az Úr „halk és szelíd hangját” (1Kir 19,12) rádiók, TV-k, telelex és írógépek zajában, zaklatott életünk dübörgő rohanásában soha nem fogjuk meghallani. Igazi hivatásunk felismeréséhez elengedhetetlen a csend reménysége és a reménység csendje.

3. *A céltalan emberekből céltudatos közösséget formáló Jézus az, akinek jelenléte reményt nyújthat a teremttől világnak.*

Amikor a börtönbe vetett Keresztelő János ajkán elhalkult a megterésre hívó szó, Jézus — akinek ő előhírnöke volt, akit ő magánál „nagyobbnak” tudott — átvette tőle a prófétai ígét: „Térjete meg, mert elközelített a mennyek országa” (Mt 3,2—Mt 4,17).

Szava nemcsak beszéd, nem is csak prófétai szó, hanem cselekvő ige volt. Személyében, őbenne és ő általa jelent meg, jött „egészen közel” a mennyek királysága.

Istent reveláló transzparens, gyógyító szavait és tetteit „a pogányok Galileája” sötétségben élő népének, Heródes Antipás és Fülöp negyedes fejedelem birodalma határvárosának, *Kapernaumnak* adta ajándékol. Kafar-Nahum, azaz Náhum városkája őrizte még ugyan a próféta sírját, de emléket és üzenetét már rég elfedte a századok pora. A Jordántól 4 kilométerre fekvő *határvárosnak* római vámosok, katonák, hivatalnokok, görög telepések és zsidó polgárok voltak a lakói. Jákob ősi földjét két fiának: Zebulonnak és Naphtalinak egykori szállásterületét szegény földművesek és halászok lakták.

Az egykor fényes zsinagógával rendelkező, nagyforgalmú város a középkorban elpusztult. Romjainak egyrészét a múlt század közepén

tárták fel. Nemrég a Ferences-rend 1969-ben elkezdett ásátásai során, közel a Genezáreti tóhoz, ókereszténybazilika alapjait sikerült napfényre hozni. Alsó szintjének közepében, a 7×6,5 méteres falakban és kőlapokban a régészek kétséget kizáróan a kapernaumi zsidó-keresztények első házi templomát ismerték fel, sőt megállapították, hogy eredetileg ez volt az „apostol-fejedelem lakóháza”, amint arról egy IV. századi szemtanú Simon Péter házaként említést tett.

Igen: az addig ismeretlen városka Jézus megjelenésével az érdeklődés homlokterébe került. Itt hívta el első tanítványait, Pétert és Andrást, itt lakott Péter anyósa, akit meggyógyított. Itt támasztotta fel Jairus leányát, itt a zsinagógában hirdette az ígét, itt, a Genezáreti tavon csendesítette le a vihart és tett számtalan csodát.

Tengődő embereknek életcélt, nyugtalanoknak békességet, egymás ellen acsarkodóknak kiengesztelődést, betegeknek gyógyulást hozott Jézus Kapernaum városában. Ha századok viharai el is tüntették az ebből az erőből táplálkozó első keresztény közösségek tárgyi emlékeit, bizonyára nemzedékeken át hatott azoknak az élő köveknek a lelkilete, akik Jézus kezében és közelében formálódtak új teremtméssé.

Világunknak, benne a Lutheránus Világszövetségnek is ez az új életet adó Úr az, akiben megjelent az Isten országa, s aki példát mutatott arra, hogy uralkodás helyett szolgálatra küldettünk. Egyedül ő tudja ma is elvégezni bennünk életformáló erejének csodáját. Erre az egyetlen nagy csodára: a keresztények hídépítő, békességet és harmóniát teremtő új életére vár reménykedve a világ.

Dr. Fabiny Tibor

Egyházunk útján

Püspöki jelentés

az Országos Presbitérium 1982. november 18-án tartott ülésén

Igen tisztelt Presbitérium!

Amikor egy-egy püspöki jelentés elkészítéséhez végigolvasom a különböző osztályok és munkaágak jelentéseit, újra és újra elcsodálkozom a munka mennyiségén és sok esetben a munka minőségén is, amit egyházunk végez. Ilyenkor fokozott mértékben telik meg a szívem hálával Isten iránt, Aki a lehetőségeket adja és erővel is megajándékoz bennünket a munkához. De köszönettel gondolok a munka-végzőire országos, egyházmegyei és gyülekezeti szinten egyformán, kiemelten is a szórványokban és összevont társgyülekezetekben szolgáló lelkeszeinkre, akik között többen erőfeletti munkát végeznek. Ez vonatkozik a diakóniai intézményeinkben, öregotthonainkban és a fogyatékos gyermekek otthonaiban szolgáló munkatársainkra is. A gyülekezetek épületeinek, templomainak és lelkészlakásainak renoválásánál, vagy új gyülekezeti házak és imaházak, termek építésénél is egy-egy gyülekezeti felügyelő vagy gondnok példaadó áldozatossággal dolgozik a gyülekezetért és mély egyházszeretettel végzi a munkát. Legyen mindezért hála és dicséret Istennek!

A nemzetközi helyzet

Míg 1975 nyarán a 35 európai és tengerentúli állam vezetőinek Helsinkiben tartott értekezlete idején, az európai népek és általában a világ népei fellélegzettek és jó reménységben néztek előre, ma a nemzetközi helyzet romlásának és a feszültségek növekedésének vagyunk tanúi és szenvedői. Megromlottak a szovjet—amerikai, a kelet—nyugati kapcsolatok. Észak—Amerika vezetői ennek okát az afganisztáni és lengyelországi eseményekben látják, jól lehet a feszültségek növelése megkezdődött már korábban. A feszültségek növelésével párhuzamosan folyik az esztelen fegyverkezés, a politikai—diplomáciai konfrontáció, a szocialista országok belügyeibe való beleavatkozás, továbbá gazdasági—kereskedelmi diszkriminációk és embargók elsősorban az Észak—amerikai Egyesült Államok részéről. Folyik a készülődés a középhatósugarú rakéták Nyugat—Európába való telepítésére. Közben súlyos gazdasági válságon megy át szinte az egész világ, melyet infláció és a nyugati államokban a munkanélküliség növekedése kísér. A szocialista országok mindegyikében is — differenciáltan ugyan —, de jelentkeznek a gazdasági nehézségek.

Ezzel együtt jelen vannak világunkban azok az erők is, amelyek a feszültségek feloldásáért, az enyhülésért, a konfrontációk csökkentéséért, a békéért, a leszerelésért, a népek megértéséért, a népek kö-

zötti bizalom építéséért, a népek biztonságának megszilárdításáért és együttműködésük előmozdításáért, a vitás nemzetközi kérdések tárgyalások útján való megoldásáért fáradoznak. Ezek a kezdeményezések elsősorban a szocialista országok részéről indulnak, de nagyon jelentős szerepet vállalnak a semleges és el nem kötelezett országok is, továbbá számos nyugati politikus és nem kevésbé a nyugati országokban, így az Észak-amerikai Egyesült Államokban is tevékenykedő békemozgalmak.

Több mint féléves szünet után folytatja tanácskozását az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet. Madridban ez önmagában is jó. A záródokumentum elkészítése folyik. Sajnálatosan, itt is dolgoznak azok az erők is, amelyek a feszültségeket akarják növelni, mégis a részt vevő államok többsége abban érdekelt, hogy egy kölcsönösen elfogadható megállapodás jöjjön létre. A jelenlegi helyzetben csak növelné a feszültségeket a madridi találkozó kudarca, ugyanakkor a záródokumentum véglegesítése segíthetné az európai biztonsági és együttműködési folyamat továbbvitelét. Az is jó volna, ha a madridi találkozáson megállapodás jönne létre az európai bizalom és biztonságerősítő intézkedésekkel és leszereléssel foglalkozó konferencia összehívásáról.

Az is előremutató, hogy az ENSZ most folyó közgyűlése egyhangúlag elfogadta az úgynevezett manilai nyilatkozatot, amely a vitás nemzetközi kérdések békés eszközökkel való megoldására szólít fel. Ugyancsak az ENSZ- közgyűlés 1. számú politikai és biztonsági ügyekkel foglalkozó bizottságában tizenhét szocialista és el nem kötelezett tagállam olyan határozati indítványt tett, hogy ne telepítsenek nukleáris fegyvereket azoknak az államoknak a területén, ahol nincsenek ilyen fegyverek. Ezzel együtt a javaslattevők felkérték a genfi leszerelési bizottságot, hogy haladéktalanul folytassa a tárgyalásokat a kötelező hatályú szerződés kidolgozására.

Vannak más biztató jelek is. Reagen bejelentette, hogy engedélyezte nyugati partnereinek a szibériai gázvezetékhez szükséges berendezések leszállítását bizonyos „csereszerezés” ellenében. Egyelőre a „csereszerezés”-ről nem sok tudható. Lengyelországban is több jel mutat a kibontakozás felé. Moszkvában az elmúlt napokban számos politikus találkozott egymással, remélhetőleg ennek is lesz pozitív hatása. Úgy tűnik, hogy a fennálló nagy feszültségek ellenére, mintha egy kis sugár egyes kérdésekben a megoldások felé mutatna. Éppen erre vár a világ!

A Magyarországi Evangélikus Egyház évtizedek óta egyértelműen szót emelt idehaza, nemzetközi fórumokon és egyházi konferenciákon és az egyházi világszervezetek nagygyűlésein a béke, a népek együttműködése, a népek barátsága, a leszerelés, az igazságosság, az igazságos nemzetközi gazdasági rend mellett és a maga sajátos egyházi eszközeivel fáradozott is ezekért. Ezt már akkor kezdtük, amikor a nyugaton élő egyházak ezt még nem tették, vagy legalábbis igen óvatosan és általánosságba burkolózva szóltak az egyházak békeszolgálatáról. Három évvel ezelőtt, a feszültségek kellős közepén Genfben, a Lutheránus Világszövetség stábjában előtt tartott referátumomban félreérthetetlenül beszélttem arról, hogy az egyházak a feszült nemzetközi helyzetben nem lehetnek a hidegháború eszközei, a feszültségek fokozói egyházi területen, nem is szükséges, hogy lecövekeljék magukat nyugat és kelet közötti feszültségben egyik, vagy másik oldalon, ellenben a híd szolgálatát kell betölteniük Nyugat és Kelet között,

nép és nép között. Ez az állásfoglalás akkor is és ma is nélkülöz minden „egyoldalúságot” vagy „kritikátlanságot a keleti állásponttal szemben” — mint amivel egyesek nyugaton vádolnak bennünket. Sőt, na gyonis kritikusan álláspon t ez mindkét irányban, hiszen azt juttatja ki fejezésre, hogy mind nyugaton, mind keleten hibát követ el, aki a feszültségeket növeli, mert a népeknek nem feszültségekre, hanem hidakra, együttműködésre, békére és igazságosságra van szüksége.

Számos egyházi világszervezet — köztük a Lutheránus Világszö vetség is — igen konstruktív szolgálatot végezett az utolsó évtizedben, különösen az utolsó 2—3 évben a békéért, a feszültségek enyhítéséért. Az LVSZ külön összehívta az európai egyházi vezetőket a konkrét békemunka megbeszélésére és több konferenciát is rendezett a béke problémáirak megbeszélésére. Örülünk annak is, hogy a Lutheránus Világszövetség és általában több lutheránus egyház magas szinten képviseltette magát a Moszkvai Világvallások Konferenciáján és ott jó szolgálatot végeztek kritikai megjegyzéseikkel együtt. Csak örülni tudunk annak is, hogy Sundby svéd érsek kezdeményezésére az északi evangélikus egyházak vezetői egy „összkeresztyén” békekonferenciára hívták össze 1983 tavaszára Uppsala-ba a legnagyobb keresztyén egy házak legfőbb vezetőit. Mindezeket a békeszolgálatokat — különösen ha azok nem maradnak általánosságban — a mi egyházunk támogatja és azokban aktívan kíván részt venni.

Ezzel együtt sajnálattal állapítjuk meg, hogy a Nyugat—Kelet kö zötti politikai, katonai és gazdasági feszültségek idején, az utóbbi időben több nyugati országban egyes egyházi személyek kisebb-na gyobb közösségek egyoldalúan a nyugati politika hatása alatt nyilat koznak és cselekszenek, tehát ugyanazt teszik, mint amivel a Kelet-Európában élő egyházakat elmarasztalják. Csak néhány példa. Nem egy brossúra vagy cikk jelenik meg napjainkban a nyugati országok ban, melyek az Egyházak Világtanácsát azzal vádolják, hogy a „ke let-európai kommunista országok és azok egyházainak eszközüvé vált.” Van olyan írás, amely az EVT-vel kapcsolatban ezt a kérdést teszi fel: „Karl Marx vagy Krisztus”, mintha bizony az EVT-t a marxisták uralnák és mintha a tagegyházak — köztük a kelet-európaiak is — nem Krisztust vallanák egyedüli Uruknek. Többször vádolják a Kelet-Európában élő egyházakat azzal, hogy „nincs hiteles békemozgalmuk, mert nem független az állami vagy társadalmi békemozgalmaktól és nem kritizálják saját államuk kormányát”. Természetesen ha egy ál lamnak hivatalos programja a béke, a leszerelés, a népek békés együttélése, akkor ezt a programot nincs miért kritizálni, vagy utcai béketüntetésekben ezeket követelni. Viszont, ha egyházaink ezek ellen kezőjét látják országainkban, az ellen szót emelünk a legkülönbözőbb formában. Nemcsak az utcai tüntetés lehet a „kritika gyakorlásának” egyetlen módja. Maga Jézus is többféleképpen gyakorolta ezt a kriti kát. Nem mindent mondott el a „hegyről”. Volt, amit négy szemközt mondott meg a maga állami felsőbbségének. Fontos, hogy megmondta. Mi is különböző módon gyakoroljuk a kritikát. És ezt el kell hinniük Nyugaton élő testvéreinknek. Mi azonban nem hisszük, hogy a „pró fétai szolgálat” kimerül a negatív kritikában. Van úgy, hogy a „pró fétai szolgálat” egy jó ügynek az aláhúzását, annak támogatását jelen ti. Sajnálatos az is, hogy az LVSZ INFORMATION könyvatomosa az utóbbi időben világi lapokból vesz át és emel ki olyan híreket, amelyek a kelet-európai államokat, vagy azok egyházait, sokszor nagyon is tendenciózan kritizálja. Mi célt szolgál ezzel? Vajon nem a Ke-

leten és Nyugaton élő egyházak megosztását célozza-e az a 21 nyugat-európai államban élő egyházak Interlakenben (Svájc) ez év őszén tartott konferencia is, amely az Európai Tanács 21 országában élő egyházak szolgálatát igényli az európai integráció erősítésében. Európa és a világ mai súlyos helyzetében még a Nyugat-Európában élő egyházak is a megosztást akarják előmozdítani Nyugat és Kelet között? Ez bizony egyértelmű politika.

Ezt a sort lehetne még folytatni. Mi csak azt érezzük és tapasztaljuk, hogy számos testvérietlen szó hangzik el napjainkban a kelet-európai egyházak felé. Félünk, hogy ezek a hangok nem egyszerűen „félítő és segítő szeretetből”, hanem egy bizonyos politikából születnek.

Ennek ellenére mi minden erőnkkel fáradozunk az LVSZ VII. nagygyűlésének megrendezéséért és örömmel készülünk a Nyugatról és Keletről, Északról és Délről jövő testvéreink fogadására. Reméljük, hogy a nagygyűlés aztelve elő fogja mozdítani minden síkon a népek jobb megértését, a valóság jobb megismerését és a népek békéjét.

Külgügyi szolgálatunk

Egyházunk az 1982. év első tizenegy hónapjában — melyről most jelentésem szól — nagy körültekintéssel és meggyőződésem szerint kellő felkészültséggel végezte külgügyi szolgálatát. Nemcsak a két püspök és néhány professzor, hanem sokan fáradoztak ebben a munkában. Legalább félszázan, idősebbek és fiatalabbak, egészen a teológiai hallgatókig. Valaki, a legutolsó külgügyi bizottsági ülésen külön is kiemelte, hogy az egyházvezetőség többek között nagyon járulhat a széles munkatársi gárdának, amely a külgügyi munkában tevékenykedik.

Még az előző évekhez képest is több külföldi szolgálatot végeztünk el. Összesen 61 „kiutazásunk” volt különböző egyházi, egyházközi, nemzetközi konferenciákra, nagygyűlésekre, nemzeti egyházak meglátogatására, bizottsági ülésekre. Így lehetőségünk volt teológiai ismereteink gyarapítására, az egyházak és egyházi világszervezetek problémáinak megismerésére, a kérdések megtárgyalására, saját gondolataink és tapasztalataink elmondására. Sokat tanulhattunk és minden bizonnyal sok probléma megoldásában segíthettünk. Állandóan szem előtt tartottuk az egyházakkal és egyházi világszervezetekkel való kapcsolataink mélyítését, az ökumené építését, és ezen túlmenően a bizalom-építést, nemcsak az egyházak, hanem a népek között is. Ez utóbbi ne legyen „nagy szó”, mert mi hisszük, hogy sokszor kis szolgálatok révén épül a híd a népek között.

Nemcsak külföldön, hanem idehaza is számos esetben végeztünk „külgügyi” szolgálatot. 25 alkalommal fogadtunk „beutazó” személyt vagy csoportot. Ezeknek a személyeknek nagyobb része hivatalos meghívásra jött. A csoportok legtöbbször turista alapon érkeztek hazánkba az utazási irodák közreműködésével, de egyházi programot is kértek. Nemegyszer azt kérték, hogy igehirdetéssel szolgálhassanak gyülekezeteinkben, vagy találkozhassanak a teológus ifjúsággal, vagy gyülekezeti ifjúsági csoportokkal. Nehéz volna pontosan megmondani összesen hányan voltak, de minimálisan 700—800-ra tehető a számuk. A beutazók között szerepelt Brachna Gábor clevelandi főesperes, Albert Greiner párizsi ny. püspök, Edgar Hark tallini érsek, Martti Voipio finn lelkész, akiket díszdoktorátussal tüntettünk ki. Járt ná-

lunk Carl Mau, az LVSZ főtitkára kétszer is, Ansa Lema főtitkárhelyettes, Bodil Sölling, az LVSZ nagygyűlés előkészítő bizottságának elnöke, Sam Dahlgren, az LVSZ európai titkára, Joachim Heuback püspök (NSZK), Marti Parvi professzor Helsinkiből, Günther Krusche professzor Berlinből, Lorenz Grönvik lelkész Helsinkiből, bajor diakóniai szervezet négytagú delegációja Karl Burkhardt vezetésével, Heinrich Reitingер a diakóniai szervezet elnökségi tagja (München), Gottfried Forck püspök Berlinből, Alexij Orthodox metropolita Tallinből és még sokan mások. Valamennyiük látogatása igen hasznos és gyümölcsöző volt számunkra. Reméljük, hogy ők is megismerték a valóságot egyházunkról.

Az LVSZ nagygyűlése előtt az NSZK-beli Martin Luther Bund négy teljes heti intenzív német nyelv tanulásra látott vendégül 10 — nagyobb részt fiatal — magyar lelkészt. Szirmai Zoltán faszori lelkészünk nyelvtanulás céljából 5 hetet töltött Angliában, ifj. Szentpétery Péter egy hónapot Londonban, két hónapot Párizsban tanult angol, ill. francia nyelvet. Bozorády Zoltánné NDK-ban volt nyelvgyakorlaton.

Örömünkre ebben az esztendőben összesen 55 személyt üdültetünk külföldön az NDK-ban, NSZK-ban, Svájcban, Finnországban, Ausztriában. Nagyobb részt lelkészpárok voltak az üdülők. Igen hálásak vagyunk az üdüléseket felkínáló egyházi szerveknek.

Arra nincs mód, hogy az említett 61 kiutazást, konferenciákat egyenként értékeljem. Ezt megtettem egyházunk Külügyi Bizottságában. Mégis, néhány alkalmat ki kell emelnem. Igen nagy jelentőségű volt a *Világvallások Konferenciája Moszkvában*, amelynek főtémája ez volt: „Az élet szent ajándékának megvédéséért a nukleáris katasztrófaval szemben.” Összesen 588 hivatalos résztvevő és 252 akkreditált egyházi és világi újságíró volt jelen. Sikerült megteremteni a bizalom légkörét és áttörni az előítéletek korlátait. Imponáló volt az egység a nukleáris veszéllyel szemben.

Az Egyesült Államok és Kelet-Európa egyházainak képviselői Princeton-ban (USA) találkoztak. Téma ez volt: „Bizalom-építés: az egyházak és nemzetek Keleten és Nyugaton.” Az egész találkozó egyetértett a bizalom-építés szükségességében, a nukleáris fegyverkezés befagyasztásában és az igazságosságért folyó harc fontosságában.

Az Egyházak Világtanácsa „Hit és egyházszervezet” bizottsága ülése Limában volt. Itt a bizottság befejezte a „keresztség, eucharisztia és az egyházi hivatal” című írás megismerését. Ezzel kapcsolatban állásfoglalásra hívják a tagegyházakat. Ha ez eredménnyel zárul, fúzió nélkül helyreállíthatók egymás között az egyházak az egyházi közösséget, elismernék egymást egyháznak és gyakorolhatnák az interkommuniót.

A *Lutheránus Világszövetség* ülései és konferenciái között a legfontosabb volt számunkra a Végrehajtó Bizottság Vancouverben tartott ülése, mely a budapesti nagygyűléssel kapcsolatban hozott fontos határozatokat, meghatározva a főtéma altémáit és a csoport-összejövetelek, valamint a reggeli bibliatanulmányok témáit.

Egyházunk képviselői részt vettek a Vatikán-LVSZ, továbbá anglikán-LVSZ dialógus bizottság munkájában, valamint az LVSZ által Stavengerben rendezett missziói konferencián és azt megelőző purkersdorfi konzultáción. A Világszolgálati Osztály ülésén ifjúsági ki-küldöttünk volt ott.

Igen nagy esemény egyházunk, de általában az európai kisebbségi egyházak számára az LVSZ által Budapesten felállított *sajtóiroda* és szerkesztőség. (IDL) Olyan könyvmegos, 20 oldal terjedelmű lapot szerkeszt itt dr. Gottfried Mirau szerkesztő, mely az európai kisebbségi egyházak életét ismerteti egymással és a nagyobb evangélikus egyházakkal való kapcsolatokat építi. Székhelye az Országos Egyház épületében az Üllői úton van. A szerkesztő-bizottságban egyházunkat dr. Nagy István esperes képviseli. Reméljük, a Lap jó szolgálatot tesz Nyugat és Kelet között minden területen.

A *Keresztyén Békekonferencia* számunkra nagyon fontos munkájában ez évben a Munkabizottságon és a Nemzetközi Bizottságon keresztül vettünk részt.

Az *Európai Egyházak* munkájában dr. Nagy Gyula püspök mint tanácsadó szolgál. Részt vett a bukaresti teológiai konzultáción és most készül Goslarba ugyanezzel a céllal.

Az *Európai Egyetemi Lelkészek Konferenciáján* Szirmai Zoltán végzett jó szolgálatot.

A *bilateralis* kapcsolatok sorában a finn—magyar és dán—magyar egyházak közötti kapcsolatok továbbfejlődését emelem ki. *Finnországba* hivatalos meghívást kapott Miklós Imre államtitkár a finn kormánytól. Útjára elkísértem. Részt vettem John Vikström érsek beiktatásán. Számos finn énekkar látogatott hozzánk. Tőlünk a pécsi énekkar ment Finnországba. Kiépült a finn—magyar testvér-gyülekezetek hálózata. *Dániába* 12 év után Ole Bertelsen primás püspök meghívására egy öttagú delegációt vezethettem. Igen szíves fogadtásban volt részünk. Utunkat Paul Hansen lelkész szervezte. Egyházi vezetőkkel, püspökökkel, professzorokkal, lelkészekkel volt több találkozásunk. Igehirdetésekkel, előadásokkal és egyházunk életéről szóló tájékoztatókkal szolgálhattunk. Azt reméljük, hogy meg fog élnünk a dán—magyar egyházak kapcsolata vendégprofesszorok, stipendiánsok és a turisták szolgálata révén. Élénk volt a kapcsolatunk az *NDK egyházaival*, egyházi egyesületeivel, elsősorban a diakónia vonalán. Tíz teológusunk egy egész hónapot töltött az NDK-beli egyházak szeretetintézményeiben. Azokban szolgáltak és közben nyelvet is tanultak. Továbbépültek kapcsolataink a francia, az NSZK-beli, a szlovákiai és szlovéniai egyházakkal is.

Szélesedtek a kapcsolatok az NSZK-beli Gustaw Adolf Werk, a Martin Luther Bund és a Bajor Diakóniai Szervezet területén is. A GAW 150 éves jubileumán Kassel-ban nemcsak delegációval, de a nagytarcsai Énekkarral is képviseltettük magunkat. Bővültek kapcsolataink a Bfalz-i és badeni GAW felé is. A Martin Luther Bund Teológiai Konferenciáján négytagú delegációval vettünk részt Bad-Seegebeben és két előadással is szolgáltunk. A Bajor Diakóniai Szervezet meghívására Nürnbergben voltunk és több szolgálatot végeztünk. Mind a három egyesület jelentős anyagi segéllyel is segítette egyházunkat. Dr. Karner Ágoston főtitkár jó szolgálatot végzett ezekkel az egyesületekkel kapcsolatban.

Felsorolhatnánk diakóniai, zenei, építészeti vonalon tartott és szélesített kapcsolatainkat is, melyekben Muncz Frigyes, Blázy Lajos, Trajtler Gábor, Kotsis Iván, Csizmazia Sándor fáradozott sokat. Az Európai Ökumenikus Ifjúsági Tanácsban pedig dr. Görög Tibor munkálkodott.

A már említetteken kívül kiemelten szeretnék köszönetet mondani dr. Pröhle Károly, dr. Fabiny Tibor, dr. Ottlyk Ernő, dr. Muntag

Andor, dr. Selmeczi János, Reuss András, dr. Hafenschner Károly, dr. Koren Emil, Lehel Ferenc, Lehel László, Fabiny Tamás, Baranyai Tamás, Gáncs Péter és ifj. Szentpétery Péter szolgálataiért. De nem feledkezem meg Keveházi László, Keveházi Lászlóné, Roszik Mihályné, Lupták György, dr. Hafenschner Károlyné, Csepregi Erzsébet és Nagy László jó munkájáról sem. Azokról sem, akik gyülekezeteinkben külföldi vendégeket fogadtak és ezzel végeztek külügyi szolgálatot.

Az LVSZ VII. Nagygyűlése

A következő 20 hónapban egyházunk előtt álló legnagyobb feladat az LVSZ nagygyűlésének megrendezése. Erre szinte minden erőnket latba kell vetnünk. Egyházvezetőségnek, professzoroknak, lelkészeknek, gyülekezeti presbitériumoknak karöltve kell tervezniük, dolgozniuk, és pedig áldozatosan és pontosan. Az előkészületek jól folynak. Egyházunk elnöksége megkötötte a szerződéseket a Budapest Sportcsarnokkal, a Stadion Hotellel. Most készítjük elő az újabb szerződések megkötését néhány szállodával, azok elhelyezésére, akik a Stadion Hotelban nem kaphatnak már helyet. Most foglalkozik a Magyar Előkészítő Bizottság a megnyitó istentisztelet és úrvacsora liturgiájának és az egész istentisztelet technikai rendjének megállapításával. A plenáris ülések helyének a Sportcsarnok többi részétől való elkülönítésével, a csoport-összejevőtelek számára szükséges kisebb termek kialakításával ugyancsak foglalkozunk. A nagygyűlést várhatóan látogató külföldi turistáknak a plenáris üléseken való elhelyezését szintén meg kell oldanunk. A nagygyűlés résztvevői mintegy 120 gyülekezetünkben végeznek igehirdetői szolgálatot. A vendégfogadó gyülekezeteket kijelöltük és az 1983-as esztendő első heteiben őket erről értesítjük. Továbbfolyik a már eddig jelentkezett tolmácsok körének bővítése. Megrendeltünk egy 20—25 perces filmet egyházunk életéről, melyet Kis József Kossuth-díjas filmrendező készít. Ezt bemutatjuk majd a Sportcsarnokban. Szükség van egy szűkebb stáb megszervezésére és számukra irodahelyiségek biztosítására, mert a Puskin utcai külügyi iroda erre nem elegendő. A gyülekezeteket kérnünk kell, hogy a nagygyűlés megrendezésére történt felajánlásukat pontosan és hiánytalanul fizessék be és ha lehet még többet is, mert az árak emelkednek és máris jelentős kiadásaink vannak. De arra is ismételten kérjük gyülekezeteinket, főleg a vendégeket fogadókat, hogy épületeiket és lelkészlakásaikat hozzák rendbe, ill. újítsák fel. De azt is kérjük gyülekezeteinktől, hogy ne felejtse el szüntelenül imádkozni a nagygyűlésért.

Az LVSZ Ifjúsági Nagygyűlése

Az LVSZ elnöksége arra is kérte egyházunkat, hogy a VII. Nagygyűlés előtt vállaljuk el az Ifjúsági Nagygyűlés megrendezését is 1984. július 13—19. között. Nem volt könnyű számunkra az igen-mondás, hiszen maga a VII. nagygyűlés is minden erőnket igénybe veszi. Végül, ennek az ifjúsági nagygyűlésnek megrendezését is vállaltuk, noha szinte erőnk felett való. Mintegy 200 ifjú érkezik a hat világrészről. A felét a szocialista országok egyházaiból várják. Az a javaslatunk, hogy ez az ifjúsági nagygyűlés is Budapesten legyen, de ne a Sport-

csarnokban, hanem más, alkalmas helyen. Az elszállásolást pedig egyetemi kollégiumokban kellene megoldani, melyeket általában nyáron a turisták szolgálatába állítanak. A VII. nagygyűlést előkészítő bizottságon belül meg kell alakítanunk az ifjúsági gyűlést rendező bizottságot. Tagjai lehetnének a gyenesdiási ifjúsági konferenciákat rendező fiatal lelkészek. A programot az LVSZ genfi ifjúsági alosztálya állítja össze. Abban a reményben vállaljuk az ifjúsági gyűlés házigazda szerepét, amely ezzel is segítjük az ifjakat a szocialista országokban élő evangélikus egyházak jobb megismerésére, tapasztalataik kicserélésére és ezzel együtt a népek közötti együttműködésben való részvételre.

A Luther-év

Ha Luther Márton születése 500. évfordulójával kapcsolatban Luther-évről beszélünk, azt 1982. november 10-től 1983. november 10-ig számítjuk. Ismert, hogy az Országos Presbitérium döntése alapján felállítottuk a Luther Emlékbizottságot, amely nagy lendülettel dolgozik. Elkészült az egész Luther-év programja, melynek kiemelkedő eseménye lesz az országos ünnepség 1983 októberében a Deák téri templomban. Előreláthatólag itt a Lutheránia-Ének- és Zenekar előadja Szokolay Sándor készülő Luther kantátáját. Az Evangélikus Teológiai Akadémia tudományos konferenciát rendez egyházi és világi, valamint külföldi tudósok részvételével. Felhívást intéztünk a hazai tudományos kutató intézetekhez és kértük őket, hogy vegyenek részt egy-egy téma feldolgozásában Luther Mártonnal és művével kapcsolatban. Örömrökre 14 kutató vállalt egy-egy témát. A dolgozatokat majd külön kiadásban jelenteti meg Sajtóosztályunk. Ezen felül Luther írásából egy válogatott gyűjtemény is megjelenik, valamint A keresztyén ember szabadságáról szóló Kis- és Nagy Kátéval együtt. Zenei és irodalmi pályázatokat is meghirdettünk. Mindegyik gyülekezetünkben lesz ünnepély, vagy evangélicizációs hét, valamint egyházmegyéinként is szerveznek az esperesek ünnepélyeket. Szeretnénk, ha az újabb kutatások nyomán néhány kérdésre a gyakran leegyszerűsített feleletek helyett jobban megalapozott feleleteket kaphatnánk Luther személyére és művére vonatkozólag. Reméljük, hogy a Luther-év kapcsán elhangzó ígérgetések ébresztik és erősítik a Jézus Krisztusban való hitet és abból folyó cselekvő szeretetet.

A Luther-szobor

Közismert, hogy Lux Elek által tervezett és részben kivitelezésre került Luther-szobor mint torzó a Deák-téri gyülekezet udvarában kapott ideiglenes helyet. Ugyanakkor, aki a szobrot megnézte, tudta, hogy az csak szükség-helyen van és jó volna a teljes szobrot elkészíteni és valahol felállítani. Sokszor mondták ezt egyházunk tagjai és külföldi vendégeink. A Luther jubileum kapcsán az elgondolás valóra váltása újra előkerült. Az egyházvezetőség az illetékes állami szervek hozzájárulását megszerezve, tárgyalásokat kezdett mérnökökkel és művészekkel. Végül az egyházvezetőség felkérte Buza Barna szobrászművészt a kivitelezésre, aki Kotsis Iván mérnökkel együtt hozzákezdett a munkához. El kell készíteni a szobor alsó részét, továbbá egy

alapzatot. Az egyházvezetőség javaslata az, hogy a szobrot a zuglói gyülekezet területén a Teológiai Akadémia és a zuglói lelkészlakás közötti téren állítsuk fel. Így távlatot kap a szobor és a nyilvánosság is kellően biztosítható. A szobor elkészítése és felállítása előreláthatólag több százezer forintba kerül. Mivel anyagi fedezete erre egyházunknak nincs, országos gyűjtést javasolunk. Annakidején is az országos gyűjtésből kapott összegből indult el a szobor részbeni elkészítése. Ezzel egy régen vajdúdó kérdés nyerne megoldást és sokan szembe találnák magukat a Lutherrel, Aki éppen arról tanúskodik, hogy „az egyház legfőbb kincse Jézus Krisztus evangéliuma.”

A levelező Teológiai Tanfolyam

Három évvel ezelőtől 1979 őszén indítottuk el a Levelező Teológiai Tanfolyamot mintegy 50 résztvevővel. A Teológia professzorai áldozatos munkával végezték a tanítás szolgálatát, ami nem könnyű egyfelől azért, mert különböző tudással rendelkező hallgatókat kellett együtt tanítani, másfelől a hallgatók világi állásukban való nagy lefoglaltsága is nehezítette a munkát. Időközben a hallgatók száma 42-re csökkent, amit nem lehet rendkívülinek mondani. Ez év őszén 29 hallgató kapott végbizonyítványt és őket ünnepi istentiszteleten bocsátottuk ki a Teológiáról. A jövő év elején még 13 hallgató kapja meg a végbizonyítványt. Szolgálatba állásukat, annak módját és tartalmát szabályrendelet írja elő. Ennek alkalmazását kell nagyon körültekintően megvalósítanunk a következő hetekben. Reméljük, hogy gyülekezeteink, lelkészeink, jó segítőtársakat kapnak majd több munkaterületen. Új tanfolyamot ez év őszén nem indítottunk. Most a kiértékelés ideje van. Ezt követően kerülhet sor újabb tanfolyam elindítására.

Országos ifjúsági konferenciák

Harmadik éve rendeztük meg Gyenesdiáson az Országos Ifjúsági Konferenciákat. Az idén nyáron kerekaszámban 180 különböző korú ifjú vett részt a konferenciákon. Ennyinek volt hely biztosítható a gyenesdiási üdülőben. A jelentkezők száma jóval több volt. Gondolkodnunk kell, hogy mit kellene tennünk valamennyi jelentkező elhelyezésére. A konferenciákon jobban figyelembevettük a fiatalok korát és annak megfelelően osztottuk be őket egy-egy konferenciára. Az volt a tapasztalatunk, hogy ez a rendszer jobb a korábinál. A konferenciák gyümölcsei jelentkeznek a gyülekezetek életében, sőt a Teológiai Akadémiára való jelentkezéseknél is. A konferenciát egy fiatal lelkészekből álló munkaközösség gondozza és ők készítik elő a programot is. A munkaközösséget Szirmai Zoltán fásori lelkész vezeti.

A kántorképzés Fóton

A fóti kántorképzés jó ütemben folyik. Ez a középfokú kántorképzésre vonatkozik. A Téli Tanfolyam végén, 1981-ben 43-an vizsgáztak, a nyári tanfolyamokon pedig 185-en. Mind ennek nagyon örülhetünk. Trajtler Gábor zenei igazgató felbecsülhetetlen szolgálatot végez itt. Dr. Karner Ágoston főtthár pedig jól irányítja az Igazgató Tanács munkáját.

Az utolsó negyedszázad egyik kiemelkedő eseményének tartom az új Evangelikus Énekeskönyv megszerkesztését. A 10 évvel ezelőtti bizonytalankodás után az utolsó 5 évben szinte emberfeletti nagy, kollektív munkával a szerkesztés elkészült. Egy korszerű, kottás, 552 éneket tartalmazó énekeskönyvünk lesz, amely első kiadásában 60 000 példányban jelenik meg. Sajnos, nyomdai nehézségek miatt a tervezett időben Cantata vasárnapján, május 9-én nem adhattuk a gyülekezeti tagok kezébe. Most azonban nagy örömmel jelenthetem, hogy ez év végéig az Énekeskönyvet megkapjuk. Néhány példánya már a kezünkben van. A jövő év legelején a gyülekezetek is megkapják. Közben elkészült az Új Korálkönyv megszerkesztése is, igen nagy munkával. Megjelenése 1983. első negyedében várható. Így szinte együtt kapják meg a gyülekezetek az új Énekeskönyvet és a Korálkönyvet. Trajtler Gábor szolgálatát, de még másokét is, nem lehet elég hálával megköszönni.

A teológiai főigazgató szolgálata

Az Országos Presbitérium ez évi nyári ülésén felállította a teológiai igazgató, illetve az új szabályrendelet-tervezet szerint főigazgatói állást és arra dr. Pröhle Károly professzort választotta meg. Pröhle Károly átvette a szolgálatot. Jelenleg a tervezés munkájával van elfoglalva. Hamarosan sor kerül egy egyeztető és koordináló munkakülönböztetésre, melyre a különböző munkaágak vezetőit hívjuk meg. A szabályrendelet-tervezet is elkészült és azt ma a Presbitérium elé terjesztjük.

Az országos munkaágak és osztályok

Az országos szinten folyó munkákról az illetékes osztályok adnak jelentést. Minden osztályon szorgos munka folyt és folyik ma is. Az *Országos Egyházi Iroda* változatlanul nagy munkát végzett. Jelentősnek tartom a gyülekezeti épületekről szóló kataszter folyamatos készítését. A *Teológiai Akadémia* és a *Teológus Otthon* jó légkörben és fegyelmezetten végezte munkáját. A professzorok súlyt helyeztek az órák megtartására, a szemináriumi munkára, a hallgatók pásttorolására. Az elsőévesek jobb felkészültséggel jöttek a Teológiára, mint korábban. A szupplikációk alkalmával kapott összegek mutatják a gyülekezetek felelősségét a teológiai nevelés és teológusok iránt. A *Nyugdíjosztály* pontosan végezte munkáját. A lelkészek nyugdíjazásának üteme a jelek szerint kissé lassul. A nyugdíjak átlag összege 4000—4500 Ft körül van. Van alacsonyabb, de magasabb is. Nem kétséges, hogy egyre inkább államunk vállalja a nyugdíjak terhét és nem egyházunk. A *Lelkészi Munkaközösségek* általában jól dolgoztak. A *fraternitás* legalább olyan fontos, mint a teológiai ismeretben való gyarapodás. A *Gyülekezeti Segély* ebben az évben 1 302 310 Ft-ot gyűjtött. Nagy összeg. A gyülekezetek egyre nagyobb felelősséget éreznek egymás iránt. Az *Evangelikus Országos Könyvtár és Levéltár* eléggé nem értékelhető munkát végzett. A Könyvtár gyarapodott. A beszerzés, leltározás jól folyt, a feldolgozás felgyorsult. A Levéltár igen jelentős munkát végzett újabb anyag rendezésével, feldolgozásával és a kutató-szolgálat segítségével.

Öröm, hogy a Művelődési Minisztérium évente jelentős összeget ad a dologi szükségletek céljaira. Az *Országos Múzeum* missziói szolgálatot végez egyházunk történetének megismertetésével, az „Evangélikus-ság a magyar kultúrában” állandó kiállítással. Jó, hogy aktuális időszaki kiállításokat rendez. *Sajtóosztályunk* dicséretet érdemel az Evangélikus Élet, a Lelkipásztor és a Diakónia c. lapjaink kiadásáért és adminisztrálásáért és egyéb kiadványok kézbe adásáért. Jól végzi nem könnyű szolgálatát. Kiadványai sokszíniűek és segítik a gyülekezetekben folyó szolgálatot. A *Központi Alap* segít a lelkészfizetések kiegyenlítésében. Az *Egyházi Építkezéseket Jávahagyó Bizottság* megátolja a mértéktelenséget, a stílustalanságot, a tervezési tudatlanságot és ízléstelenséget. A *Diakóniai Osztály* nagyon fontos és nagyon nehéz munkát végzett. Örülünk a győri Szeretetotthon bővítésének, a nyiregyházi ÉLIM gyarapításának. A *zenei igazgató* munkáját szinte át sem tudjuk fogni, amit a kántorképzésben, az énekkari munka fejlesztésében, a rádiós istentiszteletek ellátásában, a hangversenyek rendezésével, az orgonának rendben tartásával végez. A *Pénzügyi Osztály* mindig pontos és mindig megbízható. Köszönjük a *Számvevőszék* lelkiismeretes munkáját. Az *üdülők* jól végezték szolgálatukat, pedig nem egyszerű munkát végeznek. *Külügyi Hivatalunk* a mértéket messze túlhaladó megterheléssel végezte igen fontos szolgálatát.

Gondjaink, feladataink

Néhány gondunkról is kell beszélnünk, mert e nélkül nem volna teljes a kép egyházunk életéről.

1. Fiatal lelkészeink — akiknek nagyobb része hűségesen végzi szolgálatát, kisebb része viszont mind munkában, mind magatartásban kifogásolhatók. Munkaerőkölcsük és életstílusuk nem megfelelő és egyházunkhoz nem illő. Néhányan olyan etikát szeretnének, amely azonos volna a mai társadalmi szokásokkal, annak kinövéseivel együtt. Ezt azonban nem engedhetjük meg. Csak a keresztyén etika alapján lehet lelkészként szolgálni a családi életben, a gyülekezetben és társadalomban. Az espereseknek és az LMK-nak több figyelmet kellene erre a kérdésre fordítani és az eddiginél többet kellene velük foglalkozni.

2. Sajnos, néhány nyugdíjas lelkészünk is szaporítja gondjainkat. Míg nyugdíjasaink túlnyomó része nyugdíjas éveiben is segíti egyházunk szolgálatát, van néhány közöttük, akik azt hangoztatják, hogy ők „civiliek” mióta nyugdíjban vannak és nem tartoznak az E. T. hatálya alá. Meg kell magyaráznunk ezeknek, hogy nyugdíjas éveikben is változatlanul az egyházi törvények hatálya alá tartoznak.

3. Gondunk több esetben a lelkészlakások kiürítése. Betegség, vagy válás következtében a lelkészi állásról lemondott lelkész igényli, hogy az egyház gondoskodjék számára „természetesen” főbérleti, budapesti lakásról. Válás esetében mindketten külön is igénylik ezt. Mivel az egyháznak nincsenek üres lakásai, a főbérleteket pedig az illetékes hatóságok utalják ki, egyszerűen megoldhatatlannak látszik több esetben a lakás-probléma. Ez igen nagy kárára van a gyülekezetnek, de az utódnak is, aki nem tudja elfoglalni az őt jogosan megillető lakást. A lakás-kérdést gyökeresen rendeznünk kell.

4. Nagy anyagi megterhelést jelent hamarosan a gyenesdiási Szeretetotthon és Üdülő előírás-szerinti csatornázása, továbbá a pécsi Szeretetotthon központi fűtésének megoldása.

5. Több gyülekezetünk épületeiben gyakran váratlan romlások jelentkeznek. Beszakad a mennyezet, megrokknan a tető. Ilyenkor a lelkészek „azonnali” nagyobb segílyt kérnek az Országos Egyháztól, vagy az egyházkerületektől. Ezt a segílyt azonban nem tudjuk adni, mert a segílykérvények átfutása általában 2—3 év. Azt a kérdést kell felvetnünk, hogy a gyülekezetek illetékesei, gondnokai, miért nem vizsgálják meg, vagy vizsgáltatják meg legalább évente az épületek állagát, hogy így elkerülhessék a váratlanul jelentkező bajokat.

6. A Teóógus Otthon ismételten kéri, hogy a padlástér felhasználásával új szobákat létesíthessenek a női hallgatók számára. Ez a kérés jogos, csak az anyagi feltételeket kell megteremtenünk. Jó volna, ha mérnöki terv készülne és a költségkihatást is világosan látnánk. Ezt követően tudnánk besorolni ezt a munkát.

7. A zenei igazgató sürgeti a felsőfokú képzettségű egyházenészek képzését. Ugyancsak ő sürgeti a Karénekeskönyv kiadását. A zenei igazgatót megkérjük, hogy készítsen javaslatot az Országos Egyház Elnöksége számára a felsőfokú képzettségű egyházenészek képzésére. A Sajtóosztály igyekszik a Karénekeskönyv kiadását beütemezni.

8. Az Egyházi Építkezéseket Jóváhagyó Bizottság ismételten azt tapasztalja, hogy több építkezésünk és renoválásunk nem a Bizottság által jóváhagyott terv alapján folyik a gyülekezetekben. A szigorúbb ellenőrzést gyakorolni fogjuk és a mulasztókat szigorúan felelősségre vonjuk.

9. A Bagolyirtási Üdülő problémájának megoldásával is előbbre kell lépnünk. A régi épület használhatatlan. Szükség volna az üdülésre nagyszerűen alkalmas hely felhasználása, egy új üdülő építése.

10. A jelek szerint nem kerülhető el a lelkési fizetések kategorizálása, ill. a gyülekezeteknek lelkési fizetés szempontjából való besorolása. Csak így tudnánk a nyugdíjakat is igazságosabban megállapítani.

A soproni Berzsényi Dániel Gimnázium jubileuma

A volt soproni Evangélikus Lyceum, a jelenlegi Berzsényi Dániel Gimnázium 425 éves. A jubileum alkalmával a gimnázium vezetőségének, Sopron Város Tanácsának, a lycista öregdiákoknak és evangélikus egyházunknak közös rendezésében szeptember 27.—október 3. között jubileumi ünnepek voltak. Országos Evangélikus Egyházunk nevében e helyről is szeretettel köszöntjük a jubiláló Gimnáziumot.

Köszönet a Társadalmi Szerveknek

Hálásan megköszönjük a Hazafias Népfront Budapesti Bizottságának, hogy papi békegyűléseken adtak tájékoztatást lelkészeinknek az időszerű hazai- és nemzetközi kérdésekben. Köszönjük, az Országos Béketanácsnak, hogy béke-szolgálatunkat segítette. De azt is köszönjük, hogy három lelkészünket kitüntetésben részesítette és az Evangélikus Élet c. hetilapunkat a Békemozgalom Emlékplaketjével tüntette ki. Köszönjük a Magyar Újságírók Országos Szövetségének, hogy több lelkészünket, lapjaink szerkesztőit meghívta tájékoztató üléseire. Hálásak vagyunk a Magyar Rádióknak, hogy évente 13 alkalommal közvetíti az Evangélikus Egyház félóráját. Ezen kívül is több alkalmat ad interjúk formájában beszélgetésekre.

Két évforduló

Ezekben a napokban van dr. Mihályfi Ernő egyetemes felügyelő és dr. Pálffy Miklós professzor halálának 10 éves évfordulója. Nagyra értékeljük szolgálataikat, melyek beleépültek egyházunkba. Hálás szeretettel gondolunk Reájuk, de Hozzátartozóikra is.

A köszönet szava

Tisztelettel köszönjük meg az Állami Egyházügyi Hivatal nagyon sokszor megtapasztalt segítségét és jóakarátát. Elsősorban Miklós Imre elnök úrnak, továbbá Straub István elnökhelyettes, Bai László főosztályvezető és Lóránt Vilmos tanácsos urak megértését. Köszönöm dr. Fekete Zoltán országos felügyelő, dr. Nagy Gyula püspöknek, dr. Mihály Dezső egyházkerületi felügyelőnek, Szilágyi Béla egyházkerületi felügyelőhelyettesnek, dr. Karner Ágoston főtitkárnak, Szemerei Zoltán osztályvezetőnek valamint dr. Fabiny Tibor dékánnak és valamennyi professzornak, Luthár Jenő országos jogtanácsosnak, Papp Ivánné főkönyvtárosnak, Vető Béla levéltárvezetőnek, Harkányi László tördelő-szerkesztőnek, dr. Selmeczi János igazgatónak, Mezősi György, dr. Nagy István és Veöreös Imre szerkesztőknek, Reuss András külügyi titkárnak, Blázy Lajos diakóniai ügyvivő lelkésznek, Trajtler Gábor zenei igazgatónak, dr. Rédey Pálné gondnoknak, Szabó Ferencné otthonvezetőnek hűséges szolgálatát.

Isten áldja meg elvégzett munkánkat és Ő adjon erőt az előttünk álló feladatok elvégzésében.

Kérem jelentésem elfogadását.

Dr. Káldy Zoltán

Egyház a világban

Megkezdte munkáját Budapesten az Európai kisebbségi evangélikus egyházak sajtószolgálatáa.

Főszerkesztő: dr. Mierau Gottfried. Munkáját öt tagú szerkesztőbizottság segíti. A mintegy 20 lap terjedelemben megjelenő lap a szórványban élő kisebbségi egyházak életéről, szolgálatáról, munkájáról ad tudósítást.

Reméljük, hogy egyházunk szolgálatát, teológiáját ezen a sajtókiadványon keresztül is sokan megismerhetik.

Ez a kiadvány is hozzájárulhat egyházak közeledéséhez. A világ békés jövőjének munkálásához. Emberek jobb megismeréséhez, az egymásért, világunkért érzett felelősség ébresztéséhez.

A szerkesztőség munkájára Isten gazdag áldását kívánjuk.

Dr. Mierau főszerkesztő munkájáról, terveiről „a kis számok is számítanak” című cikkében tájékoztatja Olvasóinkat.

Szerkesztő

A kis számok is számítanak

IDL (Informationsdienst für lutherische Minderheitskirchen in Europa): Új sajtószolgálat az európai kisebbségi egyházaknak.

Az egyházban ma sokféle módon lehet tájékozódni. Különböző sajtótermékek útján, vagy személyes kapcsolatok által. Az utazások és látogatások lehetővé teszik a tájékozódást, a dolgok realisabb megítélését. Az ökumenikus utazások, a turizmus lehetővé teszik — összehasonlítva a korábbi kapcsolatokkal és lehetőségekkel —, hogy bővebb információkat szerezzünk. Felvetődik a kérdés: Az információk, a benyomások a tényleges helyzetet mutatják be?

A kisebbségi egyházakban Nyugat- és Kelet-Európában ismételt felvetődik a kérdés: Nem lehetne az eddigieknél autentikusabb információkhoz jutni? A kérdésre adott felelet — mondják az illetékesek —, igen nagy figyelmet és körültekintést igényel. Információ, amelyik korrekt és tárgyilagos, amelyik lehetőség szerint sok és tartós kapcsolatot akar létrehozni, igen sok fáradozást követel. Talán áldozatot is, — pl. önkritikát is igényel, saját mulasztásaink megvallását is.

Az elmúlt években ezen sokat gondolkodtak egyházi hetilapok, teológiai folyóiratok szerkesztői. Sokat foglalkoztak ezekkel a kérdésekkel szemináriumokon és konferenciákon. A Lutheránus Világszövetség Genfben intenzíven követelte a kérdések újra átgondolását. Az önkritikát és a kommunikációs lehetőségek megjavítását. Az LVSZ felhívja a figyelmet az Európában, vagy a Harmadik Világban szórványban élő kisebbségi egyházakra.

Az LVSZ kommunikációs osztálya Genfben publicisztikai tevékenységét mint szolgálatot tanácsolást, bátorítást értelmezi tagegyházaik között. Genf nem centralizálni akar. Regionalizálni szeretne, a saját felelősséget és identitást támogatni. Ez egészen természetes, hiszen éppen a kis tagegyházak sajátos tradíciókkal, tapasztalatokkal és viszonyokkal rendelkeznek. Éppen ezek a sajátosságok vagy különlegességek teszik az evangélikus egyházakat érdekessé vagy aktuálissá. Ezeknek az egyházaknak tanulmányozása a világi és egyházi újságírók számára igen érdekes feladat. Különösen akkor, amikor az egyházi élet fejlődése mellett a társadalompolitikai fejlődésre is figyelmet fordítanak.

Európában sok egyházban még nem tudatosodott, hogy éppen az egyházi publicisztika által — legyőzve felekezeti, ideológiai határokat —, mennyi előremutató információ jutott el egyik helyről a másikra. Sokkal több kapcsolat jött létre az elmúlt években az európai egyházi publicisztikában, mint amennyire az az egyházi vezetésben ismert, vagy szívesen fogadott volt. A keresztyén újságírók alkalmanként az egyház, az állam és a társadalom fejlődéséhez kezdeményezéseket adhattak. Talán ez abból adódik, hogy az újságírók élesfülűek és érzékenyebbek mindannak megérzésére és meghallására, ami az egyházat és a társadalmat érdekli, mozgásban tartja. Nem próféták ők, nem diszidensek vagy agitátorok. Talán bátrabbak és nyitottabbak híradásukban és kommentálásukban mint azok, akiknek a döntéseket meg kell hozni és azokért felelősek. Ezzel magyarázható bizonyos tartózkodás, vagy elutasítás az átfogó keresztyén információtól.

Az evangélikus újságírók éppen a kelet- és nyugat-európai kis egyházakban ezekkel a kommunikációs akadályokkal foglalkoznak évek óta. Tudják, hogy még igen sok hűséges munkára van szükség. Azt is tudják, hogy az információkat nem lehet mindentől elválasztani, hogy az egyház, állam, társadalom egymásra vonatkozással vannak, ha nem is mindig, vagy nem is minden esetben tartoznak össze. Éppen a keresztyén újságíróknak lenne az a feladata, hogy minden fontos kérdésben az össztársadalmi felelősséget érthetően és nyíltan megnevezzék és feltárják. Ezekkel a kérdésekkel minden keresztyén újságírónak a saját élethelyzetében meg kell küzdeni. Ez a kötelezettség és feladat igen sok erőt és áldozatot követel.

Így látva a keresztyén publicisztikát, — most itt azt konkrétan a kelet- és nyugat-európai kisebbségi egyházak szolgálatára vonatkoztatva — a mai politikai helyzetre gondolva —, ez határokat áthidaló feladat és munka. Jelenti ez a saját személyes, individuális határainknak az áthidalását is. Mint keresztyén újságírónak önmagát is fel kell adnia — bár meg nem tagadva önmagát —, sokmindennel leszámolnia vagy számolnia, késznek lenni áldozat hozatalára is. Keresztyén információ nem lehetséges eleven, aktuális, élő és becsületes bizonyágtétel nélkül. A keresztyén bizonyágtétel — erre tanít az egyház történelme —, soha nem volt lehetséges áldozat és szenvedés nélkül.

Gyakorlati következmények

A mostani helyzet — Európában és különösképpen is a kelet- és nyugat-európai kis egyházakban — azt követeli tőlünk, hogy korrekettaláló és tényszerű kommunikációt hozzunk létre. A munkamódszerről — legújabbán — egyetértés van közöttünk. Az európai kisebbségi egyházak — akik az LVSZ-hez tartoznak —, hosszú tanácskozás után úgy hatá-

roztak, hogy az LVSZ kommunikációs osztályának közvetítésével felállítják Budapesten az európai evangélikus kisebbségi egyházak sajtószolgálatát. (IDL)

Az IDL azt szeretné, ha a felvetődő kérdésekre meggyőző feleleteket kapna. Természetesen az IDL tudatában van saját határainak és korlátainak, úgy keleten mint nyugaton, hogy az ottani egyházaknak néha egész sajátos elképzeléseik vannak a keresztyén újságírókról.

Az IDL kísérlet, de talán sokoldalúságával, tanácsaival és praktikus próbálkozásaival sikert fog elérni. Szeretnénk, ha szorosabb kapcsolatot jönné létre magyar, német, szlovák, osztrák, svájci, holland, lengyel és jugoszláv keresztyén újságírók között. Az IDL mindenek előtt a gyülekezetekhez, lelkészekhez, gyülekezeti munkatársakhoz, egyházi vezetőkhez, egyházi sajtószolgálathoz fordul. Kapcsolatot szeretnénk találni azokkal az újságokkal, folyóiratokkal és sajtószervekkel is, akik az egyházi munka iránt érdeklődnek. S éppen talán nekik van leginkább híryanagra szükségük, hogy a kisebbségi egyházak életéről valami információt kapjanak.

Természetesen ez ma még csak feltételezés. Az IDL munkáját a nulla ponttól kezdi. Ezer példányos kiadványával azonban nem látja kilátástalannak a helyzetet. Reménység szerint sok segítséget kapunk majd a szerkesztő bizottságtól, a cikkíróktól, a személyes kapcsolatokon keresztül, s mindenek előtt a magyar egyháztól és államtól. A várakozásoknak akkor tud eleget tenni az IDL, ha munkáját az evangélikus kisebbségi egyházak támogatják. Az IDL-nek szüksége van olyan munkatársakra, akik cikkek írásával segítik munkáját, s mindenek előtt olvasókra van szüksége. Az IDL szerkesztősége könnyen elérhető, — telefonon, vagy levelezés útján (Budapest VIII., Üllői u. 24. Telefon: 139-152.) Szerkesztőségünk személyes kapcsolatok kiépítésén is munkálkodik.

Közös nyelv?

Az IDL havonta jelenik meg német nyelven, körülbelül 18 oldalban. Cikkeink állni fognak: hírekből, beszámolókból, kommentárokból, interjúkból és dokumentációkból. Hogyan lehet így megértetni magunkat? A német nyelv alkalmas kísérlet-e erre? Nem hoz-e ez magával történelmi vagy politikai előítéletet? Az IDL gyakran ütközik ilyen kérdésekbe, hogy vajon lehet-e egyértelműen és jól ezen a nyelven informálni. A német nyelv általában a kisebbségi egyházakban fordításra szorul. Tudjuk, hogy vannak német fogalmak, amelyek sem politikailag sem ideológiailag nem kedveltek és vannak olyan kifejezések is, amelyek más anyanyelvűek számára egyszerűen érthetetlenek. Ezért az IDL szerkesztősége arra fordítja munkájának egy részét, hogy tiszta és mindenki számára érthető nyelvezetet használjon.

Hogy a német nyelvet az LWB tagegyházak széleskörben megértik és beszélnek, nem vitás. Szeretne az IDL a kis nyelvterületekre is figyelni — nyelvezet, tájszólás, nyelvi — sajátosság, de mindenek előtt a kultúrtörténeti érdekességekre, melyek az egyházzal, egyházkialakulással és a gyülekezetek fejlődésével kapcsolatban vannak. Így például Magyarországon is van egy sor olyan gyülekezet, ahol nem német, hanem szlovák, horvát vagy szlovén nyelven beszélnek. Burgenlandban működik egy élő magyar gyülekezet. Az IDL talán lehetővé tudná tenni, hogy több nyelven jelentetne meg a „nyelvszigetek” részére. Ezt később megfontolás tárgyává kéne tenni.

Folyamatos reformáció

Ha a kis számok számítanak, úgy a kisebbségi egyházaknak is súlyuk van, jóllehet az elevenedő nagy egyházak Európában igen sokat tudnak továbbadni történelmükön és jelenükön keresztül. Azokban az országokban ahol ez „ellen-reformáció” még néhány évtizeddel ezelőtt uralkodott, az igény egy „eclesia semper reformanda”-ra szélesebbkörű volt. A kersztény publicisták munkájukkal misszionáriusi feladatnak tekintik, de főleg ennek valóságos tartalma érdekli őket.

Az IDL szeretne a folyamatos reformáció analízisével foglalkozni, bizonyítékokat keresni. Ezen a ponton is szükség lesz megbízható munkára és önkritikára.

Az IDL semmi kötött hipotézissel, újítással vagy mindenkinél mindent jobban tudó programmal nem akar fellépni. Szeretne bizonyos kérdéseket mozgásba hozni, ezekről nyíltan beszélgetni olyan theologiai szakemberekkel akik szívesen publikálnak. Mi akik az IDL-nél dolgozunk, szolgálatainkat, speciálisan a kisebbségi lutheránus egyházakban, reformátori módon értelmezzük. Lutherból kiindulva szeretnénk rávilágítani az istenhívő ember szabadságára. Mi kersztények, evangélikus publicisták ezt nem úgy tekintjük, mint programot, hanem mint feladatot. Örülnénk annak, ha munkánk és információnk Isten üzenetének a továbbadása is lenné.

Dr. Gottfried Mierau

Ford.: Székelyné, Gyökössy Dóra

Tanulmány

Az ember Jézus

„Et incarnatus est.” Talán nincsen a zenetörténetnek olyan miséje, amelyben ne volna ez a mondat valami megkapó módon, alázatosan emberi. Sötét tónusú, hömpölygő Kyriék, csillogóan fényes Gloriák, magával ragadó, hatalmas Sanctusok után egy csöndes, lefelé ívelő, megdöbbenet dallam beszél a zene nyelvén az Eseményről. Mintha külön exegétát kapott volna a zeneszerző, aki pontosan elmagyarázza neki Jn 1,14 tartalmát. Nem az előtt hódolunk, hogy Logosz lakhat embertestünkben, hanem térdre ereszkedik mindenki, aki megértette: embertestünket válsztotta Isten lakóhelyül.

„Fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától” — vallja az Apostoli hitvallás. „A Szentlélektől Szűz Máriában testet öltött és emberré lett” — olvassuk a Niceai hitvallásban. „Egészen ember — értelmes lélekkel és emberi testtel... Mert amint az értelmes lélek és a test egy ember, úgy az Isten és ember is egy Krisztus” — tesz hitet Athanasius hitvallása, és nem tűr ellentmondást. „Hiszem, hogy Jézus Krisztus az Atyától öröktől fogva született valóságos Isten és Szűz Máriától született valóságos ember” — szögezi le a Kiskáté és nem hajlandó további magyarázatra. Velük szemben újplatonai és racionalista alapon állva ágál az emberi ész, de ők nem tűnnek ellentmondást. Bármilyen bevehetetlen is az ész számára, bármilyen megközelíthetetlen is az emberi logika számára, Isten kinyilatkoztatásából nem lehet más következtetést levonni, csak azt a botrányosat, hogy „finitum capax infiniti”.

Járjuk végig az utat, amely embereket arra készítetett, hogy lándzsát törjenek a hihetetlen, a megérthetetlen mellett: az Ige testté — Isten emberré lett!

I. Akik ígérték

A kezdet kezdetén áruklodó — Istenről áruklodó — hírt olvasunk. Teljes joggal és ellenállhatatlan erővel hangzik az ítélet mindenki fölött, aki kitört Isten szeretetének kötelékéből. Elveszett mindenki. Az értelmi szerző, a hűtlen és a gyenge. Az ítélet sötétjében azonban felvillan egy pislákoló fény. Isten alighogy kimondja az ítéletet, már szabadulást ígér. Ebben a helyzetben máshonnan nem is érkezhethet megoldás, csak „felülről”. Csak attól, aki ellen mindenki vétett. Istentől. Ez teljesen logikus, a megoldás azonban annál kevésbé. Asszony és kígyó között az elmentét, illetve utódaik között. Aki felülről érkezik, Istentől, szabadítóként, aki megtöri a kísértő hatalmát, az nem lesz más, mint a „minden élő anyjának” késői utódja (Gen 3,15).

Igaz, még a kezdet kezdetén, de már benn járunk a történelemben, amikor újra hallunk arról, akit Isten küld áldásként a föld minden népe, az embercsalád minden tagja számára. „Általad nyer áldást a föld minden nemzetsége” (Gen 12,3). Ezt a világot átfogó ígéretet egy ember kap-

ja, nem is hatalmas, nem is gazdag — Ábrahám. Késői utódja lesz az, akiben Isten meglátogatja, megáldja az embert (Gal 3,16).

Korszakok telnek el, a próféták idejét éljük. A folytonosság nem szakad meg, az ígélet hangzik töretlenül. És az eredeti nyomot követi, szilkrányit el nem távolodik tőle. Az Egyetlent ígéri, akit Isten küld. Aki utat tör a sötétből, a bűnből, a halál árnyékos völgyéből Isten színe elé. Aki csendes szóval gyógyítja a bűnt, kézbe veszi a megrepedt nádat, letörli a könnyet, Isten szavát igazán hirdeti. Akiben gyönyörködik az Úr.

Közénk hozza Istent — így vall róla Ézsaiás — hiszen Immánuel a neve. De amikor születéséről beszél, szinte botrányosan „világi” módon fogalmaz: „Egy fiatalasszony teherben van, és fiút fog szülni” (7,14). Ez a kettősség nem véletlen. Ugyanilyen természetesen szerepel együtt a kettő — Isten Fia és ember fia — a többi próféciaiban is. Szolgálatá utolérhetetlenül hatalmas, ember számára meg nem közelíthető. Ő lesz a Csodálatos Tanácsos, Erős Isten, Örökkévaló Atya, Békesség Fejedelme. Am hozzánk úgy érkezik, mint minden ember ezen a földön: „gyermek születik néktünk” (9,5).

Mi lesz a sorsa annak, aki Istentől jön és gyermekként érkezik közénk? Az 53. fejezet elénk rajzol egy embert, aki külsejét tekintve inkább taszító, mint vonzó. Sorsa pedig olyan mértékben a szenvedés, hogy bátran nevezhetjük őt a „fájdalmak férfianak” (53,3). Elítélt, szenvedő és elhagyatott, megkínzott, meg nem értett és megalázott. Sorsa a szenvedés (testi és lelki formája egyaránt) egészen addig, míg ki nem irtják a földön élők sorából (53,8). Emberi sors ez. A szenvedő ember sorsa. Valamit ért belőle minden ember, mert mindenki ismeri a szenvedést. Annál furcsább — mert ezen messze túlmutat — a próféta bevezető kérdése: „Ki előtt volt nyilvánvaló az Úr hatalma?” (53,1). Annál szokatlanabb az összegezés: „Az Úr akarata célhoz jut vele” (53,10). Annál meglepőbb, hogy Mikeás nem tud róla másként beszélni, csak úgy, mint uralkodóról („belőled származik az, aki uralkodni fog Izraelen” 5,1) és Zakariás — vállalva az ellentmondást — ötvözi a kettőt: „Királyod érkezik hozzád, aki igaz és diadalmas, de alázatos” (9,9).

Két szál — elválaszthatatlanul összefonódva. Valaki, akiben találkozik a „fönt” és a „lent”. Aki Istentől jön, ám amikor közöttünk van s az áldozatunk lesz, csak ezekkel a szavakkal tudják őt kiszolgáltatni: „Íme az ember” (Jn 19,5).

II. Akik hírül adták

Az Ige testté lett — mondja filozófikus tömörséggel János. Et incarnatus est — hangzik felénk a liturgiákból a teológiai meghatározás. Lukács szabályos riportot ír. A két világ találkozásáról. Isteni hírnökök, himnuszok, csodálkozó emberek. Maga az esemény azonban egészen emberi: fogantatott és született (1,31; 2,5—7). Akit Isten küldött közénk, az annyira ember, hogy pontosan meghatározható helye van népe sorában és az emberiség történetében. Izrael népének tagja, Ábrahám utódja — írja Máté (1,1—16); az emberek családjának tagja, Ádám fia — írja Lukács (3,23—38), aki Tiberius uralkodásának tizenötödik évében született, Pilátus helytartósága, bizonyos negyedes fejedelmek és főpapok uralkodása és szolgálatá idején (3,1—2).

Élete úgy indul, mint népe minden tagjáé, bármely zsidó kisgyereké. Nyolcadnapon a templomban találjuk, hogy nevet kapjon, de azt a Jé-

zus nevet, amelyet Isten adott és angyal továbbított (Lk 2,21). S bár Simeon meglátja benne a többet és a mást, de ehhez különleges szemre van szüksége, hiszen egy pólyást tart a karján (Lk 2,27—28).

Évek múlva látjuk viszont a jeruzsálemi templomban, mint Fiút, akinek Atyja házában a helye (Lk 2,49) és mint gyermeket, aki engedelmeskedik szüleinek (Lk 2,51). Gyermekkoráról többet nem tudunk. Minden valószínűség szerint azért nem, mert semmi figyelemre méltó nem történt vele, semmi rendkívülit nem tett. Jószándékú emberek mindig igyekeztek csodákkal, de legalább a csodagyerek jellemzőivel felruházni gyermekkorát. Törekvésüktől messze elzárkózott az, ami kanonikus és hiteles. Számukra nem marad más, mint az a nagyon valószínű megállapítás: úgy élt Názáretben, mint bármely más kicsi, majd fölserdülő gyermek. Ékes bizonyíték erre Názáret városa, amely évtizedek múlva sem hajlandó mást látni benne, mint az ács fiát. Azt a fiatalembert, aki közöttük nőtt fel, egészen „normálisan”. Apját, anyját, testvéreit, családjá minden tagját jól ismerik. Sajnos ebből egy „logikus” megállapítás következik: túl köznapi, nagyon közeli, botránysan ember ahhoz, hogy bölcsességgel és hatalommal tanítson Isten országáról (Mt 13,53 kk). De vajon tényleg ismerik-e a családját? Azokat minden bizonnyal, akik jámbor szándékkal érte mennek, hogy otthonába mentse (Mk 3,21). Akiik számára annyira ember, hogy veszélyes dolog, ha elút a tőbbitől. Azokat ismerik, akik üzennek és érte küldenek. Csakhogy Jézus ebben az ügyben sem foglalhat másként állást, mint a jól ismert kettősségben. Édesanyja sorsát még akkor is szívén viseli, amikor az ember már el szokott feledkezni élőkről és holtakról (Jn 19,26 k), de azok az igazi rokonai, akik Isten akarata szerint cselekszenek (Mk 3,33 kk).

Többé-kevésbé minden ember életének megvan az iránya, a speciális feladata. Annál inkább ember valaki s annál értékesebb az élete, minél inkább tudatában van ennek és vállalja saját küldetését. Jézus emberéletének pontosan meghatározható az iránya. Szavai és tettei a bizonyítékok, hogy pillanatnyi megingás nélkül vállalja.

Szolgálatba indulása határozza meg először az irányt Keresztelő János társaságában a Jordán partján. Az elesett emberek sorában áll várva a bűnbánat keresztségét. Keresztelő János teljesen jogos ellenállását elhárítja, hiszen ő az itt álló, a bűnös emberek sorsát vállalta. Egyenes és félreérthetetlen az útja. Ennek első állomásaként keresztelkedik meg. S már halljuk is fölötte az Atya bizonyágtételét: benne gyönyörködöm (Mt 3,13 kk). És nyilván gyönyörködik tovább is. Akkor, amikor Isten országát hirdetve végre nem a papok, a vallásosak, a tiszták társaságát keresi. Vámszedőkkel, bűnösökkel telepszik egy asztalhoz s amikor a „jó ízlés” felháborodik, magától értődő, de az emberi fül számára tragikusan új választ ad: a betegeknek nem bírara, orvosra van szüksége (Mt 9,9 kk). Az elveszettet végzetes tévedés leírni vagy megbélyegezni. Az elveszett — legyen bár Zákue-féle — pásztorra szorul. Igazira, aki hajlandó addig keresni, míg megtalálja, sőt megtartani is képes (Lk 19,1 kk). Aki elesett, azon nem segít a botránkozás. A népítélet kövei semmit sem oldanak meg. Sorsa olyan ember után kiált, aki kész megérteni és emberhez méltó, megújított életet adni neki (Jn 8,1 kk). Amióta ember él a földön, a nagyok és hatalmasok rendje uralkodik. Megérett a világ az új rendre. Amelyben az az értékes, aki szolgál, az a nagy, aki Isten kicsinye, s végre van ember, aki nem várja, hanem nyújtja a szolgálatot (Mt 20,25 kk). Jézus az az ember, akinek annyira életeleme a szolgálat, hogy munkáját tartalmában, intenzitásában és állandó voltában semmi máshoz nem lehet hasonlítani, csak Isten munkálkodásához

(Jn 5,17). Emberekért végzett munkája elé korlátot senki és semmi nem állíthat. Mereven értelmezett isteni törvény sem, (Mk 2,23 kk; 3,1 kk), joggal és hatalommal felruházott emberek életveszélyes fenyegetése sem (Jn 11,45 kk), a halál riasztó közelsége sem (Lk 23,34; Jn 19,26 kk; Lk 23,43).

Pályája a kivételes emberé. Céltudatos, egyértelmű, megingathatatlan és egészen új. Benne pontosan azt az embert látjuk magunk előtt, aki csak Istentől érkezhett. A vonások pedig, amelyek személyiségét rajzolják elénk, nagyon hétköznapiak. Szelídek és alázatosnak mondja önmagát (Mt 11,29). Rendkívüli türelmén szegyenkezve ámul közvetlen környezetében (Lk 9,51 kk). Mélységesen együttérző (Lk 7,13). Tanításában is (Mt 18,21 kk), magatartásában is (Jn 21,15 kk) végtelenül megbocsátó. De néhány kérdéssel sarokba szorít éleselméjű gondolkodókat (Mt 22,15 kk; 22,41 kk; 21,23 kk). Akik pedig a környezetében élnek, annyira hétköznapi embernek ismerik őt, hogy látják haragudni és szánakozni (Mk 3,5), látják szomorkodni (Mk 14,34), sőt szorongani (Lk 12,50), még sírni is (Jn 11,35). S hogy élete nem volt könnyű és fényes, azt magyarázat nélkül árulja el néhány felejthetetlen jelenet. Követőket hív — útra, tengerpartra, hegyre és mások otthonába, mert nincsen hely, ahol lehajthatná fejét (Lk 9,58). Talán egyszer fordul elő életében, hogy valakitől értékes ajándékot kap. Közvetlen környezete, tanítványai köre nevezi ezt az eseményt pazarlásnak (Mt 26,6 kk). Ellenfelei pedig, külsejére tekintve, inkább nézik ötvenévesnek, mint harmincéves, fiatal férfiak (Jn 8,57).

Ha egyáltalán lehetséges különbséget tenni vagy sorrendet fölállítani, akkor a szenvedéstörténet Jézus életének az a szakasza, amelyben minden eddiginél élesebben, rokonszenvesebben és világosabban rajzolják elénk az evangéliumok az ember Jézus arcát. Állásfoglalásunk egyértelmű. Jézus szenvedése, halála és feltámadása Isten embermentő akaratának teljesülése. Egyszülött Fiát adja a világért. Ez a vonal félreérthetetlen az evangéliumok anyagában. De ugyanilyen egyértelműen, drámaian rajzolják meg a megkínzott, elhagyott, kigúnyolt és megalázott ember szenvedését. Ebből a szempontból csak néhány vonást villantunk fel Jézus szenvedéstörténetének menetéből. A gecsemánéi imádság annak az embernek arcára vet fényt, akinek sorsát Isten majdnem elviselhetetlenül nehéz szakaszba készül vezérelni. Az ember minden persikájára tiltakozik a szenvedés, a halál és a megaláztatás ellen. Isten mindehható voltába vetett hite töretlen: „Atyám! Minden lehetséges neked: vedd el tőlem ezt a poharat!” A tiltakozás és a meggyőződés által meghatározott helyzetben végül az Istenbe vetett feltétlen bizalom, a hozzá való ragaszkodás legfőbb normája győz: „mindazonáltal ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem amint te” (Mk 14,36). Elfogatása és pere, a legváltozatosabb helyzetekben való viselkedése arról az emberről árulkodik, akinek abszolút tartása van. Pontosan tudja, mivégre küldte őt Isten ebbe a világba. Nem lehet tehát megfélemlíteni, sem a nyugalmát elrabolni, sem attól megfosztani, hogy még ebben a helyzetben is Isten országának hírnöke legyen. A kereszten a tökéletesen magára hagyott ember kiáltása hangzik el. Minden hagyományos ember erőt és vigasztalást meríthet ebből az imádságból, amelyet egyedül Jézus mondhatott el, mert Isten csak őt hagyta magára (Mt 27,46). Ezen a háttéren még élesebben látszik a hit merészsége, bátor Istenre hagyatkozása. Mert az a Jézus, aki az imént idézett imádságot jogosan mondta el, utolsó szavában mégis csak, mindennek ellenére is, egyedül Istenre bízta magát (Lk 23,46).

Halála pillanatát egyértelműen rögzítik az evangéliumok. Ahogy születését, most a halálát is a legegyszerűbb emberi módon írják le: „Fejét lehajtva kilehelte lelkét” (Jn 19,30). Halála teljes és valóságos halál. Nem látszat és nem szemfényvesztés. Meggyőzésül és bizonyítékul még a lándzszúrás is hátra van (Jn 19,34). Nem láthatta máként sem az őr, sem a katona, sem a tanítvány. A folytatás bizonyítja. Sirt adnak neki — jövendölte Ézsaiás (53,9). Arimátiai József pedig, mintha csak engedelmességre, már indul Pilátushoz, hogy a temetésre elkérje Jézus testét (Jn 19,38 kk).

Húsvét reggelének világrengető híre témánk szempontjából is tartalmaz mondanivalót. Akit Isten feltámasztott a harmadik napon, az ugyanaz a Jézus, aki a betlehemi jászolbölcsőből indult, itt élt közöttünk, aki meghalt és akit tanítványai eltemettek. Nem hordozza ugyan testében múlandó világunk és életünk tengernyi korlátját, de ember. Egészen az. Halálból visszatért, feltámadott, megdicsőült testű ember, de annyira az, hogy Tamás megkeresheti bőrén a lándzsa nyomát és a sebeket (Jn 20,27). Akik valaha látták, vonásait felismerik, hangja ismerősen cseng (Jn 20,16; 21,7; Lk 24,30; 24,36 kk; Mt 28,9 k), és mint régen — embermódra — együtt eszik a tanítványokkal (Lk 24,41 kk).

A Szentírás Jézusról szóló híradása tehát — legyen az prófécia vagy evangélium — egységes képet mutat. Valóságos Istennek és valóságos embernek ábrázolja őt. Isten Fiának, aki számára „Atyám” az Isten, sajátos, különleges módon az. És az ember fiának, akinek földi útja igazi emberi élet volt. (Az Emberfia elnevezésre szándékosan nem térünk ki, mivel ez a kifejezés nem Jézus embervoltát jelzi, hanem a jól ismert ezékieli és dánieli alapon nyugvó messiási elnevezés.) Jézus földi életét olyan életnek mutatják be az evangéliumok, amely a miénkhez mindenben hasonló volt, csak hogy hiba és mulasztás nélkül, tökéletesen hozta közénk Isten szeretetét.

III. Akik következtettek

Talán soha olyan fontos nem volt, mint napjainkban, hogy minél pontosabban, igazabban és vonzóbban törekedjünk megrajzolni Jézus ember-arcát a kortársak számára. Ezt a feladatot két szempont teszi kiemelkedően fontossá.

a) Tagadhatatlan közönnyel áll ma az emberek számottevő része az Isten-kérdés előtt. Nem is annyira a tagadás, inkább a kifejezett közöny a döntő. Nekünk mégis az a feladatunk, hogy hirdessük az Isten országának evangéliumát. Parancs kötelez rá. De erre sarkall a saját lelkiismerete is minden olyan embert, akinek meggyőződése, hogy jó és szükséges dolog tudatosan Isten kegyelméből élni és Jézust követve járni. Feltétlen meg kell találnunk tehát a kortárs számára elfogadható ígérkedési, tanúskodási módot.

b) Tagadhatatlan szüksége van kortársainknak az emberre. A vonzó, tartalmas élet mintájára s az útra, amely értelmes és nem hiábavaló élethez vezet. Megszámlálhatatlan társadalmi és lelki ok teszi ma elengedhetelenné, hogy az ember megtanuljon „válni valakivé”, életének pedig iránya, célja, és komoly tartása legyen.

Ebben a kettős probléma által meghatározott helyzetben aligha találunk jobb megoldást annál, minthogy Jézus ember-arcát próbáljuk nagyon átgondoltan, a valóságnak megfelelően megrajzolni és elérhető közelségbe hozni. Mindkét problémában nagyot lépünk az effajta tanús-

kodással a megoldás felé. A második kérdéssel való kapcsolat nem szorul magyarázatra. Az elsőt pedig maga Jézus magyarázza, amikor Jn 14,9-ben kijelenti: aki engem lát, az látja az Atyát.

Ezen az úton haladva a levélirodalomhoz fordulunk. Megpróbálunk néhány olyan szempontot rögzíteni, amelyet az apostolok Jézus embervolta külön ajándékának tekintenek s amely korunk fent leírt kettős igényének eleget tesz.

1. Megértő

Gyengeségét és hibáit minden ember szégyelli. Igyekszik takargatni őket. Minden bizonnal azért, mert rosszak a tapasztalatai. Túl sok ridegséggel, megvetéssel és elutasító ítélettel találkozott az emberek részéről. Istennel pedig nem számol vagy túl idegennek és távolinak gondolja. Nem kell pszichiáternek lennünk ahhoz, hogy tudjuk, a mélyre süllyesztett gyengeségek és hibák elvégzik a maguk romboló munkáját. Kicsi gyerektől az aggastyánig megszámlálhatatlan az az embertömeg, aki vágyódik valaki után, aki legalább megkísérli, hogy megértse őt. Erőtlenségére rátekintve pedig — válaszként — nem a saját erejét fitogtatja. A Zsidókhoz írt levél szerzője ebben a helyzetben talál Jézus embervoltában alig felbecsülhető értéket. Az ember Jézus számára nem idegenek és nem is elméletből ismertek az emberélet buktatói, kísértései és erőtlensége. Reakciója pedig — a megértés és szájalom — első lépés emberré válásunk útján. „Mindenben hasonlóvá kellett lennie a testvéreihöz... Mivel maga is kísértést szenvedett, tud segíteni azokon, akik kísértésbe esnek” (2,17 k). „Nem olyan főpapunk van, aki ne tudna megindulni erőtlenségeinken, hanem olyan, aki hozzánk hasonlóan kísértést szenvedett mindenben, kivéve a bűnt” (4,15).

2. Átala árad a kegyelem

Adottságoknak és környezetnek nagyjából egyforma szerepe van abban, kivé válik az ember. Örökletes vonásai és kialakult életformája néha szabályos börtönbe zárják. Helyzetének nem ura többé, a kitorés lehetetlennek tűnik. Az okok végső forrásánál — Pál apostollal együtt — ott tudjuk az első embert és annak bűnét. Nemcsak a kép szimmetriáját őrzi az apostol, amikor a fordulópontra szintén „egy embert” állít (Rm 5,15). Ha tényleges a bűn foglyul ejtő hatalma, akkor ugyanolyan valóságos a megváltás szabadító ereje. Egy-egy ember a végső forrása mindkettőnek. Mindkettő létezik és végzi a maga munkáját. Az elsőről tudjuk ezt, tapasztaljuk is. De létezik a második. S a pusztá, ám valóságos léte kiragadja az embert a reménytelenség, a kilátástalanság és a tehetetlenség emberhez nem méltó, iszonyú helyzetéből.

3. Újjáformál

A lehetőség óriási, de az út hosszú. Rengeteg a buktató. Az ember pedig tele van gyakorlati kérdésekkel és hétköznapi problémákkal. Útrá leltünk, de hogyan járjunk rajta? Az ember Jézus életformája és érzellete áll előttünk példaként. A Krisztus-himnusz bevezetésében szó szerinti felhívás hangzik a Jézust követni próbáló ember felé: „Azt törekedjtek megvalósítani magatokban, ami Krisztus Jézusban is megvolt” (Fil 2,5).

Krisztushoz hasonlóvá válni. Gyönyörű, életet kitöltő program. Hozzá szükséges, de kevés a törekvés. Isten nem is bízza az embert a ma-

ga erejére. Nemcsak lehetőséget nyit, nemcsak példát szolgáltat. Rendelése, hogy hasonlónvá váljunk Jézushoz: „...el is rendelte, hogy hasonlókká legyenek Fia képéhez, hogy ő legyen az elsősülött sok testvér között” (Rm 8,29). Erre a lehetőséget és a szabad utat megint csak az emberré lett Jézus nyitja: „Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született a törvénynek alávetve, hogy a törvény alatt levőket megváltsa, hogy Isten fiaivá legyünk” (Gal 4,4–5).

4. Feltámaszt

Ha ennyit kaptunk, már nagyon gazdagnak érezhetjük magunkat. Pál apostol azonban nagyon kemény mondatot ír le 1Kor 15,19-ben: „Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, minden embernél számalomra méltóbbak vagyunk”. Miért ez az éles fogalmazás? Az inkarnáció ténye sorsunkat elválaszthatatlan egységbe fonja Jézuséval. Ha ő értünk lett emberré és emberként győzött a halál fölött (Zsid 2,15), akkor törvényszerű, hogy vele együtt a mi életünk sem lehet a halál martaléka (1Kor 15,12–19; 2Kor 4,14; 1Thess 4,14). Annyira együtt látja Pál a két utat, hogy a feltámadt Jézusról mint a feltámadás mintájáról beszélő „ő az első zsenge a halottak közül” (1Kor 15,20). És ezen a ponton bukkan elő újra az „egy ember” képe. Ha egy ember a halálba taszított, egy ember emel ki onnan: „Mivel pedig ember által van a halál, ember által van a halottak feltámadása is” (1Kor 15,21).

A liturgia „incarnatus est”-jére hivatkoztunk a bevezetésben. Annak lefelé szálló dallama igyekszik kifejezni az emberré lett Jézus útját. Ha végigkísérjük a Bibliának az ember Jézusról szóló híradását, akkor kiegészül, teljessé válik az ív. Nyomon követhetjük az ember Jézus útját a legmélyebbről a legnagyobb magasságba ívelve. A feltámadt, a mennybe ment, az Atya jobbán ülő Jézus nem vetette le embervoltát. Nem szakadt el és nem távolodott el tőlünk. Úgy ül az Atya jobbán, hogy elérhető, megszólítható, mint igazi ember, minden ember számára megközelíthatő. Emberként vállalt szolgálatát szünet nélkül végzi: „Isten jobbán van és esedezik érettünk” (Rm 8,34). Emberként emel szót érdekünkben, mert „egy a közbenjáró Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus (1Tim 2,5).

Szabóné Mátrai Mariann

Örömhír gyermekeknek

Hűségfogadás Istennek
2Móz 24, 1—8.

Az előkészítő elé

Ebben a pár bevezető sorban a három textushoz szeretnék hozzászólni, általában. A magam és minden gyermek szolgálataira készülő kollegám számára újra szeretném értelmezni munkánknak ezt a területét.

Az egyház szolgálata tanítás. Az egész gyülekezetet tanítjuk, nemcsak a gyermekeket. Mégis a tanítás speciális, „tömény” alkalmai a gyermekórák. Ez a tény arra kötelez tehát, hogy nagyon komolyan vegyük a felkészülést. A határfok nem fogja elérni a 100 százalékot! A hiányos felkészültség nagyon rossz hatású. Nos nem úgy, hogy a gyerekek nem tudnak a végén semmit, hanem úgy, hogy erőltetetté, fölöslegessé válik a munkánk. Arról van ugyanis szó, hogy a gyermekmunka annak ellenére, hogy tanítói alkalom, ismeret átadási szolgálat, az eredmény mégsem a megfogott ismeretanyag mennyiségében és minőségében mérhető le, hanem abban, hogy él a gyermekbibliakör, a gyerekek lelkesen jönnek, mindenki élvezi az együttlétet.

A imént említett és általánosnak tűnő cél elérésére van egy nagyon is kézzelfogható része az egyházi gyermekmunkának, a textus. Soha nem téveszthetjük szem elől a textus valóságát. Mi nem sztorikat mesélünk, nem legendázunk és nem történelmet tanítunk, hanem ígét hirdetünk. Mégcsak nem is az a feladatunk, hogy mintegy „pótoljuk” a gyermekek ismereteit a bibliai történetek terén, hiszen azokat az iskolában is megismerhetik egy-egy irodalomóra kapcsán. Bármilyen eleven legyen is a külső keret, mi ígét hirdetünk!

Végül: Úgy érzem, óvakodnunk kell attól a gyakran alkalmazott megoldástól, hogy a foglalkozás végén „levonjuk a tanulságot”. Sokáig úgy gondoltuk, talán sokan velem együtt, hogy egy-egy alkalom, igehirdetés akkor jó, ha szemmel láthatóan változás történik. Éppen ezért azon fáradoztunk, hogy legyen ilyen eredménye a szolgálatunknak. Ennek érdekében frappánsan levontuk, összegeztük mindig a „tanulságot” a bizonyosságtétel végén.

Ezzel szemben az igehirdetés nem tömény doppingszer akar lenni, mely hirtelen feldob! (Hogy utána nagyobb legyen az esés!)

Úgy kell készülnünk ezekre a szolgálatokra, hogy az életre oly nagy mértékben jellemző folyamat-sebesség normális legyen. Vegyszerrel is pirossá lehet tenni egy gyümölcsöt, hogy a piaci hajzában minél hamarabb értékesíteni lehessen, de aki megkóstolja, az csalódik. Mi se pirosítsunk, sietessük ilyen „vegyszer-igazságokkal” erkölcsi általánosságok odaragasztásával, jelszavak bedobásával. Csak akkor tudjuk az ismeretből hitbe vezetni kis csoportunkat, ha nem egyszerűen a közölt ismeret csomagba beleerőltetjük a hitbeli konzekvenciákat az alkalom végén, hanem ahogyan Pál apostol fogalmaz (Rm 1,17) „hit-

ből hitbe" életből életbe vezessen. Nem tőlünk független leadandó anyag, és nem az ő életüktől idegen megtanulandó lecke és megtartandó erkölcsi igazság.

A sorozat

A sorozat folytatódik. Most nem térek ki arra, hogy mi volt előbb. Feltételezem, hogy a sorozatot én viszem végig.

1. Start. Ez a bibliaóra előtti állapot. Alaposan meg kell ismernem a textust. Úgy kell felkészülnöm a részletes vázlatlalt, mintha dolgozatot kellene írnom. Hogyan kezdjük? Milyen az én startom? Milyen a gyermekeké? Honnan jönnek, egyenesen az iskolából, vagy vasárnapi „elengedett” hangulatból? Hűség. Szép szó! Kenetteljes? Magasztos, heroikus? Az is! Kutyahűség, erről sok történet fog az eszünkbe jutni! Talán Kántor a rendőrkutya a tv-sorozatból! — A hűség fogalmát tovább gondolom. Mi az, ami beugrik majd még a gyerekeknek? A baráti hűség! Lehetnek keserű tapasztalatok is? Hűtlenség! Elő kell-e hozni a házassági hűség kérdését? Talán ők dobják ezt is be! — A hűség tehát egy állat, ill. egy ember kapcsolata, ember és ember kapcsolata!

A hűség mindig *valakihez kötődik!* — Mi a hűség *jellemző cselekedete?* Ebből kérdést lehet majd formálni. — Mi a kutyahűség állítmánya? — Megvár, követ, örül a gazda megérkezésének, de lépünk tovább — mi jellemző két barát hűség-kapcsolatára? — Bizalom, kitartás, együtt örülés, együtt szomorkodás, segítség, közös program... Folytatni fogjuk: a házastársak, az állampolgárok hűség-megnyilvánulásai... *Hűség-kapcsolat ember és Isten között!* Kölcsönös ez, vagy csak nekünk kell hűeknek lennünk?

Akkor jó a start, ha egyszerre indulunk, ha a felkészülés gondolatai sorában majd vissza tudok lépni és tudom velük együtt kezdeni.

Órakezdés: nekifutás

Ahhoz, hogy majd „repüljön”-„felemelkedjen” az alkalom, szükség van nekifutásra. Ehhez hasonlítom az óra kezdésének szakaszát. — Fontos a pontosság. Egy pár aktuális mondat. Barátok vagyunk — beszélgetünk — talán még várunk valakit. — Mára hoztam nektek pár képet, nagy élményem volt ezeknek a meglátása. Mindig van, aki el akarja mondani saját élményét — mindig van, ami kikapcsolozik... szoktunk énekelni is — van, akinek születésnapja volt a napokban, el-énekeljük kedvenc énekét...

Felemelkedés: Már sokan elmondták élményüket, feloldódtak... az én kérésem, hadd mutassam meg az élményképek egy részét, hadd beszéljek az én élményemről. Három kép: folyó, forrás, tenger. Kérdés, mi a helyes sorrend — megmondják. Ez egy ének három verse: Olyan örömet, mint a forrás, olyan békét, mint a folyó, olyan szeretetet, mint a tenger — kaptam tőled Istenem! — Miért öröm a forrás? Miért béke a folyó? Miért szeretet a tenger? Miért adja ezt az Isten? — Mert szeret, mert jó... stb. Talán kimondják: mert kitartóan szeret, mert hű! (ha nem mondják, az sem baj!)

Repülés

A textusra térek. Elmondom a sorozat mai rövid tartalmát. (Az új fordításból felolvassuk.) Visszaemlékezünk; milyen jó volt Isten a néphez, milyen hűségesen vezette őket, mennyi örömet adott, mennyi békét, mennyi szeretetet!

Hogy viszonyulsz ahhoz, aki neked örömet, békét, szeretetet ad? Viszonzom, én is megpróbálok örömet szerezni... Hogyan nevezzük azt, aki mindig szeret, mindig örömet ad? — Erre a kérdésre nem kérek választ, előbb nézzétek meg ezt a másik képet (Kép a Fotó c. folyóirat egyik számából — út szélén egy elgázolt kutya mellett ott ül a társa — Hűség, kutyahűség. Miért hű? — mert mindig ragaszkodó...)

Mi jellemzi az emberi hűséget? — Ragaszkodás, kitartás... mindig szeret, mindig jót akar... Miben lehet egy gyermek hűséges?... tanulásban, barátságban, zenetanulásban. Miben lehet egy katona hűséges? Szereti hazáját, népét, nem árulja el! — Miben akart Izrael hű lenni? — Abban, hogy az Úr parancsait megcselekszi és engedelmeskedik!

Megérkezés-landolás

A téma nem maradhat a levegőben. Biztos talajra szállunk, miután megérkeztünk.

Régi szokás volt a vérszerződés — igen, a mi népünk történetében is ismeretes egy ilyen szerződés, szövetség. Ma is szövetkeznek államok, népek, hogy hűségesen megsegítik egymást. A szövetség, a szerződés azonban mindig legalább két személy, nép között kell, hogy létrejöjjön. Van-e szövetség Isten és az ember között? Igen, két szövetség is van. A mi történetünk az Ószövetség, a régebbi szövetséggel kapcsolatos. Isten vezette a népet, a nép pedig engedelmességet fogadott. Az Újszövetség Isten új hűsége. Mi már ismerjük ezt az új szövetséget. Izrael még nem tudott róla. Isten új szövetségében szintén vér folyt, Jézus Krisztus vére, a kereszten. Arra a régi szövetségre hűségfogadással válaszolt a nép. Az új szövetségre, Isten új hűségére mi lehet a válaszuk? Énekeljük csak a tanult éneket. Olyan örömet, mint a forrás. A forrás kiapadhatatlan, nem haszonlesésből kínálja vizét, hanem az a természete, hogy ömlik belőle a víz. Ha van ilyen örömöm, én is továbbadom. Ha szeretem a békét, a nyugalmat, akkor másnak is azt kívánom, ha nekem jólesik a szeretet, más is szeretek. A hűtlén barát messze elkerül, nem akar beszélgetni velem. Mi beszélhetünk az Istennel. Hadd szóljak most én mindnyájunk nevében. „Imádkozunk: Urunk, köszönjük az örömet, melyet a mindennapi életünkben, a játékban, a szép öltözetben, a tanulásban, barátainkkal való együtt létben átélhetünk, köszönjük a békét, hogy csak képernyőről ismerhetjük a háborút és szüleink is békében élhetnek, köszönjük a szeretetet, melyet nem lehet tenger-nagysága miatt kimeríteni. Hadd lehessünk hűek mi is. Hadd viszonzhassunk mi is örömet, békét és szeretetet. Ámen.”

Feladat: keressetek és gyűjtsetek össze a jövő alkalomra minél több képet, újságokból, hetilapokból, ahol a hűség, az öröm, a béke, a szeretet megnyilvánulása jól látható. A jövő alkalommal úgy ismételjük el az éneket, hogy a megfelelő versnél mindenki felmutatja azt a képet, melyet ő talált.

Istenhez hűtlenné lettek

2Móz 32,7—14

Start

Amire a múlt alkalommal nem tértünk ki. A hűség megbetegedése. Hűtlenség. Talán a gyermekek is folytatták a gondolatokat, talán beszélgettek is róla. Nem olyan egyszerű a dolog. Nemcsak hűség van,

hanem hűtlenség, nemcsak öröm, hanem keserűség, nemcsak béke, de békétlenség. Őszintének kell lennem: az én életemben is vannak változások. Gyakran megfélelkezem magamról, gyakran volt, hogy nem tartottam meg az ígéretemet — igen ennek az őszinte beismerésnek ott kell lennie az egész órán. Mi most nemcsak arról a bizonyos haszonlatlan, tévelygő népről kell, hogy beszéljünk, hanem magunkról. Türelmetlenség egyenlő hűtlenség? Igen, ha arra gondolunk, hogy nem volt kitartás a népben. A gyerekekben sincs kitartás. Őszintén kell arról tudomást vennünk, hogy gyakran megelőztük a dolgokat és olcsóbb utakat választottunk. Gyakran levágtuk a kanyart, számítottunk a szerencsére, a sугásra, villogtunk az „aranyborjú” olcsó megoldásaival! — Másik kérdés, melyet igen nehéznek tartok, az atropomorfi istenkép. Isten haragszik és elhatározza, hogy megbosszulja a népen a hitvánságot, a hűtlenséget. Olyan lenne, mint egy türelmét veszített tanító, vagy szülő? Hiszen akkor olyan Ő is, mint a nép, akik szintén elvesztették türelmüket!

Mesebeli motívum, hogy a megcsalt szörnyeteg bosszút áll. Határozottan arra kell terelni a figyelmet, hogy míg a nép nem tud kitartóan várni, míg megváltoztatja várakozását, a könnyebb, értéktelenért, mely kézzelfoghatóan hamar megszerezhető, felcseréli az értékest, a valódit, addig Isten marad az, aki volt, még akkor is, ha erre a leírás szerint Mózes figyelmezteti, hű marad ígéretéhez, szeretetéhez. Ő nem változik.

Nekifutás

Összegyülekezés után vagyunk — Gyerekek ma egy meglepetéses játékkal kezdjük. Van itt valakinek órája? — Nos, én most kimegyek az új képekért, melyeket a szobámban felejtettem. Arra kérlek mindnyájatokat, hogy addig mindenki írja le emlékezetből a múlt órai ének mindhárom versét. Én öt percen belül itt leszek! — Kimegyek, tudom, hogy nem lesz halálos csend, tudom, hogy nem mindenki fogja végezni a feladatot, a többség nem! (Még az óra előtt egy kis kazettás magnetofont helyeztem el a teremben a szekrény tetején. A magnó rögzíti a hangokat, a zajt.) Szándékosan kések. Borzasztó felfordulás fogad. Váratlanul lépek be. Mosolygok. Mindenki megdöbbenésére örömmel állapítom meg, hogy nagyon jól segítettek. Közben leveszem a készüléket a szekrényről és megállítom. Miközben arról beszélek, milyen nagyszerűen megjátszották a mai feladatot, a szalagot visszapörgetem az elejére. No induljon el a játék. Miről is volt szó a múlt alkalommal? A nép hűségéről... (kiderül, hogy mit jelentett a hűség, a kitartás, az engedelmisség. Még a képekre is emlékszünk és néhányan az éneket is leírták. Énekeljük el most is!)

A történet

Most képek segítségével mondom el a következő történetet.

Pár kép Mózesről, az aranyborjúról stb...

Kérdések: Mi jellemezte a népet — (A történetet természetesen nemcsak a kijelölt szakasz tartalma szerint ismertetem hanem a fejezet elejétől). Összeszedjük a történetet, de még nem ér véget a visszakerdezés. Kiosztom a történet képeit. (Ezek lehetnek saját tematikus rajzok, de olyan variáció is lehetséges, hogy a történet elmesélése közben én egy táblára rajzolom a szimbolikus ábrákat, ők meg egyegy papírlapra. A legjobban sikerült rajzok gazdáit megkérem, álljanak

a csoport elé. Röviden elismétlem a történetet és ők a megfelelő képet fel kell hogy tartsák. — Ezután elmondom, hogy én ezt a történetet felvettem egy alkalommal magnetofonra, ill. humorképpen úgy adom elő, hogy Mózesről ránkmaradt egy magnókazetta, melyen rajta van a nép hangja, miközben ő a hegyen járt. Most bekapcsolom a készüléket, ti pedig tartsátok fel a megfelelő képet! Nagy a derűtség, miközben az iménti felvétel visszaperog. A nagy zajra leállítom a készüléket és csodálkozva mondom — gyerekek, ti tudtátok, hogy az aranyborjúnak ilyen erős hangja volt!?

— Látjátok, milyen jól megjátszottátok akaratlanul is a mai történetet, még azelőtt, hogy hallottátok volna.

Ezután, hogy még utoljára belehallgatunk a zajba, rövid *summázást teszünk*: — No most az egyszer nem haragszom a felfordulásért, mert illusztráltátok vele az anyagot, mert könnyebbé tettétek a megértését!

Megígértétek, hogy míg én behozom a képeket, csendben elvégzitek a feladatot. Ez volt a hűségfogadás — ez volt a múlt óra anyaga. Ami pedig a szalagon van, az az aranyborjú, a türelmetlenség, a hűtlenség. Istent bosszantja a nép hitszegése, de ő megmarad hűségesen annak, aki lenni akar. — Ezután a keletkezett feszültség feloldására énekelünk, imádkozunk, majd játszunk.

Az elhívott közbenjáró is

2Móz 32,30—34

Start

Egy felnőtteknek tartandó bibliaórán elő kéne vennem azt a teológiai felismerést, hogy a közbenjáró szerepe mit jelentett az Ószövetségben. Hogyan hangolható ez össze a megérkezett egyetlen és kizárólagos közbenjáróról szóló tanítással, melyről az Újszövetség egyértelműen bizonyosságot tesz. Nem hiszem, hogy valamilyen formában előjöhetne a középkorban kialakult „Mária-közbenjáró” tévtanítás. Egyértelmű, hogy az ÓT-i közbenjárókat nem lehet egy lapon említeni a katolikus tévtanításokkal. Az antropomorf istenképből adódóan más a fajsúlya ennek a fogalomnak. Mózes közbenjárása nem maga a megváltás. Mózes közbenjárása ígéretesebbé teszi az Ósevangélium tartalmát. Mózes közbenjárásával nem vesz részt személyesen a bűnbocsánat valóságában, mint ahogyan azt a Messiás fogja tenni. Mózes csak addig közbenjáró, míg közvetít. Az ő személye csupán azt a távolságot hidalja át, mely a nép eltávolodásával keletkezett, nem pedig Isten haragjával! Ez azonban nem kerülhet a gyermekek elé. A gyerekek startjára is gondolok. Talán még él bennük a múlt alkalom különleges menete.

Nekifutás

Most énekel kezdünk. Néger spirituálé több ószövetségi alakról! Adjátok ősi hitem, mert jó volt az az Ábrahámnak stb.

Az énekhez előre szimbólumokat készítek. Pld. Bárkát—Nóé, saru—Ábrahám, tál lencse—Jákob, v. Ézsau... stb. Mindig feltartunk egy ábrát, és a megfelelő névvel énekeljük tovább.

Végül feltartom a két kőtábla ábráját. Jó volt az Mózes bátyónak... Ismerkedjünk meg jobban Mózes személyével! Ki volt Mózes? (Több dolgot várhatunk válaszul — attól függően, hogy már mennyit

beszélgettünk személyéről.) Milyen emlékek, közismert fogalmak, tárgyak, műtárgyak kapcsolódnak Mózes nevéhez? Mennyiben tartozik az általános műveltséghez az ő neve?

Michelangelo Mózeséről képet mutatok, lerajzolt mózeskosár is van a kellekek között, Kodolányi Égő csipkebokor c. könyvét is leveszem a polcomról stb.

Jó volt az Mózes bátyónak ... ismételjük az éneket.

A történet

Táskámban keresgélek. — Hoztam még egy Mózesre jellemző rendezést — na itt van! Egy lapos zseblepet, egy kis égőt és egy darab drótot veszek elő. Körbe üljük a nagy asztalt. Ott van előttünk a három tárgy és a nagy kérdés, mi köze ennek Mózeshez!?

— Szóval, olyan jól ismertétek a Mózesrel kapcsolatos dolgokat, hogy ezt már sem kérdézem, úgy is harsogva mondanátok az összefüggést! (Számítok arra, hogy egy pár fiú megpróbálja úgy beállítani a dolgot, hogy Mózes tulajdonképp személyével világított, lesz, aki elmondja azt a történetet, hogy Mózes arca fényes volt, mikor Istennel találkozott a hegyen ... stb).

Félbeszakítjuk a találgatásokat. Elmondom röviden a történetet, úgy, hogy érintem az előző két óra anyagát is.

A nép hűséges volt Istenhez. Isten az erő, a kimeríthetetlen forrás. Most Istent az elem jelképezi. A nép az égő. Ha hűségesen, a szövetség szerint Isten mellett marad, akkor hasznos lett volna élete, létezése (az égőt az elem sarkaira illeszttem — világít!).

Isten nem változott, de a nép hűtlen lett, eltávolodott, mint most ez az izzó. Ki ús aludt a fénye. A távolság miatt nem ég. A hűtlenség azt jelenti, hogy megszakadt a kapcsolat. Hogyan lehetne mégis összekötni ezt a megszakadt kapcsolatot? Mivel lehetne áthidalni a távolságot Isten és a nép között? Ki vállalkozott arra, hogy közvetít, közbenjár Isten és a nép között? Igen valóban Mózes, aki kapcsolatban volt Istennel, mint ez a huzal az elemmel és a néppel is, mint a huzal az égővel. A közvetítés eredménye, hogy megint ég az izzó.

Gondolkozzatok el azon, mit jelent ma az, hogy Isten rajtatok keresztül is közvetíteni akar. Gondolkozzatok el azon, hogy a múlt alkalmakon énekelt ének örömét, békéjét, szeretetét hogyan közvetíthetnétek?

Befejezésül figyelj meg a mozdulataimat és majd otthon ird le vele kapcsolatban a gondolataidat! (Elemre ráillesztem az égőt — ég!... Égőt eltávolítottam — kialszik, huzalt közbeiktatom, ismét ég! Huzalt eltávolítottam az elemtől, de rajtahagyom az égőn. Mit jelent ez a történet szerint? Mit jelentene a történet szerint, ha a huzal ugyan rajtamaradna az elemen, de eltávolodna az égőtől?)

A lelki fizikaórát egy pezsgő énekekkel fejezzük be, miután imádkoztunk.

Irgalmas és kegyelmés Isten

2Móz 33,12—23

Start

A címszóban megjelölt fogalmak végtelenül felszínesen ivódtak bele a keresztyén köztudatba. Valahogy úgy, hogy nem volt rá elegendő idő sohasem, hogy sohasem volt rá elég melegünk, érzékenységünk, átélésünk.

Talán sohasem vettük igazán komolyan elfordulásunk, hűtlenségünk súlyát. A gyermekre szintén jellemző, hogy bizonyos bűnököt nem lát bűnnek. Emlékezzünk vissza, milyen könnyelműen pajkoskodtunk, mennyire nem éreztük át szüleink, vagy nevelőink gondterhelt állapotát. De amire gyermekkorunkban mi is nagyon fogékonyak voltunk, az a „nem úgy reagálás”! Amikor a hibát, a rossz jegyet, a mulasztást nem követte ideges szidalom, esetleg egy pofon, még csak nem is egy nagylelkű megbocsátás, hanem a legégetőbb, a csendes, szeretetteljes tekintet, a szavak nélküli „kegyelem”. Ebbe kell belekapaszkodnom! Ez az, amit mindnyájan átélünk, és gyermekeink is átélik. Ez a kegyelem, szerető megbocsátás több, mint pedagógiai fogás! — Kétségtelen, hogy a 19. vers itt a lényeg: Könyörülök, akin könyörülök! Kegyelemzek, akinek kegyelemzek, irgalmazok, akinek irgalmazok! Nincs indoklás! Sem a múlt felől, sem a jövőre nézve!

Órakezdés

Beszélgetéssel vezetem be az órát.

Milyen feleletek voltak az iskolában? El meritek mondani azt is, ha rosszul feleltetek? Kinek volt olyan élménye, hogy nem készült, és mégsem kapott rossz osztályzatot? Talán van olyan tanuló is az osztályotokban, akivel — ahogy ti szoktátok mondani — kivételeznek. Bizonyára felháborodtok az ilyesmin! — Beszéljessünk most arról, hogy vannak olyan országok, ahol sok embert hátrányban részesítenek, mert a bőre más színű, mert a származása más nemzetiségű. Hallottatok bizonyára olyan dolgokról is, hogy egy nagyvagonú, előkelő emberrel másképp bántak, mint egy szürke kisémmel! Bizonyára azt is tudjátok, hogy nálunk nem szabad senkit hátrányban részesíteni a származása, vallása, felfogása miatt. Ahol így gondolkoznak, ott igazságos társadalomról beszélhetünk.

A történet

Erre úgy térek rá, hogy elismételjük az eddigi eseményeket. Emléksünk még a hűségfogadásra, a hűtlenségre, a közbenjáróra. Eddig olyan logikus volt minden! (Itt beszélgetünk még arról is, hogy mit írtak le a múltkori „lelki-fizikai kísérlet”-ről. Mostani történetünkben egy fordulat van. Eddig logikus volt, érthető az események sorrendje. A történet elbeszélése közben hangsúlyozom, hogy Isten végső döntése nem a mi hűtlenségünk függvénye, még csak nem is a közbenjáró teljesítménye, hanem az ő szeretete, energiája. — Képzeljétek el, hogy az osztály legjobb tanulóját felszólítják felelni. Tökéletesen felkészült. Kitérők a válaszai. A végén a tanár azt mondaná: Jól feleltél, de nem kapsz jegyet, a padtársadnak viszont, aki a műtkor sem készült, most adok egy ötöst! Képzeld el, hogy valaki rálép a lábodra és te adsz neki egy almát, vagy édességet. Nem azért, mert meg akarod szégyeníteni, nem azért, mert félsz tőle, hanem azért, mert szereted, mert neki akarsz adni! Ezt a furcsa cselekedetet, ezt az érthetetlen ítéletet nevezük Isten részéről kegyelemnek, irgalomnak.

A mai órán szándékosan nem énekeltünk. Most azonban, hogy jobban átérezzük az irgalom, a kegyelem érthetlenségét, egy olyan énekverset szeretnék megtanítani, amit gyakran hallottatok már az istentiszteleteken: „*Én Istenem, én bűnös ember — Itt állok szent színed előtt — Bűneim árja, mint a tenger — Hullámaival elfödött — Én Istenem, Én Istenem — Könyörülj árva lelkemen!*” — Mi a megdöbben-

tó? Gondolkozz el azon, miért kéri az énekvers írója a könyörületet, mert megérdemli? Mert ő jó, de szorult helyzetbe került? Igazatok van, mert a saját bűnei vették körül. Ő a bűnös, ő az oka a bajnak, és éppen ezért nem igazságszolgáltatást kér, hanem kegyelmet. — No egy befejező kérdés egy feladattal! — Hogyan nevezzük azt a jót, amit kapunk és nem érdemljük meg? Amit attól függetlenül adnak nekünk, hogy méltók vagyunk-e reá vagy sem?... Hát igen, erre nemigen gondoltok, mert sajnos ezt nemigen gyakoroljuk! Én megmondom: az ajándék az. Ha igazi az ajándék, akkor az nem kötődhet az érdemhez! A feladat: Vegyél zsebpénzedből a jövő alkalmunkra egy kis édességet, vagy olyan kisértékű dolgot, amit jónak látsz. Legközelebb azzal kezdjük, hogy úgy ajándékozzátok meg egymást, hogy olyannak add oda az ajándékot, akiről nem tudjuk majd közösen kimutatni, hogy valamilyen érdekből, vagy szimpátiából adtad oda.

Imádkozunk, énekeljük a ma tanult éneket...

Mielőtt elköszönünk váratlanul, mindenki szemeláttára odaajándékozok egy doboz színes ceruzát az egyik gyerekeknek. Ez is feladat! Vizsgáld meg, mit érzel, irigykedsz, vagy együtt örülsz?

Megjegyzés: Nem a teljesség igényével, nem a receptadás kísérletével írtam le ezt a sorozatot. Sokkal inkább vezetett az a szándék, hogy nagyon is a magam speciális gyermekkörének keretein belül maradjak, és ne próbáljam valamilyen módon átérezni más típusú környezetben szolgáló kolléga szempontjait. Mindezek mögött ott rejlik a lehetőség, ha valami jó, azt át lehet venni, ha valami nem alkalmas az átvételre, akkor is segít közvetett módon. Úgy gondolom, nem módszereink és rendszereink vannak a tanításra, hanem élő közösségeink, még gyermekekkel is!

Győri János Sámuel

Az igehirdető műhelye

Böjti igehirdetéssorozat

Hát ti kinek mondotok engem?

A böjti sorozat textusaiul Jézus megszólításai kínálkoznak. Egy-egy megszólítás sok mindent elárult a Jézushoz forduló emberről, ki volt, mennyit ragadott meg Jézus személyének titkából... Ezek a megszólítások, nevek azóta is „élnek”, egyik-másik vesztett fényéből az évszázadok során, majd visszanyerte azt. Ezek a nevek odaillenek a Jézust kereső, s őt megtaláló mai emberek ajkára is. Nem közömbös, kicsoda Ő nekünk! Ő maga kérdezi: „Hát ti kinek mondotok engem?”

Őt név egy sorban, közel sem teljes lista. Bizonyos fokozást jelent a nevek sorbaállítás, de minél közelebb áll egy név az igazi, a teljes Krisztushoz, annál kevesebben szólítják meg őt így: kortársai közül is csak kevesen jutnak el oda, ahova Simon Péter...

Az alábbiakban egyszerű vázlatokat nyújtok, melyek továbbgondolkodásra készítenek, kiegészítésre szorulnak. Az anyaggyűjtés mellett azonban egyikünk sem kerülheti el, hogy legkésőbb a szószéken maga is válaszoljon Jézus kérdésére: „Hát ti kinek mondotok engem?”

Jézus — a Mester!

Megszámlálás nélkül is belátható: a legtöbbet előforduló megszólítás. Így szólítják meg a tanítványok, különösen Péter, de Jakab és János is (Mk 10,35), sőt Júdás, mielőtt elcsattan az áruló csók (Mt 26,49). Mesternek nevezik azok, akik fontosat akarnak kérdezni tőle, az örökéletéről a gazdag ifjú (Mt 19,16), az Isten országáról Nikodémus (Jn 3,2). Így nevezik Jézust az írástudók is (Mt 8,19), „néhányan a farizeusok közül” (Mt 12,38), vagy a szaduceusok (Mt 12,19), talán egyik-másik „fogcsikorgatva”, megadva neki a „köteles tiszteletet”, hogy a megszokott megszólítás is takarja-titkolja a következő kérdés mögött rejlő csapdát... S így szólítják meg azok, akik nagyot kérnek tőle, irgalmat vagy gyógyulást, mint pl. a 10 leprás (Lk 17,13).

Jézus tanítói indulása nem volt szokatlan, tanítványokat gyűjt maga köré, s azokat — ide-oda vándorolva — tanítja. A törvényből indul ki, mint a többi rabbi. Hallgatósága időnként kiegészül az útjukba eső város vagy falu népével. A sokaság azonban nagyon hamar rájön egy döntő különbségre Jézus és a rabbik között, Jézus úgy tanít, „mint akinek hatalma van” (Mt 7,29) tanítás hiteles, nem szorul bizonyításra. Egyedül a názáretiek fanyalognak: „Honnan veszi ez ezt, miféle bölcsesség ez, amely neki adatott...?” (Mk 6,2). Hasonló kérdést tesznek fel a zsidók János szerint is: „Honnan ismerheti ez az Írást hiszen nem is tanulta?” (Jn 7,15). Jézus megfelel erre a kérdésre: „Az én tanításom... azé, aki küldött engem” (16). S biztat arra, hogy ki-ki kipróbálja tanítását, s aki erre kész, maga szerezhet bizonyosságot a tanítás

isteni eredetéről: „Ha valaki kész cselekedni az ő akaratát, az felismeri, hogy az a tanítás Istentől való-e vagy én magamtól szölok...” (17).

Mit jelent ma nekünk az, hogy Jézus — Mester?

1. A többi rabbi, de akármely mai tanítómestere az emberiségnek törvényt, szabályt vagy életbölcsekségek címén számtalan apró, szövénység és áttekinthetetlen szabályba foglalja, forgácsolja a Törvényt, az életet. Jézus összefoglalja, tömöríti. Szándéka az, hogy mindenki értse, áttekinthesse, használhassa.

Összefoglalja a szeretet kettős parancsában. Ennek rangja nemcsak tömörsége, rövidegsége, de pozitív volta is. Nem tilalomfák erdején vezet át az Isten útja, ahol a sok tiltás félelmet kelt és reménytelenséget: soha nem érhetek célhoz... Esetleg hamis önhittséget eredményez: a mindenkitől elzárkózó, senkit nem bántó ember hiszi magát istenesnek és tökéletesnek, mondván, nem loptam, nem csaltam, nem gyilkoltam...

Összefoglalja az „arany szabályban”: „Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük...” (Mt 7,12). A közismert — ma is hangoztatott — negatív forma „nem kötelez másra, mint korrektségre. Válaszolatlan húz az emberek közé: egyik se bántsa a másikat. A negatív forma tilt, a pozitív elindítja az embert embertársa felé. Arra szólít fel, hogy gondoljon arra, ami embertársa javára van. Megállapítja, hogy az ember tudja, mit kell tenni, hiszen csak önmagára kell gondolnia, mit kívánna önmagának. Ez a pozitív formula legnagyobb mértékű aktivitásra ösztönöz az emberi közösségek helyreállítására és fenntartására. Az arany szabály pozitív formája a szeretet parancsának egyetemes emberi megfogalmazása. Ez illik bele Jézus etikájába” (Pröhle, Lukács 118—119).

Mesternek hívod Jézust? Próbáld ki tanítását! Újságírók, rádióporterek is felszólítanak, kezd a napot mosollyal a tömött autóbuszban, az ideges ügyfelek között, mert a mosoly — előleg, jól kamatozik, a mosoly — ragályos. Jézus egész életünket akarja ez alá a szabály alá helyezni.

2. Igazodva tanításához, hamar rájövünk arra, hogy a tanítás és a tanító személye egymástól elválaszthatatlan. Jézus nélkül csak részben, részleteiben valósítható meg tanítása, mert „a tökéletes szeretet eszménye... megvalósíthatatlan annak, aki nem követi Jézust, ezt az eszményt csak a tőle való szoros személyi függésben lehet igazán célba venni és elérni” (BTHSZ 678).

Ezt másképpen úgy mondjuk, hogy nincs keresztyén szeretet keresztyén hit nélkül. A keresztyén hit pedig — lényege szerint — „nem egy tanrendszer igaznak tartása, hanem emberlétünk legmélyéig hatoló személyes megragadottság, a földi élet folyamatában mindig újra aktualizálódó személyes kapcsolat Jézussal, s benne magával Istennel...” (Dóka, Mk 49).

A zsidó rabbi tanítványai, amikor már kiművelődtek, elhagyták mestereiket és önállóan taníthattak. Ezzel szemben Jézus — akkori és mai — tanítványai nem egy tanhoz vannak kötve, hanem magához Jézushoz, nem hagyhatják el azt, aki most már apjuknál-anyjuknál, mindennél többet jelent számukra (Mt 0,37; Lk 14,25).

Jézushoz vagyok kötve, olyan tanítást tanulmányozok, amelyiket a tanító személye és szeretete hitelesített, tett vonzóvá és igazolt. S ha tanításához ragaszkodom, előbb-utóbb kisebb-nagyobb mértékben sor-sában is osztozom (Jn 12,26).

3. Jézus tanítása ma is élő tanítás. Alapjaiban változatlan, kifejezési formáiban azonban minden korban változhat, mert aktuálisan akar válaszolni a kor kérdéseire, a kor gyermekeinek problémáira. Régi mondás: a jó pap holtig tanul... A jó pap nemcsak a változó világot tanulja, de papi „mesterségét”, Jézus tanítását is. Vegye észre a szöszékek alatt ülő gyülekezet, hogy Jézus minden tanítványa is holtig tanul. Gyülekezeti tag sem lehet soha „kitanult” vagy „kikonfirmálkodott”, mindentudó. Nem vagyunk csalhatatlanok, tévedhetetlenek. Életünk végéig tanítványok maradunk, rá vagyunk utalva, hogy Urunk tanítson, oktasson, pásztoroljon. Isten után kell kérdeznünk (Zsolt 14,2; 24,6), s aki kérdez, számíthat a feleletre is. Aki kérdez, nyitott a tanulásra és hallásra, új ismeretekre... (az új ismeretekhez új imádságok és énekek illenek!), s a már egyszer megnyert feleletet sem tartja felétlenül tabunak. A gyülekezet: tanulni vágyók, tanítványságra vágyók közössége. Csak az idők végére vonatkoztatva mondja Jézus: „Azon a napon majd semmit sem kérdeznek tőlem” (Jn 16,23). Amíg azonban az úton vagyunk, sohasem leszünk kitanultak.

... Néked, néked Szívből hálát adunk, Holtig, holtig Híveid maradunk!” (Evangelikus Enekeskönyv, 194,6).

Jézus — a Próféta

A Jeruzsálembé bevonuló Jézust kísérők válaszolnak így a fővárosiak kérdésére: „Ez Jézus, a galileai Názáretből való proféta” (Mt 21,11). Péter is tud Jézus ilyen megjelöléséről: „Az Emberfiát... valamelyik profétának mondják” (Mt 16,14). A naini ifjú feltámasztása után szelében-hosszában terjesztik Róla: „nagy proféta támadt közöttünk...” (Lk 7,16). A samáriai asszony megdöbbenően nevezi őt így, mert Jézus ismeri „családi állapotát” (Jn 4,19), s a jóllakatott ötezer látva a „jelt”, azonosítja Jézust a megígért Messiással, használva annak egyik megjelölését: „Ez valóban az a proféta, akinek el kellett jönnie a világba” (Jn 6,14).

Személyének ebben a vonásában is megalázzák szenvedése során a katonák: „profétáld meg Jézus, ki az, aki megütött téged?!” (Mt 26,68).

Jézus profétai szolgálatát észrevették a kortársak. Ő azonban nem egy a proféták sorában, ő több annál, maga a Próféta: „Isten szavát és akaratát tökéletesen közölte úgy, ahogyan azt egyetlen proféta sem tehetette. Egyedül ő látta Istent és jelentette ki nekünk tökéletesen. Ő nemcsak beszél Istenről, hanem Róla, szavairól és cselekedeteiről leolvasható, hogy milyen az Isten...” (Pröhl, Az evangélium igazsága, 46).

Szavairól és cselekedeteiről...

1. Jézus profétai szavaival profétai hagyományt folytat, amikor kritikát gyakorol az Ótestamentum helytelen használata, félreértelmezése ellen. Gondoljunk a Koránra (Mk 7,9 kk). A Próféta-Jézus szerint Istenre való hivatkozással senki sem fordíthat háta szüleinek és nem vonhatja ki magát a gyermeki kötelességek teljesítése alól.

Így értendő ez a megnyilatkozása is: „Menjetek és tanuljátok meg tőlem, mit jelent ez: irgalmasságot akarok és nem áldozatot” (Mt 9,13). Ez akkor — Jézus kereszthalála előtt — még nem jelentett felhívást az áldozati kultusz abbahagyására. Ugyanakkor feltétlenül azt jelentette: aki Isten irgalmasságát keresi, legyen maga is irgalmas. Akitől — bűnei miatt — Isten nem zárkózik el, maga sem zárkózzék el a többi bűnöstől!

2. Cselekedeteiről is leolvasható, milyen az Isten. Jézus is gyakorolja a prófétai jel, a szimbólum eszközt. A próféták mindig akkor nyúltak ehhez az eszközhöz (a beszédes tettek eszközéhez), ha kevésnek érezték szavukat... Isten igéjét tetteikkel jelenítették meg (Lásd Ézs 8,1 kk; 20,2 kk; Jer 13,1—11, de legfőképpen 27,2 kk). Amit ilyenkor tettek, szóbeszéd tárgya volt mindenfelé, s volt közvélemény-formáló ereje.

Gondoljunk a templomtisztítás jelenetére. Felháborított, megijesztetett vagy elgondolkoztatott embereket a haragos Jézus ostromozása, többféle értelmezést is nyert az eset az egyes evangéliumokban. Máiig is hangosan prédikál a haragos tett arról, Isten kegyelme ingyen van. Semmi sincs, amivel méltóvá tehetem magamat kegyelme elfogadására. „Az ember semmit sem adhat, áldozhat Istennek! Mindig csak üres kézzel állhat elé. Maradékalanul kegyelemre szorul...” (Dóka, 288). Mid van, amit nem kaptál? Mit adhatsz, ami nem visszaadása szeretetének?! S különösen nem menekülhetünk a kultuszba erkölcsi tisztátalanság után, annak megtűrése mellett.

Gondolhatunk a fügefá megátkozására, kiszáradására is. (Lukács mint példázatot hozza 13,6—9-ben, s a példázatban haladéket kap a terméketlen fa, Márk együtt tárgyalja az előbbi történettel, annak mintegy keretként (Mk 11,12 kk). Jézus átkát a fa terméketlensége vívta ki. Aki Isten kegyelmét élvezzi, elfogadja, hasznot kell hajtson dicsőségére, mások javára! (Nem mindenki, aki ezt mondja, Uram, Uram... Mt 7,21). Nem tündökölni, használni...! Használni pedig sokféleképpen lehet, a fügefának a haszna — a gyümölcse. Ki ezzel használhat, ki mással, mindenki adottságaival:

„Van, aki toronynak születik, és van, aki remetének,
Van, aki örlő szájnak, és van, aki csemegének:
Engem magnak vetett a Magvető,

És kenyérnek, annak is feketének!” (Sík Sándor, ÖV 250).

Végeredményben prófétai jel, szimbólum is a gólgotai kereszt. Több annál, megtörtént véres valóság, de örök jel is: arról is leolvasható, milyen az Isten. Ő maga hozza az áldozatot. Jobban szeret minket Fiánál. S prédikál a kereszt mindarról együttvéve, amiről az előbbieket beszélték: a kegyelem ingyenválóságáról és elkötelezéséről. Csak üres kézzel állhatok a kereszt alá, de aki egyszer ott járt, meg kell tanulnia irgalmasságot gyakorolni, áldozatosan szeretni, szolgálni és használni.

Jeremiás hetekig hordta nyakában a jármot, Krisztus keresztje mint jel kétezer év óta utba esik jövet-menet az országutak vándorainak, hiszen ott áll az utak mentén is „télbe — nyárba...”, hóba, porba, sárba” (Szép Ernő, Karácsonyfa)... Emlékeztet és figyelmeztet, természetlen életünkben megtérésre hív.

Jézus — az Isten Szentje

A kapernaumi zsinagógában egy tisztátalan lélektől megszállott ember nevezte így Jézust, miután ezt kérdezte: „Mi közünk hozzád, Názáreti Jézus? Azért jöttél, hogy elpusztíts minket. Tudom rólad, ki vagy: az Isten szentje” (M. 1,24). Ez a név ezenkívül csak Jn 6,69-ben szerepel, ott sem mindegyik alapszövegben, „az élő Isten Fia” megjelölés variánsaként. Dóka szerint ez a név „az őskeresztyén krisztológia korai stádiumába tartozik” (51. lp.).

Ez a tömör fogalmazás sokfélélt elmond. Többek között azt, hogy Jézus az Istentől jön, egészen isteni, méltó marad forrásához, hiszen

Tőle származik minden szentség is; előtte mint az Isten előtt, bűnösnek érzi magát az ember.

1. Jézus szentségét népe egyáltalán nem, vagy csak későn ismeri fel. Kívülvalók éreznek rá arra, kicsoda ő, honnan jött, az Istenhez tartozik... Megvetett pásztorok térdelnek eléje, távoli bölcsék hódolnak, s a választott nép tagjai, a fővárosiak ridegen elfordulnak. Gyermekek hozsannáznak, s a hivatalosak méltatlankodnak... Ma, amikor a tömegvallásosság (megüresedett civilreligion) nagy tömegeket hódít, sok keresztyén elszakad a templomtól. Míg övéi „megszokták” fenségét, nem értékelik ajándékait, idegenek emelnek kalapot előtte. Jézusról olvashattuk nem régen: „Eligazítónk lehet, mert a legnagyobb és a legtisztább ember volt — ismétlem: ember volt —, aki valaha e földön megjelent. Ennek az embernek az életében a következetes erkölcsi tartás mindenki és minden erő irányába, egészen a halálig, az önfeláldozásig, olyan példa az emberi nem előtt, amelynél nagyobb, szebb, igazabb mindeddig nem volt...” (Veres Péter, Hegyi Béla, A dialógus sodrában, 21).

2. Jézus — az Isten Szentje. Egészen az Isten oldalán áll, Isten „körzetébe” tartozik, a legnagyobbhoz tehát, s mégis a kicsinyek gondját veszi magára. Aki közülünk felemelkedik — rendszerint — megfélekedzik addigi barátairól, hátatfordít a fajtájának, renegát lesz. Jézus a legnagyobb, Isten az Istenből, mégis a legkisebbekkel is bajkölödik. Annakidején is: útban van Jeruzsálem felé, s megáll egy kiabáló Bar-timeus kedvéért; százak és ezrek veszik körül, de a tömegben észreveszi azt az egyetlen (a vérfolyásos asszonyt), akinek különösen is szüksége volt a segítségére. Neki adatott minden hatalom mennyen és földön, egyelőléssel átfogja tehát a nagy egészet, s ugyanakkor gondja van minden egyes emberre is, a nagy egész legapróbb részletére is. Mai szentjei sem vonulhatnak elefántcsonttoronyba, nem járhatnak a fellegekben, nem húzhatnak fehér kesztyűt...

3. Jézus — az Isten Szentje, aki azért jött, hogy az ördög munkáját lerontsa. „Az Isten útjával úzi ki az ördögöket” (Lk 11,20). „Isten Lelkének ereje tölti be és Isten hatalmával győz az emberi életet megrontó démoni hatalmak felett” (Dóka, 51. lp.).

A Sátán — ellenségünk. Az ördög, a rágalmozó összezavarja az Isten rendjét, szembeállítja a teremtményeket a Teremtővel és egymással, cselszövással és hazugsággal toborozza önkénteseit akarva-nem akarva neki segítünk bűneinkkel, nyomában-nyomunkban jár mindaz, ami nehezé teszi az életet: a vér és a könny, a fájdalom és a jalkiáltás, a szenvedés és a halál... Jézus legyőzte a kísértést a pusztában, megszállottakat szabadított, betegeket gyógyított, halála által pedig „megsemmisítette azt, akinek hatalma van a halálon, vagyis az ördögöt” (Zsid 2,14), mert „azért jelent meg az Isten Fia, hogy lerombolja az ördög munkáit” (1Jn 3,8).

Jézus értünk is, bennünk is győzött az ördög kísértései felett, nem reménytelen a harcunk ellene, csak azt győzi le, aki beleegyezik abba, hogy legyőzzék (Jk 4,7).

Jézus gyógyító munkája, Isten Szentjének az ördög felett aratott győzelme során helyreáll a teremtettség eredeti rendje, mert sebeket kötöz, könnyeket töröl, elrontott emberi kapcsolatokat helyrehoz. Aki halás Jézus szabadításáért, nem hagyhatja egyedül ebben a harcban.

Minden hitrejutás az ördög esélyeit rontja ebben a világban. Minden hitrejutott — Jézus oldalán — a Sátán kezenyomát igyekszik eltüntetni, sőt megfékezni romboló hatalmát.

Mt 11,19

Eredetileg csúfneve ez Jézusnak. Aki először kimondta, megbélyegzésnek szánta. Jézus büszkén viselte, mi pedig boldogan nevezzük Őt barátunknak.

Más bántás, csúfolódás vagy jóslat is visszájára fordult Jézussal kapcsolatban. Gondoljunk pl. a zsidók felelőtlen fogadkozására: „szálljon ránk és gyermekeinkre az ő vére!” (Mt 27,25). Mindezekben megismétlődött József életének nagy tanulsága: „Ti rosszat terveztetek ellenem, de Isten terve jóra fordította azt, hogy úgy cselekedjék, ahogyan az ma van és sok nép életét megtartsa!” (1Móz 50,20).

Jézus megkedvelte a gazdag ifjút, gyengéden szerette Lázárt, s barátjainak nevezi a tanítványokat (Jn 15,14). De „rászolgál” csúfnevére is: beáll a bűnbánat keresztségére jelentkezők sorába, betér a megvetett Zákeushoz, elfogadja a bűnös asszony áldozatát, szóba áll a samáriai asszonnyal..., s mindezt megkoronázza azzal, hogy „életét adja a barátaiért” (Jn 15,13).

Jézus barátsága kiténtető kegyelem és követendő példa számunkra.

1. Jézus „lefelé” barátkozott, ellentétben velünk, akik mindig felfelé barátkozunk. Már az iskolatársaink közül is jobbára csak a felsőbb osztályokba járókat ismerjük, az alattunk járókat sokkal kevésbé. Felfelé igazodunk, dörgölözünk, a nagyokat utánozzuk. Aki „kisebb” nálunk, nem barátunk, legfeljebb pártfogoltunk, akit „fel”-karolunk... Jézus felszólítása: „Menj el, te is hasonlóképpen cselekedj!” (Lk 10,37). nem azt jelenti, feküdj ki az árokpartra, s figyelj meg, ki fog hozzád lehajolni, rajta segíteni, hanem nyilván azt, légy kész „menetközben” is, a mindennapi élet megszokott ritmusában is észrevenni azt, aki „lejjebb” van, az út sarában, az árokparton..., erkölcsileg, anyagilag, szellemileg alacsonyabb szinten, elveszítette tartását, éppen zuhan lefelé... Ott lesz, éppen ő, a talán egészen más, akit eléd hozott az élet, a felebarátod, mai szóval: az embertársad.

Felesleges luxus barátok nélkül élni. Tiltott szerencsejáték, melyben az ember mindenét elvesztheti, önbecsülését is (engem senki nem szeret, dehát szerettem-e valaha is valakit?!), s a mennybéli üdvösségét is. Barátok nélkül vadon a föld... A barát — a másik ember. A másik ember kicsi mustármagként rejti magában és hozza magával a többi embert. Minden embert.

Lefelé barátkozni, az ma azt jelenti, hogy az egyetlen földgolyónkon bárki, mindenki, akárki lehet a felebarátom. Ezt a „széles skálát”, a személyválogatás nélküli szeretetet pl. Sík Sándortól is tanulthatjuk:

„Szeretem a hívőket...
Szeretem a hitetleneket...
És a kételkedőket,
A becsületes inaszakadtakat,
A kik sem hinni, sem nem-hinni nem elég erősek,
És félszeg áhítattal tátonganak a Krisztus után...
És akikhez engem is küldött...” (Hívők és hitetlenek)

2. Jézus vállalja a barátait. Együtt örül és együtt sir velük, velünk. Ha nem vagyunk neki szimpatikusak, empátiát akkor is gyakorol ve-

lünk. A vállalás — közbenjárás értünk az Atya előtt, ugyanakkor: „mindazt, amit hallottam az én Atyámtól, tudotokra adtam” (Jn 15,15). A vállalás ugyanakkor bűnbocsánat. Hetvenhétszer vagy hetvenszer hétszer, azaz mindig. Ezzel segít mindenféle álaré levételében, önmagunk mind teljesebb megismerésében. Olyan közösséget vállal barátainkkal, amelyet orvos a betegével, hogy meggyógyítsa.

Szerezetek magatoknak barátokat, s legyetek igaz barátaink! A nézeteltéréseket és érdekütközéseket győzzétek le Tőle tanult megértéssel. („Az az egy a küldetésem, hogy az embereket megértsem...” — írja Sík Sándor). Megérteni, megbocsátani és nem mindenáron megváltoztatni, megleckéztetni, megnevelni. Ez utóbbiak — direkt s főleg szeretet nélkül — amúgy sem szoktak sikerülni. Le kell tudnunk mondani a bosszúról, mert igaz, hogy a bosszú édes, de édes bosszú után hosszú megkeseredés következik, a megbocsátás viszont keserű pirula, de ha lenyeltem, pótolhatatlan öröm váltja fel.

3. Jézus áldozatot hoz barátaiért. „Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért” (Jn 15,13). Ezzel tudott hosszú távon — mindörökre segíteni rajtunk, hogy kész volt a legnagyobb áldozatot meghozni értünk. Értünk is élt, értünk is halt, de értünk feltámadott, s közbenjár ma is... Minden lehetőségét mozgósította, semmit sem sajnált, mindent „bedobott” értünk, megtartásunkért...

„Eleget Ő tett miértünk...” „Soha én ezt nem tudom meghálálni, Jézusom...” Ő ezért nem is vár köszönetet, pontosabban: hálánkat-köszönetünket átirányítja mai kicsinyeire, a rá- s a ránkbizottakra.

Azért eredménytelen sok szolgálatunk, mert nem tudunk áldozatot hozni. Nem tudunk lemondani valamiről, amit magunkénak hiszünk, pedig csak sáfárságra kaptuk...

„Felebarát, keress egy célt magadnak...”

Csak akkor lesz az élet érdemes,

Ha odaadjuk...

Ha odaadtad, akkor megtalálsz,

Ha feláldozod, akkor a tied!” (Sík Sándor, ÖV 303).

Jézus — „*Én Uram és én Istenem!*”

Jn 20,28

A „hitetlen” Tamás kiált így fel boldogan, a Feltámadottat nevezi Urának és Istenének.

Jézus istenfiúságáról másutt is tudósítanak az evangéliumok. Megkeresztelkedésekor (Mk 1,11) és a megdicsőülés hegyén mennyei szózat nyilatkoztatja ki: „Ez az én szeretett fiam...” (Mk 9,7). Isten Fiának nevezik őt a megszállottak (pl. Mt 8,29), az ördögök (Lk 4,41), de a tanítványok is a tenger lecsendesítése után (Mt 14,33), sőt maga a Kísértés is, ha feltételesen is: „Ha Isten Fia vagy...” (Mt 4,3). Cézárea Filippinél Péter mondja ki legteljesebben: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia!” (Mt 16,16). A pogány százados, aki látta meghalni Jézust (látta, hogy nem szállt le a keresztről!), ott a kereszten ismerte fel igazi arcát: „Bizony, Isten Fia volt ez!” (Mt 27,54). Ezekhez képest Tamás felkiáltásában a birtokos személyragok megléte — lenyűgöző, irigyléreméltó többlet!

Tamás egyike volt a tizenkettőnek. Odaadó hűséggel szereti Mesterét, kész meghalni vele (Jn 11,16), hitének bizonytalanságát azonban

máskor is nyíltan megvallja (Jn 14,5). Nyilván végighallgatta a Mester minden tanítását, ismerte prófétai szavait és tetteit, átélte, mit tett az Isten Szentje a megszenteltenekért, s tudott róla, hogyan halt meg Jézus a barátaiért. Ez a felkiáltása azt jelenti: csak most ismerte meg Jézus igazán, a Feltámadtban — Úrnak és Istennek, sőt: Urának, Istenének.

1. Tamás bizonytalan hite bizonyossággá lett. Ezt a bizonyosságot ma, de már akkor is élő Urunk nemcsak a csoda vagy a tapasztalás útján, de a hirdetett-meghallott ige erejével ébreszti. Bizonyos vagyok benne, hogy ő él, mert megszólított, megvigasztalt, bűneimet megbocsátotta. Bizonyos vagyok Benne, az Előben, az Urban, az Istenben.

Bizonyosság ez, ha más is, mint a kétszer-kettő-négy bizonyossága, a tapasztalati tudományok egzakt módszerekkel bizonyított igazsága. Bizonyos vagyok Benne, mint ahogyan biztos vagyok házastársam hűségében. Bizonyítani nem tudom, de áramában élek, rábízom magam, megélem..., s nem csalatkozom. Bizonyos vagyok benne: meghallgatja imádságaimat, hordozza hibáimat, kipótolja mulasztásaimat. Bizonyos vagyok Benne: követhetem és követem, célhoz is fogok érkezni.

2. Tamás bizonyossága: Jézus az Isten reális, teljes, megismételhetetlen jelenléte ebben a világban. Felkiáltásával azt mondja el, amit az apostoli levelek így hirdetnek meg: „az Isten szeretete... megjelent a Jézus [Krisztusban, a mi Urunkban...]” (Rm 8,39).

Itt volt, Benne egészen jelen volt — s jelen van az Isten, a Teremtő és Gondviselő, a Megváltó és Megszentelő. Az az Isten, aki egyformán szereti az azonnal hívőket, a gyermekké változókat és a kétkedőket. Jézus nagylelkűbb, mint a nevében serénykedő türelmetlenek, tudja, hogy a hitnek sokféle útja van. „A hit végül is kegyelem dolga; és vannak, akik olyan kezdettől végig renthetetlen, végérvényes adományul kapták meg ezt a kegyelmet mint János, akit az Úr kiváltképpen szeretett. De van, aki a kétely ellenében küzd ki a hitét, és azt is mondhatnám, hogy van, aki a kételyben: kérdéseket tesz föl, hogy válaszolnia kelljen rájuk, hogy választ kelljen keresnie, választ kelljen kicsikarnia rájuk; minden válasz újabb kérdés küszöbe, és minden kérdés újabb válasz lépcsőfoka. Van, aki így építi ezt a lépcsőt amelyen egyre följebb törekszik önmagában, hogy végül kiérjen önmagából a világosságra...” (Rónay, Hit és humanizmus, 231).

3. Tamás bizonyossága és bizonyágtétele: az Isten szeretni is lehet. Nemcsak félni vagy félni haragtól, de szeretni! Azért, mert ő szeret. Szeretett, amikor én még nem is ismertem, és szeret vén-ségemig, megöszülésemig. Szeret — Fiában jött el hozzám, Aki testvéremmé és barátomná lett, felment értem a keresztre s lemászott értem a szakadékba. Elviselte sok hűtlenségemet, s ime megérti korlátaimat, türelmes hozzám... Szeretete forrása egyedül Benne van, soha nem kérdezi, megérdemlem-e, rászolgáltam-e. Nem bélyegez meg, nem ítél el, hanem szeret, olyannak, amilyen vagyok.

Legyen Isten népe is olyan, amilyennek Istenét megismerte! Hagyjon fel a megbélyegzéssel, bitófák állításával, keresztesháborúkkal és máglyák gyújtogatásával. Tiporjunk szét szögesdrótkerítéseket, építsünk oszlopaiból hidakat, amelyek átívelnek egymástól elválasztó szakadékok felett... Aki Istent szereti, szeresse úgy az Isten által is szeretett embertársát, ahogyan az Isten: a megértés és a segítés szándékával és fegyvertelenül!

Urunk! Jézusunk!

Mesternek nevezünk, segíts hát, hogy mindig időben kérdezzünk meg Téged, keresztutak előtt, kérdéseink súlya alatt!

Urunk! Az egyetlen Próféta vagy, ne engedd elkerülnünk keresztet száraz fáját, s hadd legyen halálunkig példád termékeny életed zödelő fája.

Urunk! Az Isten Szentjének neveztek, engedj Téged követnünk, amikor elindulsz lefelé, megkeresni és megtartani az elveszetteket, s megszentelni azokat, akiket megtaláltál.

Urunk! Köszönjük, hogy Barátunk vagy, mert Te magad neveztl bennünket barátainak. Barátságod jövőnk és örökkévalóságunk záloga, szolgálatunk motorja, életünk koronája.

Élő Jézusunk! Urunk és Istenünk! Legyen Tied életünk minden perce, hadd szolgáljunk Néked utolsó szívdobbanásig! Utána vígy be országod örömébe, hadd dicsérjünk ott Téged örökkön-örökké. Amen.

Zászkaliczky Pál

BÖJT 3. VASÁRNAPJA

Lukács 11,14—28

„Ez egy szép evangélium, amiből sokat tanulhatunk..., hogy kicsoda Krisztus és az ő országa..., aki nagy szeretetéből üdvözít és megsegít minden inségünkben” (Luther, Fastenpostille, 1525).

A hosszú perikópa három szakaszból áll, melyek összefüggése első pillanatra nem látszik és úgy tűnik három különböző prédikációra is elég lenne. Valójában azonban mély összefüggés van e három szakasz között.

A démonok birodalma (bazileja) s annak fejedelme (Beelzebul, Satanas), illetőleg mindezek képzete a ma embere számára nehezen elfogadhatónak tűnik. Perikópánk s általában az egész Biblia azonban nem valamiféle, az ókori vagy középkori világképhez kötött „ördöghitet” kíván tőlünk, hanem a bűn teljes valóságával való szembesülést — Krisztust szabadító művének fényében.

Néhány szövegkritikai megjegyzés: a Beezebul, ill. Beelzebul kifejezés eredetileg egy fileszteus istenség neve, am. a Ház Ura, amit talán gúnyból torzítottak a zsidók a „Legyek Ura” névre. A Sátán szintén ÓT-i eredetű megjelölése az ördögök fejedelmének. 17. v. „elpusztul” tkp elnéptelenedik, sivataggá válik (erámutai) 20. v. „Isten ujjával, a par. Mt 12,28 szerint Isten Lelkét, a Szentlelket jelenti.

1. A *gonosz hatalma* félelmetes valóság. H. Bosch riasztó démonábrázolásainak szimbólikája a modern mélylélektan megvilágításában nagyon is valóságos, a valóságra utaló értelmet nyerhet. Csak napilapot kell fellapoznunk, a rádiót, televíziót (Kék fény!) figyelemmel kísérnünk, hogy találkozzunk ezekkel a démonokkal. A harag, gyűlölet, irigység, bosszúállás, garázdaság, pénzimádat, alkohol, — s ki tudná valamennyit felsorolni — kézzelfoghatóan valóságos démonai ott fészkelnek az emberi szívekben s iszonyú pusztítást művelnek. Nemcsak egyének, családok életében, hanem a társadalomban, a népek világában. 1945 óta több tucat un. „kis háború” zúdított könny és vértengert a meggyötört emberiségre. S ma a világ az atomkatasztrófa árnyékában él. Nincsenek démonok? Nem kell-e az emberi gonoszság égbekiáltó jelenségei mögött emberfeletti hatalmasságot látni? Persze nem azért, hogy

az emberi felelősséget akár csak a legcsekélyebb mértékben is csökkenthetnék! A földi és isteni felelősségrevonás elől nem lehet az ördög háta mögé bújni! Másfelől „Az ördög nem alszik” (Luther, id. Fastenpostille).

2. *Krisztus hatalma.* „Azért jelent meg az Isten Fia, hogy lerombolja az ördög munkáit” (1Jn 3,8). Az ördög, a gonoszság birodalmával szemben áll Isten országa, amely Jézus Krisztus személyében már elérkezett hozzánk. Nagy hiba volna azonban a két ország szembeállításából valamiféle dualizmust kiolvasni! Nem egyenrangú felekről és egyenrangú birodalmak mérkőzéséről van szó. A bűn ereje, a gonosz hatalma csak az ember számára félelmetes, a maga erejével legyőzhetetlen, — Isten előtt éppúgy porszem, jelentéktelen semmi, mint minden más teremtmény. K. Barth nem véletlenül jelöli meg a bűn és a gonosz valóságát a szokatlan kifejezéssel: „Das Nichtige” (a semmis, a nonsens, a képtelenség/KD III) 3,27—kk.

Ahol Krisztus megjelenik, megvert ebként, szűkölve kotródhatnak a démonok s lehullanak a bűntől megbilincselte emberek kötelékei. Így tapasztalta ezt J. Ch. Blumhardt, száz esztendő előtt, tehát szinte kortársunk s lelkipásztori tusakodásának gyümölcsét e mondatban foglalta össze: Jézus győzedelmes! (F. Zündel, J. Ch. Blumhardt, 1933, — 122. o.) Jézus végtelenül hatalmasabb, mint a bűn minden mesterkedése, mint az emberi gonoszság mögött felsejlő emberentúli Gonosz ereje. Ez perikópánk döntő, központi mondanivalója.

Erre utal 17—22. v. kettős példázata is. Ha egy országban viszály támad, annak sorsa meg van pecsételve. Jézus ördögűzése nem azt mutatja, mintha a Sátán országában „polgárháború” tört volna ki, hanem ellenkezőleg: azt, hogy elérkezett a végtelenül erősebb, aki legyőz és megsemmisíti a démonokat.

3. *Nincs semlegesség.* Aki Jézusnak a bűnnel való győzedelmes harcában nincs vele, az ellene van. Ezt mutatja a 24—26. v. példázata. Ahogyan a természet világában nincsen abszolút üres tér, a horror vacui fizikai törvénye értelmében, úgy a lélek világában sincsen. Nincsen üres szív. Vagy Jézus szeretete, az Ó Lelke tölti be, — vagy démoni erők és indulatok. Vö. a parallel helyeket Mk 3,28—30; Mt 12,31—32. Aki kirekeszti a Szentlelket életéből, az végleg kieshet Isten kegyelméből — ez a Szentlélek elleni vétkezés iszonyú lehetősége.

A visszaesés mindig rosszabb, mint az eredeti állapot. Így van ez az orvostudomány megállapítása szerint a betegségekben s így van ez a kriminalisztika tapasztalata szerint is. A visszaeső bűnöző megrögzöttté s végül is a társadalom számára menthetetlenné válik. S így van ez Isten országában is (Zsid 6,4—kk).

Isten országa Jézusban valóban eljött hozzánk, de még nem a maga teljességében. Hatalmas cselekedetei csak a hit számára válnak jellé — kísértő szándékkal hiába várnak tőle látványos csodákat, mirákulumokat. Jézus eljött s győzött a bűn, Gonosz és halál hatalmasságai fölött. A háború már eldőlt, de még tart a harc, még hátra van a „victory day”, a végső diadálnapja (O. Cullmann, Christus und Zeit).

Ezért a bűnnel való harcot nem lehet elég komolyan venni — ez a fentebb idézett barthi tétel: a bűn a „semmis”, paradox ellenpólusa. A kettő együtt igaz, csak az a kérdés honnan nézzük. Isten felől vagy az ember felől. Igaza van Luther ujjongó himnusának: „E világ minden ördöge ha elnyelni akarna, minket meg nem rémítene, mirajtunk nincs hatalma... nincs ereje már...” Ugyanettől a Luthertől idéztük

azonban fentebb a nálunk is közismert mondást: Az ördög nem alszik! Jézus győzelme a gyülekezetet éberségre, vigyázásra és fegyelemre inti! Jaj annak a hívőnek, aki ölbetett kézzel akar pihenni — Jézus babérain. 1Pt 5,8 értelme mindig időszerű! Jézus gyülekezete, Isten népe bőjtű fegyelemben él — nem csak bőjt idején! „Soha önfeladten! Soha őrizetlen! Isten katonája teljes fegyverzetben, teljes készségben... — végig az életen vigyázzban, keményen...” (Mécs László, Vigyázz álásban)

4. Az igazi istentisztelet. Mi őrizheti meg Isten népét a démoni kísértések között? Ha felöltözi Krisztust — ő a mi vértünk, paizsunk, Ő a győzedelmes. S mivel ő ma az igében jön hozzánk és van jelen számunkra, ezért boldogok, akik hallgatják és megtartják az Isten beszédét! Nem hangzatos adorációt, uram-uram-ozást vár tőlünk Jézus, hanem engedelmesseget. Ezért utasítja rendre és igazítja ki a 27. v.-ben említett asszony akklamációját. Luther „fleischliche Andacht”-nak minősíti ezt a magatartást, vagyis emberi elgondolás szerinti istentiszteletnek. Az igazi istentisztelet az igén csüng — ez Luther szerint a hit — mert csak az ige az, ami „kőszálként megáll” s porba dönti az ős ellenséget. Az ige, vagyis az igéjében jelenlevő hatalmas és győzedelmes Úr.

Jézus értelme istentiszteletünk — most a gyülekezet templomi együttlétére gondolunk — megbecsülésére figyelmeztet. Itt hangzik mindig újra az ige, emberi szóban bár, de ígértünk van arra, hogy benne, ha akarja maga az Úr lép színre és cselekszik hatalmasan velünk. Az ördögűzés eszköze ma is Jézus szava s ez a mi prédikációnkban szólalhat meg. Az újabbkori homiletike gyakran említi, hogy az ige hirdetésnek terápiás, vagyis gyógyító jellegűnek kellene lenni. Tehát olyannak, hogy általa békeség, öröm, felszabadulás a szorongásokból, hála és szeretet áradjon a szívekbe. A már említett J. Ch. Blumhardt élete és szolgálata hatalmas példáit adta ennek a testi-lelki ínségből gyógyító, megszabadító ige hirdetésnek. S ezt az ajándékot ma is felkínálja övének az egyház Ura. Csak élni kell vele.

Perikópánk Jézusnak egy gyógyításával kezdődik, ill. erről ad hírt: Meggyógyítja a néma embert. Talán nem esünk az allegorizálás hibájába, ha ennek kapcsán arra utalunk: Jézus visszaadta ennek az embernek a kommunikáció lehetőségét s ezzel visszaadta övének, családjának, a közösségnek. Mily sok szó esik ma a kommunikációról, ennek szükségéről, a tömegkommunikációs eszközökről — s talán még soha nem volt annyi magányos ember, akinek mincs kívül szót váltania! Jézus felszabadít a magány ördögi köréből s visszaad — egymásnak. Az igazi istentisztelethez mindig hozzátartozik a meghallott és befogadott ige gyümölcse is: a mentő szeretet cselekedete.

Prédikációnk Oculi vasárnapján hangzik el. „Szemeim az Úrra néznek... könyörülj rajtam” (25. Zsolt.) Isten könyörülő, szabadító szeretete Jézusban jelent meg, aki győzedelmes hatalmát szabadításunkra használja fel.

Dr. Groó Gyula

BÖJT 4. VASÁRNAPJA

Ju 6,1—15

A kenyércsoda története mind a négy evangéliumban megtalálható. Mt-nál és Mlk-nál kétszer is. Ez is jelzi, hogy az őskeresztyénség menyire fontosnak, kiemelkedőnek tartotta azt a történetet.

Az esemény időileg a páska ünnepe előtti napokban történt. A páska-ünnep a zsidóság életében egyben a messiás-várás ünnepe is. Ezzel függ össze, hogy a kenyércsoda után a sokaság Jézust messiási királlyal akarta tenni. Benne csupán emberi vágyaiknak, testi szükségleteiknek kielégítőjét látták. De nem ismerték fel, hogy a kenyércsoda, mint jel, túlmutat önmagán. A jel jelez valamit. Utal magára Jézusra — és nemcsak jótéteményére —, akiben Isten szeretete és hatalma lett nyilvánvaló. Aki az egész ember testi-lelki jólétét és üdvösségét munkálja. Így mint jelben a hit igénye is jelentkezik, és döntésre, állásfoglalásra hív, amint ez a történethez kapcsolódó vitabeszédből is nyilvánvalóvá válik.

Mindez nem azt jelenti, hogy Jézus számára lényegtelen dolog a kenyérkérdés. Fontos kérdés! Ezt jelzi a kenyércsoda is. Jézus nem egyszerűen magas fellegekben járó „lelki” ember, hanem testté lett Ige, aki az ember kenyérgondját is magára vette. Jézus próbáratevő kérdése utal arra, számolnak-e a tanítványok Jézus hatalmával és szeretetével, annak bőségével, s amelybe belefér az ember mindennapos testi gondja is.

A történet valóságos. Erre utal az öt árpakenyér és a két hal is, amely a szegények mindennapi eledele volt.

Jézus maga kezdeményezi és cselekszi a csodát. Asztalközösséggé rendezte a sokaságot, amelyben a családfő szerepét vállalta, ahogyan a zsidó családokban a családfő osztotta ki az eledelt. Megragadó valóság: az emberekkel közösséget, szolidaritást vállaló Jézus! Aki nemcsak a tanítványoknak osztott kenyeret, hanem az egész sokaságnak. Diakóniája tágölelésű, személyválogatás nélküli.

A megmaradt és összeszedett kenyérdarabok Jézus hatalmának, ajándékának korlátlan bőségére utalnak és a csoda kiemelkedő voltát mutatják.

A 11. vers kifejezéseit, ha nem is teljes egészében, de ott találjuk az úrvacsóra szerzési ígéiben is. Az őskeresztyénség összefüggést látott a kenyércsoda és az úrvacsora között. De a kenyércsoda nem azonos az úrvacsorával. Tehát nem magyarázhatjuk úgy, hogy ami a kenyércsodában le van írva, az az úrvacsorában valósul meg. Nem spiritualizálhatjuk el a történetet. A teljes Krisztust kell hirdetnünk, aki úgy vonja asztalközösségbe az embereket, hogy kenyeret ad, de egyben az élet kenyere, s azzal lett az élet kenyerevé, hogy odaáldozta magát a világ életéért.

Akinek a kezében megsokasodott a kenyér

Laetare vasárnapja van. Örvendezzetek! Örömünk forrása Jézus, akinek a kezében megsokasodott a kenyér, s aki az egész világ számára az élet kenyere.

Amikor ezt az ígét végighallgattuk, egyikőnknek sem az jutott eszébe, hogy nincs otthon kenyérünk. Istennek legyen hála, hogy

hazánkban nem ismerjük, mi az, hogy kenyértelen ínség. Nem ismerjük, mit jelent úgy éhezni, hogy éhségünket nem tudjuk kielégíteni. Nem ismerjük, mit jelent az éhhalál közelségében lenni. Mit jelent éhhalált szenvedni. És ennek örülünk. De lehet-e zavartalan az örömünk, ha azokra a milliókra gondolunk, akik ma is éheznek, akik nem ülhetnek ma sem bőségesen megterített asztal mellé. Akik ma is szenvednek az éhség, a nyomor, a földi javak egyenlőtlen elosztása miatt. És akik még nem hallottak arról, hogy Jézus az élet kenyere, aki odaáldozta magát az egész világért, életéért. Jézus nagyon jól tudta, hogy „nemcsak kenyérral él az ember, hanem minden igével...”. Tanította, hogy „több az élet a tápláléknál és a test a ruháznál” (Lk 12,23). De sohasem helyezte szembe egymással a földi kenyeret és az élet kenyerét. Ahogyan János evangéliuma 6. fejezetében is egységben, egymás mellett látjuk az ötezer ember megelégtetését és hogy Jézus úgy adja önmagát, mint az élet kenyerét.

1. *Jézus, aki asztalt terített a sokaságnak.* Mert nemcsak igével él az ember. Jézus úgy látta a sokaságot, hogy észrevette szükségüket. Másutt ezt olvassuk: szánakozott felettük. Jézusnál a szánakozás sohasem tehetetlen kéztördelés, szép szó csupán, hanem szeretet, amely azonnal mozdul, siet és segít. Törődik a segítségre szorulóval. És kenyeret ad ott, ahol éppen arra van szükség. Jézus nem mondta: elég nekem a magam és kis „családom” ügye, a tizenkettőnek az ügye, a csak „magam fajtájának” ügye. Jézus asztalt terített az ötezernek, személyválogatás nélkül. Nem azt nézte, milyen a színük, a fajuk, hova tartoznak. Segített, megelégtett, közösséget vállalt velük, mert szeretett. S szeretete a keveset is meg tudta sokasítani. Úgy elosztani, hogy mindenkinek jusson. És a kevésből is maradt. A hálával vett és szeretetben osztott kenyér megsokasodott Jézus kezében.

2. *Jézus azt akarja, hogy az ő kenyérosztó „kezei” legyünk.* Elgondolkodtató Jézusnak a kérdése, amellyel a tanítványok felé fordult, hogy próbára tegye őket. Jézus tudta, hogy mit akar cselekedni. S a tanítványok? Számoltak azzal, hogy sok pénz kell ahhoz, hogy mindenki ehessen. Azzal is, hogy öt árpakenyér és két hal kevés annyi embernek. De nem számoltak Jézusnak azzal a hatalmával és szeretetével, aki tud segíteni és akinek a szeretetébe belefér az ember mindennapos testi gondja is.

De válaszukban benne van az is: látjuk, hogy éhesek, de ez nem a mi gondunk. Nem tartozik ránk. Mintha le akarták volna rázni magukról ezt az ügyet.

Tudjuk, hogy a világ éhezőinek problémáját és általában a kenyérproblémát nem a tanítványok, nem az egyház oldja meg. Az ötezer ember megelégtetése sem oldotta meg egyszer s mindenkorra a kenyérkérdést. A sokaság másnap újra éhes lett. De az lehetséges és szükséges, hogy a magunk „kenyerét” és „halát” mi is odategyük a közösség asztalára. Mert az emberekkel közösséget vállaló Jézust tagadjuk meg, szakadunk el tőle, ha nem vállaljuk a segítő közösséget az emberekkel. Azokkal együtt, akik szorongató problémának, sürgető feladatnak látják a világ éhezőinek kenyérhez juttatását. Azzal is, hogy olyan gazdasági rend kialakításán kell munkálkodnunk, amelyben mindenki igazságosan részesül a föld javaiból. És azzal is, hogy becsületes munkát végezve, takarékosan több kenyér, több ruha, több gyógyszer jusson azoknak is, akiknek ma még a földi javakból nem jut elegendő.

Jézus Krisztus ma nem helyettünk, hanem a mi kezeink által is

akar kenyeret adni, kenyérhez juttatni sokakat. Ma — mondta egy tudós — egy szobába került az emberiség. Nézzhetik-e közömbösen a szoba egyik sarkában terített asztal mellett élők, a jóllakók azt, hogy a szoba másik sarkában éheznek az emberek, hogy édesanyák csontig soványodott gyermekeik felett sírnak, mert nem tudnak nekik kenyeret adni?

És nézzünk körül otthon is, környezetünkben, munkahelyeinken is. Nem éhes-e valaki? Több szeretetre, több megbecsülésre, több segítségre, több melegségre, gyógyító szóra, bocsánatra, megbékülésre. Mennyi minden van, ami valaki számára kenyérré lehet. Oszthatja-e Jézus rajtunk keresztül is mindazt, ami valakinek kenyérré válik?

3. *Jézus az Élet Kenyere.* Mert nemcsak kenyérral él az ember. Nem lényegtelen felfigyelnünk arra, hogy igénk szerint a kenyércsoda akkor történt, amikor közel volt a zsidók ünnepe, a páska-ünnep. A zsidóság életében ez a Messiás-várás ünnepe is. A kenyércsoda jelle lett számukra. Jézus a próféta, a Messiás, aki reménysegeiket valóra váltta, aki elhozza a messiási üdvkort. Ezért akarták őt királlyá tenni. Királlyá, aki megoldja a kenyérkérdést és emberi elképzeléseiket megvalósítja. Jézus azonban nem ilyen politikai messiási uralom megvalósítására jött. A kenyércsoda, mint jel, túlmutat önmagán. Rámutat Jézusra. Ő valóban Messiás. De nemcsak kenyeret ad, hanem az egész ember testi-lelki javát és üdvösségét munkálja. Ezért adja önmagát, mint az élet kenyérét, és nemcsak valamit, valamilyen jótéteményét. Ő úgy lett az élet kenyere, hogy odaáldozta magát az egész világ bűnéért, az egész világ életéért. Jézus azokkal a szavakkal vette a kenyereket és osztotta a sokaságnak, amelyek az úrvacsora szerzetési ígélben is megtalálhatók. Az úrvacsorában és minden igéjében teljes önmagát adja nekünk. Mindennapi kenyérként, hogy éltesen, élhesünk belőle. Hogy békességünk és üdvösségünk legyen.

A bőjtj időszakban így szólhatunk az örömről, mert örömünk forrása Jézus, aki kenyeret adó hatalmas Úr. Adja a mindennapi kenyereket és adja önmagát élő kenyérként. Akiben együtt van a kenyér és az üdvösség. S aki rajtunk keresztül ma is tovább akarja valósítani a kenyércsodát.

Povázsay Mihály

BŐJT 5. VASÁRNAPJA

Ju 8,46—59

Kicsoda alkalmas az engesztelés szolgálatára?

1. *Az egyházi év összefüggésében* Judica vasárnapja (Zsolt 43,1) az „alkalmas” áldozatnak kiválasztási ünnepe. Alkalmas-e a helyettes elégtételre? Régen „fekete” vasárnapra nevezték, mivel végérvényessé vált a jeruzsálemi vezetők döntése: Jézus nem alkalmas! Ezzel indul a szűkebb értelemben vett passió. Ezen a napon kezdték olvasni őseink a megfelelő ószövetségi és újszövetségi lelkciókat („ecclesia passionis et crucis”). A perikopális textusok ugyanerre mutatnak pl. az ércikgyó története (Nu 21,4—8) vagy mostani textusunk mellett Jn 8,31—45 szakasza, ahol a szabadság ügye állt központban, míg a miénkben az igazság ügye Jézus személye és küldetése összefüggésében. Hasznos az

epistolai párhuzamokból 2Kor 1,3—7 megfigyelése, ahol a Krisztus szenvedésében való titokzatos részvételünkről van szó s ezért a megvigasztalódásunkról is bőszégesen. Textusunk előtt az oltárnál a Zsidó levél ismert részletét olvassuk (9,11—15), ami logikusan tárja elénk a hagyományos utat az engesztelés elérésére a mózesi, kultuszi áldozatok kiválasztásában és felhasználásában. Kb. ebben az időben — a páskaünnep küszöbén — folyt a lázas munka a bemutatásra ill. oltárra szánt állatok minősítésével. Ebben a sorban (!) csendül fel a zoltárigé: itélj meg engem, Uram!

2. A szöveg megértéséhez pár megjegyzés

A hatalmas vitabeszéd a jeruzsálemi templomban játszódik. Első szakaszban Jézus lehetetlenné teszi a zsidóság Mózesre való hivatkozását, sőt jogát kiemelve, hogy annak a népnek, amely nem fogadja el Krisztus szolgálatát, Mózes lesz a vádolója. Utána Jézus kétségbe vonja, hogy a vele szembenállóknak joga volna Ábrahámra hivatkozni, hiszen csak azok Ábrahám utódai, akik ugyanazokat a cselekedeteket viszik végbe. Majd a harmadik szakaszban Krisztus titokzatos és páratlan személye ragyog fel, mint akinek érkezését, „napját” látta Ábrahám előre és örvendezett ezen. Ezen a ponton az igazság ügye centrál, amennyiben a küldött és küldetés tökéletes személyi egysége áll a központban, sőt „bűn”-né egyedül az minősül, ami ezt az egységet veszélyezteti vagy keresztezi. Ha pedig Jézus személyében a küldetés és az életfolytatás teljesen fedi egymást, akkor csak az lehet a zsidóság elutasító magatartásának oka, hogy őket maradéktalanul olyan vallásos koncepció tölti be, amelynek éppen Jézus színe előtt semmi igazsága nincsen. A legnehezebb azonban ilyen vallásos vagy szekuláris ideológiából megterni, azaz felismerni azt az igazságot, amely megsemmisíti az előző véleményt és állásfoglalást. Mert ezek is együttjártak magatartással, életvitellel, tehát ezeknek feladása egyúttal az egész egzisztenciának feladását ill. itéletét jelentené. Márpedig mindenre készek vagyunk, csakhogy ezt elkerüljük. Haljon meg az, aki ilyen kritikus helyzetbe sodor bennünket. A megkövezés, mivel vallásosan indokolt, logikusan jelenti Jézus ellenségei magatartásának csúcását. Itt tehát végső, helyrehozhatatlan szakadásról van szó. Jézus feltárja küldetését, személye titkát, Istennel való páratlan kapcsolatát s ezzel jelenti be, hogy egyedül Ő alkalmas az engesztelés szolgálatára Isten és ember között. A zsidó vezetőség a megkövezésre kész, gyilkos indulata a végleges elutasítás. Elvileg tehát már áll a kereszt: az államhatalom társadalmi rendje ellen lázadó rabszolgáknak és a legveszedelmesebb tévhitőknak szokásos kivégzési módja.

3. *Mi mindebben számunkra az evangélium?* Majd kétezer éve nincsen áldozati állatok beszerzésének, illetve alkalmassági vizsgáztatásának gondolja. Az egész áldozati eljárás távolinak tűnik. Ilyen heves, vallásos gyűlölködés ma példátlan, legalábbis felénk. Sem szekuláris, sem vallási téren nem dörölnék gyilkos petárdák, lassan a kételkedés és a közöny lesz úrrá nemzedékünkön. Talán az látszik „modern” motívumnak, ahogy Jézus mondja hangosan, egyszersűen, megfélemlíthetetlenül élete, személyisége titkait, tehát Isten országa legfontosabb ügyeit, azok pedig mintha semmit sem értenének belőle, fújják nótájukat, egyre élesebben és brutálisabban. Ez már ismerős idolog. Ketten beszélnek, ki-ki a magáét és még esély sincsen arra, hogy megértés támadjon közöttük. De hát ez legföljebb érdekes, semmiképpen sem örömhír

számunkra. Talán arra kell figyelniünk, amit Jézus ebben a helyzetben feltár ellenségei gyűrűjében, a legméltatlanabb körben a legintimébb dolgait. Ti. ez bámulyas szeretetre mutat, mintegy nem akar lemondani ellenségei megnyerésének lehetőségéről az utolsó percig.

4. Az *igehirdetésre gondolva*, perikópánkhoz emeljük ki azokat a jézusi mondatokat, amelyek ám az adott helyzetben, de örök érvénnyel hangzottak el: 45. v. a hazugság itt világosan a hitetlenséget jelöli meg. A zsidók nem hisznek Jézusban, mert (!) az igazságot mondja, mert „aki az igazságból való, az hallja az Ő szavát”. A büntetlenség nem erkölcsi feddhetlenséget jelöl, hanem az illetőnek Istentől való származását, jövételét. Viszont a zsidók tele vannak bűnnel, mert ők az ördögtől származnak. Nem képesek meghallani Isten igéit, mert „más” atyjuk van. János szerint az Istentől való származás a végső feltétele annak, hogy meghalljuk igéjét. Mitikus fogalmazás, de mögötte semmiféle metafizikát nem kell feltételeznünk, hiszen János a gnosztikus tan (a lelkek praexisztenciája) helyett Isten szabad, választó szeretetétől beszél (helyes értelemben vett praedestináció). Istentől származni, Tőle jönni annyit jelent, mint meghallani Jézus kinyilatkoztatását és megismerni, befogadni. Az embernek hitre való készségét jelöli.

A zsidók provokatív elítélése Jézust illetően, indokolja a zsidók további vádját: samaritánus, démoni, tisztátalan lélektől megszállott. Jézus energikusan visszautasítja hangsúlyozva, hogy eltérően a hamis prófétáktól, Ő nem keresi a maga dicsőségét, az Atyát tiszteli s Ő szerez néki dicsőséget. Éppen abban, hogy küldte és küldetését pontosan végrehajtja. „Nem keresi a maga dicsőségét”. Az Atya akarja, hogy Őt dicsőítsék mint küldöttét és Fiát, de meg is ítéli azokat, akik ezt nem teszik. Az ünnepélyes forma tanítványai részére a haláltól való szabadulást jelenti be „nem látni halált”. Ez metaforikus, sémita kifejezés arra, hogy „örök életet nyerni”. Ismét a zsidó félreértés. Jézus szavaiban a testi haláltól való mentesülést értik, ezért felháborodnak, hiszen Ábrahám, a próféták is meghaltak, tehát „kivé teszed magadat?” Jézus viszontválasza: dicsőségét az Atya adja, miközben lehetővé teszi csodatetteit, a jeleket és a halottak feltámasztását. Ez az Ő dicsősége az Atyától! Már 1,14-ben ragyogott, 2,11-ben tovább nőtt, de tetőpontját 13,31 etc. éri el a passióban. Ezt a zsidók nem értik, mert nem ismerik az Atyát, ellentétben Jézussal. Ki is jelenti, hogy nagyobb az ősatyánál, Ábrahámnál, mert üdvtörténeti feladata nagyobb. „Ábrahám látta az én napomat, és örvendezett...” Tehát Ábrahám és a praexisztens Jézus nem állnak egymással szemben, nem lehet őket egymással szemben kijátszani, sem Mózeset a Logosszal szemben. Késői zsidó rabbinista magyarázat szerint Isten megmutatta Ábrahámnak az eljövendő világot, apró részletességgel, aminek Ábrahám szívből örült. De az itteni szöveg ennél többet mond. Ábrahám jelen van örömeivel azért, hogy Jézussal az ígéretek beteljesedése elkövetkezett. Tehát nem azért örül, mert messiási (óra-tanító támad vagy politikai, messiási király érkezett, hanem azért, mert az Ige testté lett. Ismét a zsidó félreértés: még ötven éves sem vagy... Jézus válasza a Logosz-himnusz túlszárnyalva most személye legféltebb titkát tárja fel: mielőtt Ábrahám lett, én vagyok! Hiszen mint Fiú részt vett a teremtésben. János tehát relativizálja Ábrahám szerepét és magasztalja Jézus küldetését, annak jelentőségét. János számára Jézus praexisztenciája nem igéinek örök érvényét jelenti, hanem a világ és történelem előtt, „örök” létét az Atyánál. A zsidók mivel ezt istenkáromlásnak tekintik,

megkövezésre készülnek (Lev 24,16), de Jézus eltűnik előlük, mert sorsa fölött nem emberek, hanem egyedül az Atya disponál.

1. Aki az Istentől van, hallja az Isten beszédeit
2. Ha valaki megtartja az én ígéimet, nem lát halált soha
3. Már voltam, mielőtt Ábrahám lett volna

Hogyan formálódik ebből igehirdetés? Miképpen jelent ez vigaszt a szomorúnak, erőt a gyengének, életértelmezést az összekuszált sorúnak? Elvégre dolgunk nem az, hogy megbirkózzunk valamiképpen egy-egy textus eredeti jelentésével, hanem hogy pásztoroljunk a reánk bízottakat. Magam számára és — ha élek — gyülekezetünkben erre a kérdésre kettőst választ fogalmaztam: Jézus az egyetlen „alkalmas” az engesztelés szolgálatára — Jézus bennünket is belevon az engesztelés szolgálatába. Egyfelől tehát szintiszta evangélium, másfelől irányvétel, küldetés a megszerzett engesztelődés megvalósítására. Gyülekezetünként változatos a feldolgozás módja, de egységbe foglalódik a sok-sok igehirdetés mind az evangélium örömeiben, mind a megújult élet vállalásában. Kődös novemberi estén írom soraimat. Tavaszig érlelődnie kell Judica vasárnapja igehirdetésének szívben, szolgálatban, belső növekedésben. Így most csak forgácsokkal szolgálhatok.

Gondolatmenet

Egyedül Jézus alkalmas az engesztelés szolgálatára

Röviden vázolni Zsid 9,11—15 alapján az eddigi gyakorlatot. Isten rendelkezése volt a mózesi időktől fogva az áldozati kultusz. Bakok, bikák véréről, tehén hamváról hallunk. Évszázados út. Egyfelől szoktatás a helyettes elégtétel gyakorlatára. Más kerül helyembe, különben nincsen engesztelődés. Halál váltja meg az életet egyedül. Másfelől komoly anyagi teher, hiszen a nép zöme mindenkor kispénzű emberekből tevődött össze. Judica vasárnapján kezdődött a papi szakértők minősítése: vajon megfelel-e az előírásoknak a tervezett áldozat? Fürge, papi ujjak motoztak állatokon kutatva rejtett hibát, tört körmöt, szakadt gyapjút, csipás szemet. Szorongva várták családonként az értékelés, minősítés eredményét.

Váratlanul Jézus áll a középre. Bő ígéretek készítették érkezését, de elfelejtődött, nem tartották számon. Az engesztelés papi szolgálat. Eddig másra hárították a terhet, mások kerültek az oltárra. Most megdőböntető módon azzal hirdeti meg igazi papi szolgálatát, hogy önmagát szánja az oltárra örökérvényű engesztelésként. Nem emberi fórum dönt alkalmatosságáról. A jeruzsálemi templom udvarán pergő vitabeszéd során Jézus ellenségei gyűrűjében áll, de mindvégig „Isten előtt”. Számára az Atya szava dönt. Erről nem hallgat, hanem nyíltan odatárja a nemcsak elfogult, hanem gyűlöletben egyre ádázabb indulatú vitapartnerei elé. Figyelemreméltó, hogy Jézus a sokat emlegetett, de éppen ezért lejáratosult és súlytalanná vált „bűn” kérdésnek tökéletesen új értelmezését adja. Azt tekinti bűnnek, ha valakinél a küldetés és az életvitel egysége hiányzik. Vagy úgy, hogy fogalma sincsen küldetéséről, vagy úgy, hogy ám tudja, de mindennapi élete ennek cáfolata. Őt senki sem vádolhatja bűnrel, mert nemcsak meghirdette az igazi istenismeretet, hanem abból fakadt mindennapi élete. Nemcsak beszélt arról, hogy Isten — Atya, hanem önmagát maradéktalanul az Ő kezében tudta, sorsát, igazolását, szavait, tetteit teljesen az Ő akaratához szabta. Nemcsak szólt arról, hogy Isten atyai szeretettel visszahív mindenkit az elhagyott, atyai házba, hanem válogatás nélkül mint test-

véreire tekintett az emberekre — még ellenségeire is! — és szeretete nem fogyott el soha. Nemcsak meghirdette Isten szívének titkát, a féltétel nélküli irgalmasságban, hanem ezt tanúsította mindenki iránt. Nincs ellentmondás küldetésében és életfolytatásában. Senki sincsen, aki bűnnel vádolhatja Őt!

Akkor mi a magyarázata annak, hogy népe vezetői elutasítják maguktól és nem fogadják el papi szolgálatát? Az emberi életnek mélyebb háttere tárul fel Jézus szavaiból. Istentől származni, Istentől jönni, halálból életre kelni, ujjongó örömmel köszönteni a végre megérkezett kiengesztelés napját csak azok képesek, akik hallják igéit és bíznak azokban. Másfelől a hazugság istenétől származnak, tőle jönnek, halálban maradnak és örömtelenek az „Úr jókedvű napján” azok, akik nem tartják igaznak Jézus igéit, képtelenek hinni Őbenne. De ebben a helyzetben is hirdeti Jézus az igazságot, amelynek ereje győzhet a démoni ellenállás, a hazugság és gonoszság irtózatos szövődéke fölött. Erre utal végső mozdulata is, a mellyel kivonja magát a gyilkos indulat elől jelezve, hogy nem emberek rendelkeznek fölötte, hanem egyedül az Atya.

„*Jézus napja*” köszönt most reánk. Elszakadt szálak, tört cserepek, megromlott kapcsolatok, féktelenül garázdálkodó indulatok, gyilkos szándékok, vallásos és szekuláris fanatizmusok hálója világában választ vár személyesen tőlünk Jézus szava: Isten már ítélte, ítélj te is, kicsoda alkalmas az engesztelődés művére? Tártyak nem gyógyítanak személyes ügyeket, pénz, dicsőség, hatalom egyre inkább szétszakít, eszmék és gyakorlatok meghasonlanak, a „véletlen” és a „sors” nem javunkat szolgálja. Középen áll Jézus és csendesen megszólít: hallj meg végre az igazság igéit, ha komolyan veszed és vállalod, kikerülsz a széthullás, enyészet és annak teljességének, a halálnak markából, ujjongva örülhetsz az engesztelés ajándékában, néked is Atyád az Isten és újra testvéreiddé válnak az emberek, meggyógyul meghasonlott személyiséged.

Jézus részt kínál számunkra az engesztelés szolgálatában

Jézus amit nekünk ad, egyúttal azoknak is adja, akikhez rajtunk keresztül visz útja. Amint Őt küldte az Atya, úgy küld bennünket is. Amint Jézus mindent az Atya nevében tett, úgy tehetünk mi is mindent Jézus nevében. Amint a teljes bizodalomban és engedelmisségben Jézus az Atya akaratát vitte végbe, úgy kínálja számunkra is a küldetés és a személyiség egységét. Ne vélje egyikünk sem, hogy nem alkalmas erre a szolgálatra. A mi alkalmatosságunk az Úrtól van. Nem önmagunkban állunk az alkalmatossági vizsgán Judica napján. Amint Jézus titka volt az Atyával való egysége, úgy válhat a mi életünk titkává is Jézussal való egységünk. „Ő bennünk, mi Őbenne!”

Bátran hirdesd az igazság igéit! Elköteleztetek, elfogultak, fanatikusok, közönyösek között Jézustól kapott valóságos szabadságod birtokában félelem nélkül hirdesd, add tovább Jézus igéit. Megtapasztalod, hogyan tör meg rajtad a halál hatalma. Mint aki már átment az igazi életre. Ez nem a földi haláltól nyújt mentességet, hanem bekapcsol abba az igazi életbe, amely fölött nincsen ereje a halálnak.

Ennek bizonyosságát adja ujjongó öröme, mint aki látja az Ő napját, elbűvölni szemléled, hogyan teremted egységét, épít szálakat, fon közösséget, megajándékozva tökéletes védettséggel!

Baliko Zoltán

BÖJT 6. VASÁRNAPJA

Fil 2,5—11

Pál ebben a levélben — írásmagyarázók egyöntetű véleménye szerint — egy őskeresztyén Krisztus himnuszt idéz a 6. versőtől kezdődően. A stílus, a mű ritmusa és tartalma egyaránt erre utalnak. Általában két versszakos felosztásban tárgyalják a levélnél jóval korábbi ünnepi köntösbe öltöztetett hitvallást. Az első — Jézus közénk jöveteléről, a preegzisztenciából az emberré születéséről, szervenvedéséről és haláláról szól, míg a második szakasz a 9. versőtől a felmagasztalását és megdicsőülését tartalmazza. Vannak írásmagyarázók, akik inkább a hármass felosztást ajánlják: a) preegzisztencia és testlétel b) halálig való engedelmesség c) Jézusnak a legnagyobb név, a küriosz ajánldékozása. Dr. Cserháti Sándor A filippi levél magyarázatában végül a kettős felosztás alapján tárgyalja a liturgikus használatból kölcsönvevő himnuszt: [Krisztus útja a halál mélységébe, és Krisztus útja a hatalom csúcsára — összefoglaló gondolatok jegyében.

Jóllehet a szakasz elsősorban Jézus személyét állítja elénk, s isteni létének indoklásaként a születés előtti Atyával való szeretetkapcsolatát és egységét hangsúlyozza — egészen sajátos módon — az apostol arra biztat, hogy Krisztussal való közösségünk, Krisztus példája, életútja a mi életünket, gondolkodásunkat, szavainkat és cselekedeteinket is meghatározza.

Virágvasárnap látszólag egy egyszerű ember, názareti zsidó rabbi, galileai tanító érkezik számárháton Jeruzsálembé. Sokan Messiásként üdvözlik, reményeik beteljesedését vélik felfedezni személyében. Valójában a Kozmosz Ura vonul be egyszerű, de értékes köntösében, díszkíséret nélkül, de tanítványaitól körülövezve. S talán senki sem tudja, hogy a pálmák és az üdvözlő szavak ténylegesen előlegezett eseményjelei annak a nagy kozmikus hódolatnak, ahol hatalmas sereg együtt ünnepel majd minden nép és valamennyi nemzet képviselőiben, feshér ruhába öltözöttén Krisztust dicsérve: Az üdvösség a mi Istenünké, aki a királyi széken ül, és a Bárányé! (Jel 7,10)

Vázlat

A Kozmosz Ura általunk cselekszik!

A nyíregyházi Élim Szeretotthon imaházának secco-oltárképe egy hatalmas kinyújtott, stilizált Krisztus kezét ábrázol. Valójában a kozmikus Krisztus áldó s oltalmazó szeretete alá festette a művész emberi életünk valamennyi eseményét. A kozmikus Krisztus áldó keze alatt szívárvánnyal övezetten nyitogatja az édesapa a tudományra szomjas gyermek értelmét, a kozmikus Krisztus áldó keze alatt végzik, végezzük a magvetés munkáját, a kozmikus Krisztus áldó keze vigyáz a játszadozó és éneklő vidám gyermekeseregére, a gyermekét nevelő édesanyára, az erősebbnek a gyengét segítő mozdulatára, és ebből a kézből hull fény az öregség alkonyához érkezett idős pár életére is.

1. A Kozmosz Ura vette fel értünk a szolgai formát, az emberlét köntösét, hogy mi is emberként élhessünk.

Jézus közénk jött, lemondott isteni létformájáról, hogy méltóságot adjon az emberlétnek, hogy közel hozza küldőjét, az Atyát, hogy be-

mutassa, lehet emberként élni ezen a földön. Vállalta az emberlét minden megkötözöttségét, korlátját, hozzánk egészen hasonló lett — csak a bűnt nem ismerte.

Igy lett Jézus az igazi emberlét modellje is. Személyéből sugárzik a megértés az elesettek iránt, a megbocsátás a bűnösök iránt, a segítőkészség a betegek iránt. Eletműve jelzi, csak így érdemes emberként élni.

Míndez nem önmotogató, hanem az Atyával való páratlan közösségben valósul meg. Bár az emberlét földi adottságai között él, de egy pillanatra sem homályosul meg istensége, melynek jelei fényt árasztanak a vétkek, betegségek és elmúlás félelmében élők sötét, kilátástalan hétköznapjaiba.

Az emberléttel együttjáró szenvedések, újra ismétlődő igazságtalanságok, meg nem érdemelt gyötrő órák, emberekben való csalódások közepette vívja haláltusáját és viszi végbe a megváltás szeretet-csodáját.

Sokan azt kérdezik, hol az isteni hatalma, miért mondott halálára igent az Atya? A kijelentés világosságában csak csodálkozva szemlélhetjük, hogy milyen különös, de megrendítő utat választott Isten. Így mutatta meg szeretetének nagyságát és elveszett emberségünket így akarja visszaadni.

Emberlétünk így nyer értelmet és kap tartalmat a szolgálatban, a segítőkész, megérteni és szeretni tudó életvitelben. Akit megragad Jézus személye, nem is tehet másként.

Dél-Amerikában található egy különleges pálmafajta. Az a sajátossága, hogy magába szívja a levegő nedvességét, s azután magakörül üdítő harmatot bocsát a földre. Ezért nagy szárazság idején is üde pázsit virul körülötte, s felfrissül árnyékában az eltikkadt vándor.

A pálma azt tartja természetesen, hogy üdit, frissít, éltet. Ez a keresztyén ember megbízása is.

Krisztusnak, a Kozmosz Urának az emberlét felvétele lemondást jelentett egy másfajta, isteni létformáról. Emberségünk megélése, a Krisztus-követés sem képzelhető el lemondás nélkül. Lemondani a saját érdekünk érvényesítéséről, lemondani önző szempontjaink előtérbe helyezéséről, lemondani szabad időről a másik javára, lemondani anyagi javakról a jobban rászoruló javára.

2. *A Kozmosz Ura értünk alázza meg magát, hogy mi is Isten előtti alázatban éljünk.*

Nem csupán lélekben alázatos Krisztus, hanem földi életvitelében, az Atyától kapott küldetés szerint: „Hódolatot áhító úr helyett alacsony rangú és sorsú szolga kívánt lenni, mert a bűn rabságában sínylő emberiség sorsa lebegett a szeme előtt, és nem a maga biztonság és dicsősége. Már akkor ez a törekvés vezette, amikor feladta isteni létformáját és önmagát megüresítve magára vette az ember szolgai létformáját. De alázatos útja itt sem állt meg. Nem törekedett hatalomra és dicsőségre akkor sem, amikor az emberek között vezetett az útja, hanem szolgálta azokat, akikért felcserélte isteni létformáját. Magának semmit sem követelt, szegénysége által mégis gazdaggá tett minket.” (Cserháti: Filippi levél)

Sundar Singhet, India híres „apostolát” százezrek hallgatták. Egyik barátja megkérdezte, nem tölti el a büszkeség, hogy ilyen sok rajongója és követője van? S. Singh válasza ennyi volt: Amikor Jézus számárháton bevonult Jeruzsálembe, az emberek nagy tömege

vette körül. Hozsannával fogadták, ruháikat terítették elébe, zöld ágakat hintettek útjára. Az ő lába nem érintette ezeket, csak a számáré. Vajon gondolhatta-e a számár, hogy az ujjongás és a hódolat neki szól?

Híftelés feljegyzések szerint, amikor Haydnnak a Teremtés oratóriumát 1789-ben Bécsben előadták, és a zenekar a „legyen világosság!” című részhez érkezett, a hallgatóság a szerzőt felállva ünnepelte, aki egyszerűen az ég felé mutatott és ennyit mondott: felülről jött, felülről jött.

Mennyi érdemtelen emberi büszkeség, megalapozatlan fennhéjzás mérgezi kapcsolatainkat és keseríti mindennapjainkat. Ha Jézus megalázza magát, mi is Isten előtti alázatban járhatunk, s ez egymásközti érintkezésünket is átalakítja.

3. *A Kozmosz Úra engedelmességedet mindhaláláig, hogy mi is Isten előtti engedelmisségben éljünk.*

Jézus emberi létformájának — tehát a mi helyzetünkkel azonos körülmények között — volt engedelmes Istennek. Mindez számára sem volt könnyű. Imádsága, melyet az evangéliumok jegyeztek fel, egyértelműen tükrözi ezt: Atyám, ha lehetséges múltjék el tőlem e keserű pohár, de ne úgy legyen amint én akarom, hanem amint Te.

Ellentmondhatott volna Istennek, de végsőkig vívott harcában és halálba menő küzdelmében is engedelmes maradt.

A mi helyzetünk sokkal könnyebb. Egyfelől Jézus megvívta az engedelmisség nagy csatáját, magatartása jelzi: lehet Istennek engedelmeskedni. Másfelől élethelyzeteink könnyebbek, mint Jézusé volt, akinek ártatlanul kellett meghalnia, mégis vállalta — engedelmesen.

Amit Isten kíván és elvár tőlünk engedelmisségben, mindig javunkat és üdvösségünket szolgálja. A neki való engedelmisség a legnagyobb jó, amit magunknak is kívánhatunk. S ha olykor döntései kemények, számunkra első pillanatra nem kedvezőek, mégis bízunk kell abban, hogy Ő isteni bölcsességével szívén viseli sorsunkat.

4. *A Kozmosz Uráról tanúskodhatunk.*

A Krisztus-himnusz második szakasza szól arról, hogy Isten felmagasztalja az értünk szolgáló formába öltözött Jézust, egyedülálló névvel ajándékozta meg, amely minden név fölötti értéket és hatalmat jelent és mindenki Őrnak, Kúrjosznak vallhatja őt.

Jézus felemeltetése, megdicsőülése nélkülünk ment végbe, de Isten általunk akarja elvégezni, hogy minden nép megismerje őt és Urának vallja. Ahogy nagypénteken tanúkat hallgattak ki ügyében, igaz, hamis tanúkat, úgy ma is tanúi vagy netán hamis tanúi vagyunk Urunknak. A tanú igazat mond. A Krisztus tanúja, amikor a Kozmosz Uráról tanúskodik, egész életével teszi ezt. Aligha van ennél szebb megbízatás és nagyobb kitüntetés. Állj be bátran a Kozmosz Urának szolgálatába!

Szebik Imre

NAGYCSÜTÖRTÖK

1Kor 11,23—29

Textusunk a legkorábbi hagyomány Jézus saját szavairól. Az ötvenes évek közepén a gyülekezet ajkán élő, istentiszteleti használatban meglevő liturgikus szöveget közöl. Ez a legkorábbi híradás az úrvacsoráról. „Az Úrtól vettem”... nem szószerint értendő tehát, hanem az előbbi értelemben.

Az eredeti szöveget nézve feltárul előttünk az úrvacsora teljes tartalmi gazdagsága.

„Hálát adva megtörte...” — EUCHARISZTÉZASZ EKLASZEN — az eucharisztíára mutat. Ebben tárul fel az úrvacsora hálaadó jellege. Hálaadás elsősorban és nem az öröm jelleg domborodik itt ki, amire sokan hivatkozni szoktak. Az öröm itt különben sem korlátlan, mert mindez „azon az éjszakán” történik.

„Új szövetség az én vérem által...” — KAINÉ DIATHÉKÉ — ez a középpontja a nagycsütörtökön szerzett úrvacsorának. Jézus ennek az új szövetségnek a Szerzője. „Vére által” — vagyis halálával szerzi ezt a szövetséget. Itt sem kétoldalú a szövetség, mint a Sínai-hegynél. Ott Isten egyoldalúan választja és jelenti ki népét, itt Jézus halálával szerzi meg a kiengesztelést, ezzel hívja el az „új Izráelt”, a „lelki Izráelt” szolgálatra. Az első szövetség — a törvény — a bűnt bűné teszi, bűnnek mutatja. Ez az új szövetség Jézus áldozatáról beszél, mely egyrészt betölti azt a törvényt, másrészt engesztelést szerez egyszerűen s mindenkorra. Ez az evangélium. Ezt kell hirdetni, „amíg eljön”.

„Ezt cselekedjétek... az én emlékezetemre” — EISZ TÉN EMÉN ANAMNÉZIN — az úrvacsora anamnézis tartalmára mutat. Mire irányul ez az emlékezés? Jézus személyére, egész életére, szolgálatára, halálára és feltámadására. Nemcsak a szentség vételekor, de minden igehirdetéskor ezt tesszük!

A „méltatlanul” — ANAXIOSZ — élvezők ítéletet vesznek. Ez az úrvacsorára való felkészülés komolyságát követeli. Pálnak ezt a fogány áldozati lakomák miatt kellett különösen hangsúlyoznia. Ezért beszél az Úr testének más eledeltől való „megkülönböztetéséről” is. Ez nem csupán a bűnbánatra, gyónásra és megbocsátásra utal, hanem a hitre is. Az „különböztet” helyesen, aki hisz abban, amit az ige mond: „érettetek adatott”... „kiontatott”. (Luther)

Szószerint nem fordul elő itt a „közösség” szava, de összevetve az előző fejezet tartalmával, nyilvánvaló, hogy itt is hangsúly kerül az egy asztalnál, egy kenyérből és egy pohárból részesedők közösségére. Erre adta Jézus az úrvacsorát, s ehhez még hozzávehetjük az evangéliumokban hangzó jézusi szavakat: „többé nem eszem ebből a húsvéti vacsorából, amíg csak be nem teljesedik ez az Isten országában.” (Lk 22,16)

* * *

Nagycsütörtök az úrvacsora szentsége szerzésének ünnepe. A szolgáló Úr önmagát adja értünk a kereszten — az úrvacsora kenyérében és borában — s kegyelmének ez a megfoghatatlan csodája áll a kö-

zépontban. Elsősorban róla és a szerzett szent vacsora gazdagságáról kell szólnunk. Ezzel segíthetjük elő azt, hogy méltó helyére kerüljön életünkben — gyülekezeti életünkben — az úrvacsora.

* * *

Bevezetőben új énekeskönyvünk 303. énekét idézném, sőt ha lehet énekeltetném is a gyülekezettel. Nagyszerűen bontja ki ez ige üzenetét, húzza alá a fontos mondanivalókat.

1. *Jézus Krisztus értünk ontotta vérét, ezzel megfizetett minden bűnünkért.* Nagycsütörtök nincs önmagában, csak szorosan egy lélegzetre nagypéntekkel. A kereszt nélkül ezek a szavak erőteljesebb lennének. Mögötte ott van a valóságos esemény: szenvedett, meghalt, s eltemetett. Jézus halála viszont azonnal kérdést támaszt: mi az oka ennek a súlyos végnek? Új szövetséget kötött Isten Jézus feláldozásával, vére omlásával. Ez a vér „hatalmasabban beszél, mint az Ábel vére.” (Zsid 12,24) Ma is Jézusnak engedelmeskedve „az Úrnak halálát hirdetjük”, mert azzal fizetett meg bűneinkért.

2. *„Erről megemlékezünk”* — éneklí tovább Luther. Egy falat kenyér (ostya) és egy korty bor az éhező embernek lehet, hogy nem nagy segítség. Nem oltja el éhségét, szomját. Talán csak mégjobban felkelti az éhség reflexeit. De amit Jézus az úrvacsorában nekünk szerzett, az teljesen kielégít. Mert a kenyér és bor színében saját testét és vérért adja, hogy eggyé legyen velünk. Ma nagycsütörtökön különösen emlékezünk kell erre. Nemcsak mi emlékezünk! Isten is megemlékezik Jézus haláláról és az úrvacsorázó gyülekezet Istent „emlékezeti” Jézus halálára, „hogy teljesítse be ígését, és jöjjön el az országa, jöjjön el az Úr” (vö. Pröhle K.: Lukács evangéliuma, 324. lp.). Ulyen módon mindjárt kimozdulunk a pusztai emlékezésből és részesei leszünk Isten teljesülő ígérének. Így leszünk vagy maradunk Jézussal testi-lelki közösségben, eggyé leszünk vele és részesülünk szeretetében. Erőforrás az úrvacsora nemcsak, hitünk, de szeretetünk számára is.

3. *„Két ő így vendégül lát, vizsgálja meg mindig jól magát...”* Jézus halála és áldozata igen nagy ár. Nem lehet komolytalanul játszani vele. Ma sok gyülekezetünkben örvendesen nő az úrvacsorai alkalmak száma. Vannak, akik már egyenesen a minden vasárnap kiszolgáltató úrvacsorára gondolnak. Az ige arra figyelmeztet, hogy bármily gyakran élünk is e szentséggel, azért a „vizsgálja meg magát” kötelezettsége nem maradhat el. Ez nem lehet csupán egy rövid bűnvalló imádság — bár nem is köthető valamilyen gyónási követelmény külső teljesítéséhez. Bűnbánat, gyónás — bocsánatkérés és adás olyan feltételek, melyekre Jézus „menyegző” példázata is utal, amikor a gazda nem talál „menyegzői ruhát” a vendégén. A gyónással kapcsolatban híveink nagy része tájékozatlan. Sokan megállnak a negatívum hangoztatásánál: nálunk nincs gyónás, csak a katolikusoknál. Ez az ige lehetőséget ad arra, hogy prédikáljunk az evangélikus gyónásról. Használjuk fel új énekeskönyvünk útmutatását. (693—702. lp.) Ez már azért is jó, mert megmutathatjuk, hogy a tízparancsolat elmondása a gyónási liturgiában a gyónásunkat úgy segíti, ahogy ott részletesen is olvashatjuk a „Gyónás a tízparancsolat alapján” fejezetben.

4. *Bizzál és ne kételkedj!* Luther nagy hangsúlyt helyez arra, hogy bármilyen szépen és rendesen elvégzett gyónás is magában még

nem teljes felkészülés. „Igazán méltó és jól felkészült csak az, aki hisz ebben az igében: „érettetek adátott”, és „kiontatott bűnök bocsánatára”. A jézusi igében való szilárd hit a legjobb felkészülés. Mert ez a hit elhiszi azt is, hogy Jézus a bűnöst nem utálja, nem veti el, sőt inkább magához hívja a bűnösöket, betegeket, mert nem az igazaknak és egészségeseknek van szükségük a gyógyulásra. Ez a hit nem szégyenli a bűnbánat könnyeit, bátran viszi hozzá terheit, mert tudja, hogy „Jézus azért jött, hogy megtartsa a bűnösöket”. Luther énekében is erre biztat: „Csak higgy bátran, teljes szívvel.” Végül ez a hit őriz meg attól is, hogy arra gondoljunk, mi igazán jól felkészültünk. Nem a magunk tökéletes felkészülésében van bizodalunk, hanem abban, hogy „Jézus Krisztus vére megtisztít minket „minden gonoszagtól”.

5. *E test és vér ad neked megújulást, békét, életet.* Az úrvacsorában átélt közösség — Jézussal való közösség — ad erőt arra, hogy az emberi közösségben újra megtaláljam helyemet. Életem megújuljon és ne mások kárára, bosszantására, botránkoztatására éljek, hanem javukra és értük. Ahogy engem Jézus befogadott, úgy én is befogadjak másokat, ahogy velem megbékélt, én is békében éljek és békéért dolgozzam. Szemléletesen fejezi ki Luther az említett ének utolsó versében: „Életfádon akkor bőven Szeretet és jóság így terem...” A szolgáló, másokért élő élet nem partitúra-olvasás, nem kopírozás, másolás, hanem életünk termése. A jó fa jó gyümölcse. A vertikális és horizontális közösség szorosan összetartozik. Miközben egyé leszünk Jézussal, testével, vérével, közben elvégzi rajtunk újjáteremtő munkáját és így életünk visszanyeri rendeltetését: élünk mások javára. Jó lenne, ha eljutnánk arra a belátásra, hogy az úrvacsora nem „kettőnk dolga” Istennel, hanem „mindnyájunk dolga”. Amikor Jézus visszavesz a közösségbe, belehelyez is az emberi közösségbe. Gyönyörűen fejezi ki Luther: „Más javára így lehet, amit az Úr rajtad vézgett.”

Ez a nagycsütörtöki prédikáció nemcsak az utolsó vacsora asztalához akart elvezetni bennünket, hanem odaülve Jézus asztalához, részesülve testéből és véréből, egyszerre kiszélesedik ez az asztal, életet adó eledel lesz az, amit veszünk, hogy másoknak is élete legyen belőle szolgálatunk nyomán.

Tóth-Szóllós Mihály

NAGYPÉNTEK

Ézs 53,1—12.

Az írásmagyarázók egyetértenek abban, hogy textusunkhoz hozzátartozik az előtte levő szakasz Ézs 52:13—15 is. Az igehirdetési készülésünkben ezt figyelembe kell vennünk. Textusunk alanya az Ebed Jahve az Úr Szolgája, és amit végez ebben az értelemben, szolgálat. Igénk két részben beszél a Szolgáról, előbb a szenvedésről és annak végéről, azután az új életről és a szolga megdicsőüléséről beszél. A szenvedésben sok emberi hasonlatosság figyelhető meg, amit követ a halál, de az üdv ígéret is egy új életben. Az emberek, akik ezt látják

ámulnak, csodálkoznak rajta. Valami olyan ez, ami értelemmel fel nem fogható.

A Szolga, aki sokak bűnét hordozza, ezt nem valamilyen jogi ténykedés, hanem az áldozati istentisztelet cselekedetében végzi.

Érdekes és különös Ézs 53:4-ben a „mi azt hittük” utalás. Kik ezek a „mi”. Utalás egy olyan körre, akik valamilyen más reménységgel néztek a Szolgára? A betegség, bűn, büntetés az ÓT. egységes képe az ember életállapotáról, akik elveszettek. Amit a Szolga tesz, az a bűnért való áldozat a kultusz értelmében. Kik azok a „sokak”, akiért mindez történik? Nyilván tágabb kör mint a választottak. Egy egyetemes válság megsejtése, a helyettesítő szenvedés és halál alapján.

Így jutunk el ezeken az exegetikai forgácsokon keresztül a leglényegesebb kérdéshez: ki ez a Szolga. Az Ebed-Jahve kutatás még messze van attól, hogy teljes képet adjon. Amire eljutottunk, hogy egy személy, de ennek az egynek sokféle hivatali jellemzői vannak. Van amikor, mint Mózes a jog és szövetség közlöje, máskor mint Próféta tudtul adja az Úr akaratát, ismét máskor, mint király lép fenségében és dicsőségében a világba, máskor ismét mint áldozati bárány, aki némán megy a mézárszékre. Újabban mint új Mózes, aki kivezeti népét a fogságból. Talán ebben a személyben rejlik egy ismeretlen Próféta, aki a Deutero Ézsaiás mögött áll a babiloni fogság egy bizonyos idejében. (Eicholz) Itt válik nagyon érdekessé, sőt izgalmassá az egész kérdés, mert ott áll a háttérben egy titokzatos, talán látomásbeli kép, amely eschatologikus értelmet kap és amelyen mint átetsző fátyolon átsejthető Jézus keresztje. Így válik Ézs 53. fejezete egyedüli magas csúcscá a ÓT-ban és ez teszi nagyon alkalmassá, hogy nagypénteki textussá legyen.

Még teljesebb teszi ezt a képet az a szövegkritikai ismeretünk, hogy ez a fejezet talán a legkopottabb része valamennyi ősi tekercsnek, mintha jelezné mindig is nagyon sokan olvasták, keresték értelmét. Sok régi szövegben van igazítás, amely értelmezési variánsokat is jelez. Nagy élménye volt életemnek, amikor egy zsidó rabbi-val beszélgettem Ézsaiás 53-ról és azt mondotta, titokzatos fejezet, nem tudunk vele mit kezdeni, nem értjük. Pál apostol is lepelről beszél, amely a zsidóság szeme előtt van. Itt van ez a lepel. Viszont az a kontextus, amely oltári igeként áll mellette, mintha teljes fényben mutatná meg, ami itt még sejtés. Így állít ez az ige Krisztus keresztje elé ezen a napon. Ezért is gondolom úgy, hogy témája lehetne igehirdetésünknek: Szembesítés.

Bevezetésbe néhány mondatot szólnék, hogy a bírósági eljárás legizgalmasabb szakasza a szembesítés. Ott minden mentegetőzés, hamis önvédelem összeomlik. Ez az ünnep mindenkit így szembesít a kereszttel az értem szenvedő Ebed-Jahvéval, Krisztussal.

1. Az ember próbál menekülni, kitérni a szembesítés elől, amikor úgy tekint a keresztre, hogy az egy szerencsétlen vég, tragikus végkifejlet, de megnyugtathatni szeretné magát, mit tehetek én erről.

2. Az is menekülés, hogy esztétikusabb keresztet állítunk magunk elé. A művészettörténete számos ilyen kísérletet mutat, szép feszület, esztétikus Jézus. Egy kis hangulat, de nem szembesítés. Grünewald Mátvás mester éppen Ézs 53 szemléletében festette meg a keresztet, véresen, valóságosan, rajta a megvetett, kicsúfolt, megkorbácsolt fájaldalmak emberének, aki nem volt kívánatos látvány, nem tetszetős

kép, de szembesít Jézussal, aki így mutatta meg, mit tett értem, milyen ára volt a bűneim bocsánatának. Mert ez az ára, a garanciája, hogy hihetem, amikor kimondja: megbocsáttattak a te bűneid, és hihetem az úrvacsora jegyeiben ezt valóságosan.

3. Ő bűnhődött, hogy békességünk legyen. Szeretni tudott még a halálban is, az volt a szeretete, hogy ott maradt a kereszten és végig kiitta a poharat értem. Csak ennek árán van békességem.

4. Ő az engedelmes Isten Báránya, aki némán szenved és tűr értem. Nem passzív szenvedő, hanem küzd értem. Nem mondott le rólam, megfeszítőiért is imádkozik, az életét is odaadta, hogy szabadá tegyen. Sokak vétkét vette magára.

5. Közbenjár (imádkozik) értem.

Érette bizonyos ez a szabadulás és bocsánat. Ezért bátran hihetem. Aki így szembesül Jézussal, az átéli annak gyötrelmét, hogy lelepleződik elítélt volta. (Bűn zsoldja halál.) Ugyanakkor, aki igazán vádolhatná — Jézus — elhordozza érte a szenvedést és a halált, hogy szabadá tegye. Aki így szembesül Jézussal, az szabad. Isten azért rettentí meg szembesítésével lelkiismeretünket, hogy irgalmával még gazdagabban vigasztaljon meg.

Ez a szembesítés mindig fordulát. A tárgyaláson is és a hitünkben is. Aki Krisztus kereszttjével szembesül, sohasem marad következmény nélkül. Akik Krisztus szeretetének, amit szenvedésében mutatott hatókörébe jutottak, átformálja őket és azoknak az életében is másokat formáló erővé válik a szeretet.

Ez a szabadító szeretet boldogító öröm és hála forrása. A hála pedig mindig új cselekvést indít, hogy magam is így cselekedjek, és szeretetének eszközévé legyek mások életében.

A kapott bocsánat is arra indít, hogy én is megbocsássak hálás szívvel, akik ellenem vétettek.

Ez a szembesítés áldott gyümölcse.

Sólyom Károly

NAGYSZOMBAT

1Pt 3,18—22

Problematisz ünnep. Egyrészt azért, mert nem kapcsolódik hozzá sajátos üdvtörténeti esemény. Másrészt azért, mert szerényen húzódik meg nagypéntek és húsvét között. Talán nem is szerencsés a nagyszombat megjelölés. Inkább a nagyheti szombatról kellene beszélnünk. S akkor nem kellene erőlködni, hogy valami olyan lehetőséget találjunk, ami speciális jelleget ad ennek a napnak, ennek az istentiszteletnek és a prédikációnak.

Nagy igazságtalanságnak tartjuk, ha valaki ártatlanul szenved. Jézus szenvedésében és halálában azonban többszörös igazságtalanság történt. Itt az igazán ártatlan, a teljesen tiszta, az egyedül igaz szenvedett a bűnösök miatt. S ez nem a szenvedést okozók melléfogásának következménye volt. Ez abból következett, hogy Ő valóságos emberré lett, a mi testünket öltötte magára. Vállalta ennek a testünkben-létnek a korlátait és a kiszolgáltatottságát. Mi nem tudjuk megérteni, hogy ennek a létformának a felvétele önmagában milyen szen-

ívedést okozott Jézusnak. Ehhez járult még, amit az emberektől el kellett szenvednie. Neki a korbácsütés, a tövisszúrás, a kigúnyolás még jobban fájt, mint nekünk. Ezt hangsúlyoznunk kell, mert sokan úgy gondolják, hogy Jézus test-volta valójában csak olyan álruha féle volt, amelyben embernek látszott ugyan, de a szenvedést nem érezte. Ezzel rokon az a további gondolat, hogy Jézus halála nem volt valóságos halál. Nagy csokrot lehetne összeállítani a különböző értelmezésekből és magyarázatokból, amelyek mind azt akarják lehetetleníteni, hogy Jézus valóságosan meghalt és eltemették. Pedig számunkra éppen abban van az igazi vigasztalás, hogy Jézus a halált nem kikerülte, hanem vállalta. Nem volt könnyű vállalnia, hiszen maga is könyörgött, ha lehetséges, müljön el ez a keserű pohár. Mégis engedelmesen kiürítette az utolsó cseppig. Őreá nem gondolhatunk úgy, hogy nem tudja megérteni, mit jelent a mi halállal szembenkényszerülésünk és erre készülődésünk. Ősztönös irtózás van bennünk a haláltól, mert tudjuk, hogy ez az elmúlás és enyészetet jelenti a mi helyzetünkben. Az egyik francia királyról feljegyezték, hogy mit parancsolt a kocsisának. Meghagyta neki, hogy soha ne válasszon olyan utat, amelyen temető mellett kell elmenniük. Mostani helyzetünkben sokszor elkerülhető a halállal való találkozás, mert a fiatalok és az idősebbek külön laknak, és sok ember hal meg egészségügyi intézményben. De, aki rendszeresen látogatja a kórházat vagy másutt lakó szüleit, az meggyőződhet arról, hogy kevés a „szép halál”. S aki készül rá, számít is rá, annál se mindig úgy következik be, ahogyan ő elgondolta. Milyen gyakran halljuk: „csak ne legyen mások terhére”, vagy: „Ne kelljen sokat szenvednem”. Milyen gyakran éppen azért kell imádkoznunk, hogy Isten valakinek rövidítse meg a szenvedéseit és vegye őt Magához.

Jézus helyzetében és a magunk esetében is adódnak további kérdések is. Valójában mi a halál, mi következik a halál után? Bizonytalanságban vagyunk, mert a Szentírás erre vonatkozó részeit is nehéz egységes egészbe foglalnunk. Kik azok a „börtönben levő lelkek”? Hol voltak? Mikor prédikált nekik Jézus? Hogyan ment le hozzájuk, — lehet kérdezni alapigénk kapcsán. Mit értsünk azon, amit minden vasárnap elmondunk a gyülekezettel együtt, hogy „alászállt a poklokra”.

Ha a régiek kifejezésmódjait nem is tudjuk elfogadni, el kell gondolkodnunk azon, hogyan mondjuk el ma, amit ők akartak mondani.

Ők nyilván azt akarták érzékeltetni, hogy *Jézus halála után nem a tehetetlen nyugalom ideje következett*. Meghalása az Ő győzelme volt és nem a halálé. Ezért nemcsak a maga életét tudta visszavenni, de életlehetőséget ad azoknak, akik különben teljesen reménytelen helyzetben vannak. Noé megmentette Isten kegyelme. Most ugyanezt a kegyelmet felkínálja, elérhetővé teszi Jézus azoknak, akik Noé megmenekülésekor reménytelenül elvesztek. Azon lehet vitatkozni, hogyan értsük, értelmezzük, amit Noéről olvasunk itt és másutt. Lehet találgatnunk, hogy ő történelmi személy volt-e vagy mítológikus tanmese, amit róla olvasunk. De az nem kétséges, hogy nagyon sok ember meghalt a földön, akit nem sorolhatunk a „patriarkák” közé. Ma is tanúi lehetünk, hogy megrendítő módon mennek el közülünk a halálba egyes személyek, de sokszor emberek ezrei. Olyanok is, akiknek nem volt lehetőségük arra, hogy egyáltalán halljanak az evan-

géliumról. Ők talán úgy látták életüket, hogy felettük álló erők és hatalmak kiszolgáltatottjaiként éltek és haltak meg. Az ő helyzetükben halálukkal minden befejeződött? Számukra nincs semmi további perspektíva? Vagy ha van, az a pokol és kárhozat reménytelensége? Azt gondolom, ez nagyon kegyetlen és istentelen gondolkodás lenne részünkről. Jézus feltámadása fényében nagyobb reménységgel gondolhatunk öreájuk.

Jézus értünk győzött. Életét adta oda, s a mi érdekünkben támadt fel. Győzelmében minket is részesít. Ez adja a mi életünknek az örökélet távlatát. Mostani helyzetünkben ez adja a győzelem lehetőségét. Nem reménytelen vállalkozás küzdenünk az új élet megvalósításáért. A jó lelkiismeret kívánsága annak jegyében, hogy meg vagyok keresztelve és Őhöz tartozom. Az Ő életének ereje láthatóvá lesz az én halandó testemben. Napról napra odaszánhatom, odaadhatom magam az Ő szolgálatára. Ez keresztyén életünk olyan lehetősége, amely tanúsítja nekünk, hogy élő Urunk van. S erősíti azt a reményiségünket, hogy Isten személyes életünkben is befejezi, céljához jut-tatja egyszer, amit bennünk elkezdett és végzett.

Ha nagypéntek és húsvét közötti napon tartjuk is istentiszteletünket, Jézust nem a sírban csendesen pihenő halottnak látjuk, hanem feltámadt, élő Urunknak. Aki velünk van életünkben s velünk marad halálunkban. Nem kell behunyunk szemünket emberi életünk fájdalmas mélységei láttán. A mélységből is Őreá nézhetünk és Őt kérhetjük, hogy álljon mellénk megmentő szeretetével.

Vértesy Rudolf

Egyháztörténeti évfordulók

A híres oltárépítő

Százötven éve halt meg Dunaiszky Lőrinc akadémiai szobrász

A 19. századelő neves, evangélikus vallású szobrásza volt Dunaiszky Lőrinc. Libetbányán született 1784. július 14, vagy 15-ikén szlovák iparos szülőktől. Iskolai tanulmányainak útja Nyitrán és Pozsonyon át Bécsbe vezetett, ahol a művészeti akadémián szobrászatot tanult. Tanulmányainak befejezése után Pestre jött, ahol műhelyt nyitott. Az akkor rohamos fejlődésnek indult város építkezéseinél bőven talált munkát, de az egész országból is kapott megrendeléseket.

Dolgozott az egyházaknak. Számos oltár, szószék, templombelsőkre készült szentek szobrai, tabernaculumok találhatók művei sorában. (Szob, Velence, Buda Krisztinavárosi római katolikus plébánia templomokban az 1816., 1818. és 1831. évekből.) Evangélikus templomokban is ott találhatók máig keze munkái. Ő készítette hazánk legnagyobb evangélikus oltárát, a békéscsabai nagytemplom 13 méter magas szószékoltárát, ugyancsak a mezőberényi II. kerületi evangélikus templom szószékoltárát. (1823., ill. 1819. években.) Kisebb, de kiváló munkái a Budapest Deák téri templom szószéke, oltárdíszei és a keresztelőmedence fedele (1811), az orosházi ev. templom orgonadíszei, valamint tótkomlói templomunk faragott oltári gyertyái és orgonadíszei.

Előszeretettel foglalkozott a korában még nem túl gyakori arcképszobrászattal (Ferenc császár, József nádor, Ferdinand főherceg, Kray generális arcképszobrai a pesti Vármegeyházán). Ismert alkotásai voltak híres pesti cukrászdák és gyógyszerárak belső berendezési tárgyai. (Ruszwurm cukrászda, Gömöri patika.) Kedvelte az épületek külsejét díszítő oromfigurákat is (a régi Vigadó díszítése több alakkal, a Krémnitzer-ház „két török” fekvőcsoportja stb.).

Dunaiszky hívő keresztyén, jó evangélikus volt. Kiténik ez a békéscsabai ev. gyülekezetnek a nagytemplomi oltár elkészítése után írt szlovák nyelvű levelének záró szavaiból is: „...mi úgy igyekeztünk munkánkkal, hogy Önök, gyermekeik, minden utódaik... magasztalják Istent... az oltár közelében sok gonosz szív megjavuljon és szeretetben, hitben, reménységben megmaradjon. Ezzel Önöket Istennek ajánlom, az Önök hú evangélikus testvére Dunaiszky Lőrinc akadémiai szobrász.”

Dunaiszky művészetét saját kora nagyra értékelte. Látni abból is, hogy bár ő evangélikus volt, abban a vallásilag eléggé elfogult korban mégis a római katolikus egyház is elfogadta, sőt igényelte művészetét, s dolgoztattak vele előkelő főnemesi családok (a Rádayak, Prónayak, Podmaniczkyak), gyakori megrendelője volt Pest városa is. Nem csoda, hiszen ő a bécsi akadémiai szobrászatot közvetítette Magyarországra.

Halálának időpontja eléggé bizonytalan. A Művészeti Lexikon szerint 1833. február 5-ike. Ennek alapján most halálának 150. évfordulóján emlékezünk meg róla.

id. Dedinszky Gyula